

تصمیم متخذة کمیسیون بر نامه مجلسین راجع باصول
وهدفهای بر نامه عمرانی چهارم کشور

مصوب ۱۳۴۷/۵/۸ کمیسیون بر نامه مجلسین

ماده واحده - باستناد تبصره ماده يك قانون بر نامه عمرانی چهارم کشور اصول وهدفهای بر نامه مذکور بشرح پیوست تصویب و جهت اجراء بدولت ابلاغ میگردد تصمیم فوق مشتمل بر يك ماده وضمائم آن که در جلسه روز چهارشنبه بیست و ششم تیرماه یکهزار و سیصد و چهل و هفت بتصویب کمیسیون بر نامه مجلس شورای ملی رسیده بود در جلسه روز سدشنبه هشتم امرداد ماه یکهزار و سیصد و چهل و هفت شمسی مورد تصویب کمیسیون بر نامه مجلس سنا قرار گرفت و باستناد تبصره ماده يك قانون بر نامه عمرانی کشور قابل اجراء میباشد.

رئیس مجلس شورای ملی - عبدالله ریاضی

فصل اول

اهدافها و اصول برنامه چهارم

اهداف کلی

۱ - بمنظور تحکیم ارکان تحولات انقلابی سالهای اخیر و تأمین حد اکثر بهره‌برداری از نظم نوین اجتماعی در جهت نیل بمرحل پیشرفته‌تر جامعه‌ای مرفه یعنی جامعه‌ای که باقصدی قوی متکی باشد و در آن جامعه بکلیه استعدادها برای رشد و ابراز وجود فرصتهای متساوی داده شود و از استعدادها هر چه بیشتر در جهت حد اکثر پیشرفت جامعه استفاده گردد هدفهای کلی برنامه چهارم عمرانی کشور بشرح ذیل خواهد بود:

الف - تسریع رشد اقتصادی و تکثیر درآمد ملی از راه افزایش قدرت تولید با اتکاء بیشتر بتوسعه صنعتی و بالابردن بازده سرمایه و استفاده از روشهای مترقی در کلیه فعالیتهای و گسترش تحقیقات علمی و عملی خاصه در جهت حل مسائل توسعه اقتصادی.

ب - توزیع عادلانه‌تر درآمد از راه تأمین کار و گسترش خدمات اجتماعی و رفاه (بویره خدمات آموزشی - بهداشتی و درمانی) برای کلیه افراد و افزایش فعالیتهای آبادانی و بهسازی بخصوص در روستاها.

ج - کاهش وابستگی بخارج بر اساس افزایش قدرت تولید - رفع احتیاجات اساسی و تسریع در رشد بخش کشاورزی بمنظور تأمین حد اکثر موادغذائی مورد نیاز جمعیت و حداکثر مواد اولیه مورد نیاز صنایع در داخل کشور و همچنین تهیه کالاهای صنعتی مورد مصرف عامه مردم در داخل مملکت.

د - تنوع بخشیدن بکالاها و صادراتی کشور و گسترش بازارهای موجود و دستیابی بیازارهای جدید خارجی.

ه - بهبود خدمات اداری از طریق ایجاد تحول اساسی در نظم اداری . همچنین تعمیم روشهای مترقی مدیریت در کلیه وزارتخانهها و سازمانهای عمومی و خصوصی و تقویت بنیه دفاعی کشور بنحوی که دولت بتواند هم‌آهنگ با تحولات عمیق اجتماعی و اقتصادی مملکتی وظائف سنگینی را که بعهدہ دارد انجام دهد.

هدفهای کمی در کل اقتصاد

۲ - بمنظور تسریع در رشد اقتصادی طی برنامه چهارم ، افزایش تولید ناخالص ملی بمیزان ۵۷ درصد که بطور متوسط مستلزم در حدود ۹ درصد رشد سالانه است مورد نظر قرار گرفته است . بدین ترتیب پیش بینی میشود تولید ناخالص ملی از ۵۲۰ میلیارد ریال در پایان برنامه سوم بحدود ۸۱۵ میلیارد ریال در پایان برنامه چهارم برسد . با رشد سالانه جمعیت بمیزان ۶/۲ درصد ارزش تولید ناخالص سرانداز حدود ۱۹/۵ هزار ریال (۲۵۷ دلار) بحدود ۲۶/۹ هزار ریال (۳۵۵ دلار) و درآمد سرانه از ۱۶/۷ هزار ریال (۲۲۰ دلار) در پایان برنامه سوم به ۲۳/۳ هزار ریال (۳۰۷ دلار) در پایان برنامه چهارم افزایش خواهد یافت .

سرمایه گذاری ثابت لازم برای تأمین هدف فوق جمعاً ۸۱۰ میلیارد ریال در طی پنج سال برنامه چهارم برآورد شده است که ۷۴۳ میلیارد ریال آن از منابع داخلی و ۶۷ میلیارد ریال یعنی در حدود ۸/۲ درصد آن از منابع خارجی تأمین خواهد گردید . ضمناً در مدت مذکور نسبت پس انداز بتولید ناخالص ملی از ۱۸ درصد به ۲۵ درصد افزایش خواهد یافت . ارزش صادرات کالاها و خدمات کشور (شامل نفت) از حدود ۱۵۲ میلیارد ریال در پایان برنامه سوم بحدود ۳۱۴ میلیارد ریال در پایان برنامه چهارم

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

خواهد رسید یا بعبارت دیگر بطور متوسط ۱۵/۶ درصد رشد سالانه خواهد داشت . ارزش واردات کالاها و خدمات کشور نیز از حدود ۱۱۱ میلیارد ریال در پایان برنامه سوم بحدود ۲۰۵/۷ میلیارد ریال در پایان برنامه چهارم خواهد رسید و بطور متوسط ۱۳/۱ درصد رشد سالانه خواهد یافت.

۳ - در تأمین هدفهای رشد و سرمایه گذاری فوق الذکر ، رشد مصارف بخش عمومی از حد اکثر ۱۰ درصد در سال و رشد مصارف بخش خصوصی از حد اکثر ۶/۷ درصد در سال نباید تجاوز نماید و سیاست دولت طی برنامه چهارم متوجه تحقق این منظور خواهد بود .

اصول تعیین اولویت و میزان رشد بخشها

۴ - توجه به اصول زیر از جمله مبانی تعیین اولویت و رشد بخشها در برنامه چهارم است:

الف - تأکید در سرمایه گذاری صنعتی .

ب - تأکید در سرمایه گذاری کشاورزی .

ج - ادامه سرمایه گذاری در زیر بنای اقتصادی .

د - بالابردن بهره‌وری .

بر اساس اصول فوق الذکر و محاسبات مربوط بمصرف داخلی و صادرات و واردات و امکانات فنی افزایش تولیدات در داخل کشور هدف کل تولید بترتیب مذکور در جدول شماره ۱ و ۱/الف در نظر گرفته شده است.

جدول شماره ۱ - هدفهای بخشهای عمده اقتصادی

بمیلیارد ریال						
شرح	ارزش کل تولید در سال ۴۴	ارزش کل تولید در سال ۴۶ (۱)	ارزش کل تولید در سال ۵۱	رشد متوسط سالانه ۴۴-۵۱ درصد	رشد در دوره ۴ ساله چهارم درصد	رشد متوسط سالانه در چهارم درصد
۱- کشاورزی و دامپروری	۱۱۲/۶	۱۲۴/-	۱۵۸/۵	۵/-	۲۸/-	۵/-
۲- صنایع	۱۵۶/-	۱۸۳/-	۳۶۷/-	۱۳/-	۱۰۰/-	۱۵/-
۳- معادن	۳/۲	۴/۲	۹/۳	۱۶/۵	۱۲۱/-	۱۷/۲
۴- ساختمان	۶۰/۹	۷۶/-	۱۳۰/۵	۱۱/۵	۷۲/-	۱۱/۴
۵- آب و برق و گاز	۵/-	۶/۳	۱۴/۸	۱۶/۵	۱۳۵/-	۱۸/۶
۶- نفت (کل تولید)	۱۰۷/۷	۱۶۰/-	۳۲۰/-	۱۶/۸	۱۰۰/-	۱۵/-

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول ۱/ الف

بمیلیارد ریال

شرح	ارزش افزوده در سال ۴۴	ارزش افزوده در سال ۴۶	ارزش افزوده در سال ۵۱	رشد متوسط سالانه در برنامه چهارم درصد	رشد در برنامه چهارم درصد	رشد متوسط سالانه ۴۴-۵۱ درصد
۱- کشاورزی و دامپروری	۱۰۲/-	۱۱۲/-	۱۳۹/-	۴/۴	۲۴/-	۴/۵
۲- صنایع	۵۳/۱	۶۶/۶	۱۲۲/۷	۱۳/-	۸۴/-	۱۲/۷
۳- معادن	۲/۸	۳/۴	۶/۸	۱۴/۹	۱۰۰/-	۱۳/۵
۴- ساختمان	۲۴/۴	۳۰/-	۴۷/۹	۹/۹	۶۰/-	۱۰/۱
۵- آب و برق و گاز	۴/۶	۵/۸	۱۲/۶	۱۶/۸	۱۱۷/-	۱۵/۵
۶- نفت (شامل سهم کنسرسیوم و سایر شرکتها)	۸۵/۷	۱۲۷/-	۲۵۸/۹	۱۵/۳	۱۰۳/۸	۱۷/۲
۷- سایر بخشها	۱۷۳/۲	۱۹۶/۲	۲۸۱/۷	۷/۵	۴۳/۵	۷/۲
۸- تولید ناخالص داخلی بقیه عوامل	۴۴۵/۸	۵۴۱/-	۸۶۹/۶	۱۰/-	۶۱/-	۱۰/-
۹- تولید ناخالص داخلی بقیه بازار	۴۷۶/۱	۵۷۸/-	۹۲۶/۴	۹/۹	۶۰/-	۱۰/-
۱۰- تولید ناخالص ملی بقیه بازار	۴۳۷/۳	۵۲۰/-	۸۱۵/۵	۹/۴	۵۷/-	۹/۳

(۱) برآورد است .

فصل دوم

سیاست و خط مشی های کلی بر نامه چهارم

مقدمه

۱ - رسیدن به هدف های برنامه چهارم صرفنظر از تخصیص مبالغ سرمایه گذاری تعیین شده مستلزم تأمین يك سلسله شرائط و موجباتی است که بر رویهم تحقق این هدف ها را بدون ایجاد عدم تعادل اقتصادی میسر میسازد . این شرائط و موجبات بصورت سیاستها و خط مشی های کلی اقتصادی در زمینه های مختلف سرمایه گذاری بخش عمومی و بخش خصوصی استفاده از وامهای خارجی - واردات و صادرات - ثبات قیمتها و بر نامه های مالی دولت است که در این فصل خلاصه میشود و جمعاً هماهنگی و تعادل در اقتصاد را امکان پذیر میسازد .

سیاست سرمایه گذاری بخش عمومی و بخش خصوصی

۲ - فعالیتهای عمرانی دولت محدود بر سرمایه گذاری در عناصر زیر بنا و خدمات و رفاه اجتماعی نخواهد بود بنا بر این در رشته های تولیدی دولت رأساً در ایجاد واحدهای بزرگ صنعتی و زراعی پیشقدم خواهد گردید . همچنین ایجاد و اداره پاره ای از صنایع اساسی را که برای کشور جنبه حیاتی دارد و نیز آن دسته از صنایع را که بلحاظ مصالح ملی اداره آن بوسیله دولت ضروری است نمیتوان به بخش خصوصی واگذار کرد ولی در آن

رشته از فعالیتها که بعلت اطمینان از سودآوری موردعلاقه بخش خصوصی بوده و ایجاد آن برخلاف مصالح اجتماعی نباشد دولت نه تنها بخش خصوصی را برای انجام حداکثر فعالیت و بهره برداری صحیح آزاد خواهدگذاشت بلکه تسهیلات لازم را نیز از طریق مساعدتهای فنی و مالی و حمایت در مقابل رقابت خارجی و کمک بدسترسی بیازارهای خارج و سایر طرق بعمل خواهد آورد مشروط بر آنکه اجرای این سیاست منجر به تحمیل غیر لازم بمصرف کننده داخلی نگردد.

۳- در زمینه کشاورزی کوشش خواهد شد که ضمن سوق دادن منابع موجود (شامل منابع پولی و انسانی) در سطح روستا بامور تولید کمبود پس انداز زارعین نیز توسط سرمایه گذارهای بخش عمومی جبران شود.

قسمتی از این کمک بصورت سرمایه گذاری در توسعه ذخائر آب- ایجاد انبارها و سیلوها- ساختن راههای فرعی و توسعه روشهای نوین تولید میباشد و قسمت دیگر آن مربوط است بجبران کمبود سرمایه در گردش زارعین بمنظور خرید بذرو کود و غیره. بعلاوه جهت تحقق هدف رشد کشاورزی دولت ناگزیر بایجاد واحدهای بزرگ زراعی خواهد بود و بخش خصوصی را نیز برای ایجاد واحدهای بزرگ تشویق خواهد کرد.

۴- باتوجه باینکه در آینده بخش صنعت مواجه با مراحل نوینی از تکامل خواهد بود ایجاد صنایع سنگین و پتروشیمی و نظائر آن احتیاج بسرمایه هنگفت و بکار بردن تکنیکهای پیشرفته دارد. بامشکلاتی که در حال حاضر در راه ایجاد شرکت های بزرگ سهامی خصوصی موجود است و با اشکالاتیکه برای دولت از نظر تجهیز منابع و بکار بستن آخرین تکنیکهای تولید فراهم است در این مرحله از پیشرفت صنعتی دولت باید نقش فعال تری را بر عهده گیرد و سهم سرمایه گذاری خود را نسبت بگذشته افزایش دهد.

۵- در زمینه خدمات سیاست سرمایه گذاری در رشته آموزش و پرورش عبارت

خواهد بود از تشویق هر چه بیشتر بخش خصوصی و واگذاری امور آموزش بمردم خصوصاً در امر آموزش متوسطه عمومی تأکید سرمایه‌گذاری بخش عمومی در فعالیتهایی که بخش خصوصی رغبت کافی بآن نشان نمیدهد یا تأمین آن از وظایف اساسی دولت است (نظیر آموزش فنی و حرفه‌ای و مبارزه با بیسوادی) در امر درمان دولت سعی خواهد کرد که بیش از پیش مردم را در آن کار شرکت دهد و متدرجاً بوظیفه اصلی خود که بهسازی محیط خصوصاً در روستاها و تأمین بهداشت عمومی است بپردازد. در رشته تأمین رفاه اجتماعی جهت گروه‌های آسیب‌پذیر و خاص جامعه دولت نقش فعالتری از گذشته ایفاء خواهد کرد و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را که تاکنون بصورت پراکنده و اتفاقی و غالباً بشکل خیریه در این زمینه صورت می‌گرفته در جهت هدفهای برنامه رفاه عمومی سوق خواهد داد. در امر تأمین اجتماعی و خصوصاً تعمیم بیمه‌ها، دولت اهتمام بیشتری طی برنامه چهارم مبذول خواهد داشت و برای گسترش اینگونه خدمات بنفع روستائیان و کشاورزان کشور نیز تدابیر لازم اتخاذ خواهد نمود.

در سایر خدمات (مانند جهانگردی - اشاعه هنر و حفظ و ترویج فرهنگ) هر جا بخش خصوصی قادر یا راغب بر سرمایه‌گذاری نباشد دولت سرمایه‌گذاری لازم را انجام خواهد داد.

۶- در تعقیب اینگونه سیاستهای عمرانی در دوران اجرای برنامه چهارم سرمایه‌گذاری ثابت در بخش‌های عمده اقتصاد بین بخش عمومی و بخش خصوصی بشرح زیر توزیع میگردد:

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۱- سرمایه‌گذاری ثابت بخش خصوصی و بخش عمومی از منابع

مختلف طی برنامه چهارم

(ارقام بمیلیارد ریال)

شماره ردیف	سرمایه‌گذاری ثابت بخش عمومی			سرمایه‌گذاری ثابت بخش خصوصی		
	از بودجه عمرانی (۴)	از بهره برداری مؤسسات انتفاعی (۵)	جمع (۶)	از پس‌انداز خصوصی (۲)	جمع (۳)	از منابع سازمان برنامه (۱)
	جمع (۷)	جمع (۶)	جمع (۷)	جمع (۳)	جمع (۳)	جمع (۷)
۱- کشاورزی	۲۴/-	۱/-	۲۵/-	۲۰/۱	۴۱/۱	۲۱/-
۲- صنایع و معادن	۸۴/۷	۲/-	۸۶/۲	۱۱۲/-	۱۲۰/۳	۸/۳
۳- نفت و گاز	۲۶/۳	۱۶/-	۴۲/۳	۵۲/۳	۵۲/۳	-
۴- آب و برق	۸۳/۷	۱۴/۷	۹۸/۴	۱/۲	۱/۲	-
۵- ارتباطات و حمل و نقل	۷۸/-	۷/۵	۸۵/۵	۲۰/-	۲۰/-	-
۶- مخابرات	۱۹/۱	۸/۷	۲۷/۸	-	-	-
۷- عمران دهات	۸/۱	-	۸/۱	۴/۳	۵/۳	۱/-
۸- عمران شهرها	۷/-	۱۰/۷	۱۷/۷	-	-	-
۹- ساختمان و مسکن	۲۰/۱	-	۲۰/۱	۶۳/۵	۶۶/۴	۲/۹
۱۰- آموزش و پرورش	۱۴/۷	-	۱۴/۷	۸/-	۸/-	-
۱۱- فرهنگ و هنر	۱/۸	-	۱/۸	-	-	-

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

شماره ردیف	سرمایه گذاری ثابت بخش عمومی			سرمایه گذاری ثابت بخش خصوصی		
	از منابع سازمان برنامه (۱)	از پس انداز خصوصی (۲)	جمع (۳+۱=۲)	از بودجه عمرانی (۴)	از بوره پرداری مؤسسات انتفاعی (۵)	جمع (۴+۵=۶)
	۶/۵	۳/۶	۲/۹	۳/۶	-	۳/۶
۱۲- توریسم	-	۲/۹	۲/۹	۳/۶	-	۳/۶
۱۳- بهداشت و درمان	۱/۶	۲/۴	۴/-	۴/۸۵	-	۴/۹
۱۴- رفاه اجتماعی	۰/۱	۱/۲	۱/۳	۳/۲۵	-	۳/۲
۱۵- آمار و بررسی و عمران ناحیه‌ای	-	-	-	۱/-	-	۱/-
۱۶- سایر خدمات	-	۴۳/۷	۴۳/۷	-	۲/۷	۲/۷
جمع	۳۴/۹	۳۳۱/۶	۳۶۶/۵	۳۸۰۲۰۰	۶۳/۳	۴۴۳/۵
درصد جزء	۰/۹/۵	۰/۹۰/۵	۰/۱۰۰	۰/۸۵۷۳	۰/۱۴۲۷	۰/۱۰۰
درصد	-	-	۰/۴۵/۲	-	-	۰/۵۴/۸

توضیح آنکه در مورد سرمایه گذاری ثابت در بخش کشاورزی و دامپروری باید توجه داشت که قسمت مهمی از سرمایه گذاری ثابت در منابع آب که بالغ بر ۵۳/۲ میلیارد ریال می‌گردد صرف افزایش تولیدات کشاورزی خواهد شد. همچنین در مورد

اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم

سرمایه‌گذاری در بخش نفت و گاز از ۴۲/۳ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری ثابت بخش عمومی در حدود ۲۴/۸ میلیارد ریال برای بهره‌برداری از گاز و ۱۷/۵ میلیارد ریال بصنعت نفت اختصاص داده شده که توسط شرکت ملی نفت ایران سرمایه‌گذاری خواهد شد.

۷- باید متذکر بود که از نظر انتقال برنامه از بخش عمومی بخش خصوصی از مبلغ ۳۶۶/۵ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی در حدود ۳۴/۹ میلیارد ریال از اعتبارات سازمان برنامه از طریق بانکهای تخصصی و غیره بخش خصوصی منتقل خواهد گردید. ضمناً از کل سرمایه‌گذاری ثابت بخش عمومی ۶۳/۳ میلیارد ریال بوسیله مؤسسات انتفاعی دولت و شهرداریها مستقیماً سرمایه‌گذاری خواهد شد.

جدول شماره ۴- منابع سرمایه‌گذاری ثابت طی برنامه چهارم
(ارقام بمیلیارد ریال)

جمع	بخش خصوصی	بخش عمومی	منابع سرمایه‌گذاری ثابت
(۳) = (۱ + ۲)	(۲)	(۱)	
۴۱۵/۱	۳۴/۹	۳۸۰/۲	۱- اعتبارات سازمان برنامه ۲- از محل بهره‌برداری مؤسسات انتفاعی و بازرگانی و شهرداریها
۶۳/۳	-	۶۳/۳	
۳۳۱/۶	۳۳۱/۶	-	۳- از منابع خصوصی
۸۱۰/-	۳۶۶/۵	۴۴۳/۵	جمع

سیاست صادرات و واردات

۸- از نظر صادرات سیاست دولت در برنامه چهارم نیز مانند برنامه سوم عبارت خواهد بود از تنوع بخشیدن بکالاهای صادراتی بنحوی که صادرات کشور متدرجاً از صورت مواد اولیه بصورت مواد ساخته شده درآید با اقداماتی که در اواخر برنامه سوم در زمینه استفاده از بازارهای بلوک شرق بعمل آمده و با ایجاد صنایع عظیم صادراتی مانند گاز و آلومینیوم و پتروشیمی پیش‌بینی میشود که کل صادرات کشور بجز نفت از ۱۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۴۶ به ۴۸/۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۵۱ یعنی در حدود ۳/۵ برابر برسد. در زمینه استاندارد کردن کالاهای معمولی صادراتی و بهبود کیفیت آن طبق مشخصات بین‌المللی کوشش خاصی طی دوران برنامه چهارم معمول خواهد گشت. در زمینه صادرات خدمات با توجه بامکانات زیادی که از نظر جلب سیاحان خارجی چه از کشورهای غرب و چه از مناطق واقع در جنوب خلیج فارس بکشور وجود دارد اقدامات وسیعی برای ایجاد تسهیلات لازم با توجه بدرخواستهای هر طبقه از سیاحان طی دوره برنامه چهارم پیش‌بینی شده است و انتظار میرود از این راه درآمد ارزی بطور روز افزونی افزایش یابد.

۹- در زمینه واردات، سیاست جایگزین کردن واردات بوسیله تولید داخلی در درجه اول متوجه کالاهای اساسی مصرفی و سپس مواد اولیه و کالاهای سرمایه‌ای خواهد بود. هماهنگ با سیاست تشویق پس‌انداز برای سرمایه‌گذاری و محدودیت نسبی مصرف لازم خواهد بود که توسعه صنایع داخلی تا آنجا که مربوط بجایگزین کردن واردات است متوجه تولید کالاهای ضروری و اساسی شود. در زمینه صنایع مونتاژ کوشش مداوم بعمل خواهد آمد که ارزش افزوده در داخل کشور نسبت بکل ارزش کالا افزایش یابد همچنین کوشش خواهد شد تا میزان قابل توجهی از افزایش تقاضا برای خدمات

وارداتی مانند بیمه - کشتیرانی - خدمات مهندسی مشاور و جهانگردی از طریق توسعه تولید داخلی این خدمات تأمین شود.

اصول فوق‌الذکر مبنای تنظیم مقررات سالانه صادرات و واردات قرار خواهد گرفت.

سیاست افزایش ذخایر ارزی

۱۰- با توجه بر آوردی که نسبت با افزایش حجم معاملات خارجی بعمل آمده ذخائر ارزی باید تا میزان ۶۳۳ میلیون دلار در آخر برنامه چهارم افزایش داده شود و بانک مرکزی ایران مراقبت لازم را برای تأمین این ذخائر ارزی خواهد نمود.

سیاست وام و ورود سرمایه‌های خارجی

۱۱- نیل به هدفهای برنامه چهارم از نظر تأمین منابع مالی کافی برای سرمایه‌گذاری بمیزان ۸۱۰ میلیارد ریال و از نظر حفظ تعادل ارزی و همچنین افزایش ذخائر ارزی مستلزم آنستکه طی دوره برنامه مذکور بطور خالص در حدود ۵/۱۱۳ میلیارد ریال (۱۵۱۳ میلیون دلار) از منابع خارجی بصورت وام و ورود سرمایه خارجی بکشور استفاده شود.

بخش عمومی با توجه بتعهدات مالی که طی برنامه چهارم از نظر بازپرداخت وامهای خارجی عمرانی موجود بر عهده دارد و بادر نظر گرفتن اینکه مقداری از وامهای عمرانی که طی برنامه چهارم استفاده خواهد شد باید ظرف همین مدت بازپرداخت شود. در اینصورت در حدود ۱۵۰ میلیارد ریال (معادل ۲۰۰۰ میلیون دلار) جمعاً بصورت وام از منابع خارجی استفاده خواهد کرد. خالص استفاده بخش خصوصی از منابع خارجی طی همین دوره باید نزدیک به ۷۰۰ میلیون دلار باشد و دولت سیاست لازم را از نظر تشویق ورود سرمایه خصوصی خارجی لاقبل بمیزان فوق خواهد نمود.

(جدول شماره ۳)

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۳ - پیش بینی موازنه پرداختها در طی برنامه چهارم
۱ - صادرات کالا و خدمات

(میلیون دلار)

شرح	برنامه چهارم
الف کالا	۱۴۹۵۲/-
۱ - صادرات بخش نفت (قیمت اعلام شده)	۱۳۰۶۳/۹
۲ - سایر کالاها ☆	۱۸۸۸/۱
ب - خدمات	۷۰۲/-
۱ - خدمات عادی	۶۰۳/۴
۲ - درآمدهای سرمایه گذاری	۹۸/۶
جمع الف و ب	۱۵۶۵۴/-

۲ - واردات کالا و خدمات

(میلیون دلار)

شرح	در طول برنامه چهارم
الف کالا	۹۲۳۰/۹
۱ - واردات بخش نفت	۶۵۸/۷
۲ - سایر کالاها	۸۵۷۲/۲
ب - خدمات	۷۳۰۴/۲
۱ - خدمات عادی	۱۷۵۵/۹
۲ - درآمدهای سرمایه گذاری (شامل تخفیف به کنسرسیوم)	۵۵۴۷/۳
جمع کل (الف - ب)	۱۶۵۳۴/۱
تفاوت صادرات و واردات	-۸۸۰/۱

* شامل ۶۰۰ میلیون دلار صادرات پتروشیمی مرحله اول و دوم در دوره برنامه

چهارم و ۱۳۸/۶ میلیون دلار صدور گاز بشوری است .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

دنباله جدول شماره ۳
۳ - حساب سرمایه

(میلیون دلار)

در طول برنامه چهارم		شرح
بازپرداخت	دریافت	
۱۳۷۴/۱	۲۱۸۸/۷	الف - وامهای بلند مدت
۷۶۵/۳	۱۹۷۸/۷	۱ - سازمان برنامه
۶۰۸/۸	۲۱۰/-	۲ - سایر وزارتخانهها و مؤسسات دولتی
۱۵۰/۱	۸۴۸/۶	ب - سرمایه‌های خصوصی
-	۲۷/۵	۱ - پتروشیمی شریک در مرحله اول
۱۰۰/۱	۲۵۵/-	۲ - پتروشیمی شریک در مرحله دوم
۵۰/-	۵۶۶/۱	۳ - نفت و غیره
۱۵۲۴/۲	۳۰۳۷/۳	جمع کل وام و سرمایه‌های خصوصی الف و ب
-	۱۵۱۳/۱	- خالص وام و سرمایه‌های خصوصی
۶۳۳/-	-	- افزایش ذخائر ارزی

۱۲ - در جدول شماره ۴ برآورد تقریبی از وضعیت موازنه پرداختها و موازنه ارزی کشوری سالهای برنامه چهارم بعمل آمده است و از نظر کلی راهنمای تنظیم بودجه سالانه ارزی خواهد بود

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۴ - پیش بینی موازنه ارزی طی برنامه چهارم
(میلیون دلار)

شرح	در طول برنامه چهارم
الف - درآمدهای جاری	<u>۹۴۴۸/-</u>
۱ - نفت	۷۰۳۲/۲
۲ سایر کالاها *	۱۷۱۳/۸
۳ - خدمات	۷۰۲/-
ب - پرداختهای جاری	<u>۱۰۳۲۸/۱</u>
۱ - کالا	۸۵۷۲/۲
۲ - خدمات	۱۷۵۵/۹
ت - کمبود (تفاوت ب و الف)	۸۸۰/۱
ج - خالص وام و سرمایه	<u>۱۵۱۳/۱</u>
۱ - دریافت	۳۰۳۷/۳
۲ - بازپرداخت (شامل بهره)	۱۵۲۴/۲
موازنه در حساب جاری و سرمایه جوت افزایش ذخائر ارزی	۶۳۳/-

* ضمن احتساب سایر کالاها معادل ۶۰۰ میلیون دلار صادرات پتروشیمی و ۷۴/۵

میلیون دلار صادرات آلومینیوم منظور گردیده .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول ۴ الف - پیش بینی درآمدهای ارزی کشور در طول برنامه چهارم
(میلیون دلار)

در برنامه چهارم	شرح
	الف - کالا
۷۰۳۲/۲	دریافتی بخش نفت
۵۹۳۷/۸	۱- درآمد نفت از کنسرسیوم
۱۸۵/-	۲- شرکت ملی نفت
۴۰۹/۴	۳- درآمد نفت از سایر شرکتها
۴۰۰/-	۴- خرید ارز از کنسرسیوم
۱۰۰/-	۵- خرید ارز از سایر شرکتها نفتی
۱۷۱۳/۸	دریافتی سایر کالاها
۱۰۷۴/۴	۶- صادرات سایر کالاها
۱۳۸/۶	۷- صدور گاز بشوروی
	۸- صادرات پتروشیمی و آلومینیوم (پس از کسر درآمد شرکتها خارجی)
۵۰۰/۸	
۷۰۲/-	ب - خدمات
۶۰۳/۴	۱- درآمد از محل خدمات
۵۸/۶	۲- درآمد از محل سرمایه گذاری
۴۰/-	۳- هدایا و کمکهای بلاعوض
۹۴۴۸/-	کل دریافتی ارزی کشور (الف و ب)

جدول ۴ ب - پیش بینی واردات کالا و خدمات (بدون بخش نفت)
(میلیون دلار)

شرح	در برنامه چهارم
۱- کالاهای سرمایه‌ای	۳۹۹۲/-
۲- مواد خام	۲۳۴۸/۹
۳- کالاهای مصرفی	۲۲۳۱/۳
۴- خدمات	۱۷۵۵/۹
جمع	۱۰۳۲۸/۱

سیاست ثبات قیمت‌ها

۱۳ حفظ ثبات نسبی قیمت‌ها شرط اساسی موفقیت در نیل به هدفهای برنامه چهارم است. در شرایط خاص ایران وجود منابع مهم درآمد ارزی برای تأمین قسمتی از احتیاجات روزافزون کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی از طریق واردات حصول رشد نسبتاً سریع اقتصادی را توأم با ثبات نسبی قیمت‌ها امکان پذیرمینماید.

با اتخاذ سیاست‌های مالی ارزی و پولی متناسب و تنظیم عرضه کالاهای ضروری کشاورزی که تولید آنها احتمالاً دچار نوسانات شدید سالانه است انتظار میرود ثبات نسبی قیمت‌ها حفظ گردد.

۱۴- سیاست مالی - با توجه باینکه دولت مصرف‌کننده عمده کالا و خدمات است هرگاه هزینه‌های عمرانی و جاری آن بمیزانی غیرمتناسب با درآمدها افزایش یابد این جریان فشار تورمی را بدنبال خواهد داشت برنامه مالی دولت که بعداً در این فصل تشریح میگردد با توجه بلزوم جلوگیری از فشار تورمی پیشنهاد شده است.

۱۵- سیاست ارزی - سیاست کلی ارزی کشور حفظ تعادل ارزی خواهد بود با توجه باینکه فشار تورمی و افزایش قیمتها در مرحله اول بر اثر افزایش تقاضا برای کالا و خدمات نسبت بعرضه داخلی بوجود میآید تا جائیکه کمبود عرضه داخلی را بتوان از طریق واردات تأمین کرد این امر از افزایش قیمتها جلوگیری خواهد نمود ولی اتخاذ این خط مشی در حدود و شرائطی است که ذیلا تشریح میگردد :

هدفهای بلند و انقلابی برنامه چهارم از نظر رشد بسیار سریع تولید و درآمد و در نتیجه لزوم سرمایه گذاری زیاد بی شک تقاضای کشور را برای واردات خاصه کالاهای سرمایه ای و واسطه ای و مواد اولیه بسرعت افزایش خواهد داد گرچه دورنمای درآمدهای ارزی کشور نیز با توجه با افزایش صادرات نفت و سایر کالاها و همچنین امکانات استفاده از وام و سرمایه خارجی روشن و امید بخش میباشد با اینحال نمیتوان اجرای سیاست دروازه های بازار را بطور مطلق توصیه نمود بلکه از این امکانات وسیع بایستی در درجه اول برای تأمین کلیه احتیاجات کالاهای سرمایه ای و کالاهای واسطه و مواد اولیه ای که در کشور تولید نمیشود و همچنین برای واردات کالاهای مصرفی که برای رفع کمبود تقاضای داخلی و در نتیجه جلوگیری از افزایش هزینه زندگی ضرورت دارد استفاده بعمل آید. در مورد کالاهای تجملی سیاست فعلی یعنی تحمیل حقوق و عوارض گمرکی نسبتاً سنگین بمنظور کاهش تقاضا و در نتیجه صرفه جوئی در هزینه های ارزی و همچنین تعقیب سیاست توزیع عادلانه در درآمد کمکان دنبال خواهد شد .

بعلاوه افزایش حجم بازرگانی در دوره برنامه چهارم ایجاب میکند که ذخائر ارزی بانک مرکزی نیز بهمان ترتیب افزایش یابد و بدین منظور افزایشی در ذخائر ارزی کشور معادل ۶۳۳ میلیون دلار در پایان برنامه چهارم منظور میشود :

۱۶- سیاست پولی - سیاست کلی و درازمدت دولت کمکان حفظ ارزش پولی کشور

و تنظیم اعتبارات سیستم بانکی متناسب با احتیاجات اقتصادی میباشد .
۱۷- سیاست تنظیم عرضه و تقاضای کالاهای ضروری کشاورزی - تنظیم عرضه و قیمت کالاهای ضروری کشاورزی طی برنامه چهارم باشد هر چه تمامتر از طریق ایجاد سیلوه‌ها برای نگاهداری محصولات عمده کشاورزی و تثبیت قیمت آنها دنبال خواهد شد تا کشاورزان بتوانند با اطمینان کامل بتولید محصولات مورد نیاز پردازند و مصرف کننده نیز بتواند نیازمندیهای اساسی خود را در هر موقع بقیمت مناسب تأمین نماید .

سیاست و برنامه مالی دولت

۱۸- با توجه باینکه سهم سرمایه‌گذاری ثابت بخش عمومی معادل ۵۴/۸ درصد کل سرمایه‌گذاری ثابت کشور در نظر گرفته شده است و با توجه باینکه علاوه بر سرمایه‌گذاری ثابت ناگزیر هزینه‌های جاری دولت نیز اعم از عمرانی و غیرعمرانی ترقی خواهد یافت اتخا یک سیاست مالی قوی بمنظور ایجاد منابع کافی و جلوگیری از عدم تعادل مالی ضروری است که نکات اصلی آن بشرح زیر پیش‌بینی میشود:
اول - افزایش درآمد شامل درآمد نفت - درآمدهای مالیاتی و درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات دولتی .

دوم - قبول یک میزان حداکثر برای رشد هزینه‌های عمومی و جاری .
سوم - استفاده از اعتبارات و وام‌های خارجی بمنظور رفع کمبود منابع مالی جهت عملیات عمرانی .

چهارم - استفاده از پس‌انداز بخش خصوصی از طریق تنظیم سیاست انتشار اوراق قرضه و اسناد خزانه .

۱۹ - سیاست دولت در زمینه درآمد در جهت نیل به هدفهای زیر میباشد:

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

- اول - درآمد نفت جمعاً طی دوره اجرای برنامه بالغ بر ۴۸۶/۶ میلیارد ریالی در سال ۱۳۵۱ به ۱۲۹/۲ میلیارد ریالی خواهد رسید .
- دوم - درآمدهای دولتی که از محل بازرگانی خارجی بصورت حقوق گمرکی و سود بازرگانی و مابه‌التفاوت خرید و فروش ارز عاید میشود تابع میزان پیش‌بینی واردات بوده و جمعاً به ۱۲۵ میلیارد ریالی خواهد رسید
- سوم - وصول مالیاتهای مستقیم طی سالهای اجرای برنامه حد اقل بالغ بر ۷۴ میلیارد ریالی خواهد گردید .
- چهارم - وصول مالیاتهای غیر مستقیم در طی دوره برنامه چهارم جمعاً به ۵۲ میلیارد ریالی خواهد رسید .
- پنجم - مؤسسات انتفاعی و بازرگانی دولت جمعاً معادل ۷۶ میلیارد ریالی در طی دوره برنامه چهارم بدرآمد عمومی کمک خواهند کرد .
- ششم - درآمد حاصل از خدمات دولت شامل پست و تلگراف و وزارت خارجه و شهربانی و غیره جمعاً بالغ بر ۲۵ میلیارد ریالی خواهد شد.
- ۲۰ - در زمینه هزینه هدف آنست که افزایش هزینه‌های جاری دولت از ددرصد در سال تجاوز ننماید .
- ۲۱ - در زمینه وام و اعتبارات خارجی حداکثر معادل ۱۵۰ میلیارد ریالی از منابع خارجی استفاده خواهد شد .
- ۲۲ - همچنین پیش‌بینی شده است که بطور خاص معادل ۴۶ میلیارد ریالی اسناد خزانه و اوراق قرضه جدید منتشر شده و وجوه حاصله بمصرف هزینه‌های سرمایه‌ای و تأسیسات نظامی برسد .
- بر اساس خطوط کلی فوق‌الذکر وضع مالی دولت بشرح جداول (۵) - (۶) - (۷) مشروح‌تر خواهد بود:

جدول شماره ۵ - پیش بینی وضع مالی دولت طی برنامه چهارم

(ارقام بمیلیارد ریال)

دریافتها	هزینهها
۱ - نفت ۴۸۷	۱- هزینههای جاری و عمومی ۴۱۰ (۲)
۲ - بازرگانی خارجی ۱۲۵	۲- بازپرداخت اصل و بهره وامهای خارجی ۸۷
۳ - مالیاتهای مستقیم ۷۴	۳- هزینههای اداری و متفرقه ۵
۴ - مالیاتهای غیرمستقیم ۵۲	۴- هزینههای مستمر و غیرمستمر عمرانی برنامه چهارم ۵۳۰ (۳)
۵- کمک مؤسسات انتفاعی و بازرگانی ۷۶	۵- بازپرداخت اسناد خزانه و اوراق قرضه ۱۵ (۴)
۶ - خدمات دولت (۱) ۲۵	۶- بازپرداخت بدهی بیانک مرکزی ۱۳
۷ - متفرقه (صرفه جوئیها و غیره) ۱۰	
۸ - وام خارجی ۱۵۰	
۹- اسناد خزانه و اوراق قرضه ۶۱	
جمع ۱/۰۶۰	۱/۰۶۰

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

- (۱) شامل درآمد پست و تلگراف - وزارت خارجه - شهربانی - ثبت اسناد و غیره میباشد .
- (۲) بمأخذ ۱۶ میلیارد ریال سال ۴۶ و حداکثر ۱۰ درصد افزایش سالانه.
- (۳) شامل ۴۸۰ میلیارد ریال هزینه طرحهای عمرانی و طرحهای مستمر جدید برنامه چهارم و ۴۵ میلیارد ریال هزینه طرحهای مستمر منتقله به برنامه چهارم و ۵ میلیارد ریال هزینه انتقال گاز میباشد .
- (۴) فقط شامل بازپرداخت مربوط به بودجه عمرانی است و قسمت مربوط به بودجه غیرعمرانی در قلم شماره ۱۵ هزینههای جاری منظور شده است .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۶ - درآمد و هزینه جاری دولت طی برنامه چهارم

(ارقام بمیلیاردریال)

درآمد	هزینه
۱- ۲۰ درصد درآمد نفت باضافه پرداخت شرکت‌های عامل ۱۰۲	۱- هزینه‌های جاری از محل درآمد عمومی بمأخذ ۶۱ میلیارد ریال سال ۴۶ و حد اکثر ۱۰ درصد افزایش سالانه ۴۱۰
۲ - سایر درآمدها ۳۳۱	۲- بازپرداخت اصل و بهره وام‌های خارجی ۴۰
۳ - متفرقه ۶	
۴ - اوراق قرضه دفاعی و اسناد خزانه ۱۱	
جمع ۴۵۰	۴۵۰

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۷ - درآمد و هزینه‌های سازمان برنامه در دوره برنامه چهارم

(ارقام بمیلیارد ریال)

درآمد	هزینه
۱- درآمد نفت بر اساس ۸۰ درصد	۱- طرحهای عمرانی و هزینه‌های
سهم سازمان برنامه ۳۸۵	مستمر جدید برنامه چهارم ۴۸۰
۲- وامهای خارجی ۱۵۰	هزینه‌های مستمر منتقله از برنامه سوم ۴۵
۳- درآمد پتروشیمی و گاز:	هزینه انتقال گاز ۵
پتروشیمی ۱۱	۲- بازپرداخت وام و بهره ۴۷
گاز ۱۰	(شامل بازپرداخت وام پتروشیمی نمیشود)
۴- اوراق قرضه و اسناد خزانه ۵۰	۳- بازپرداخت اسناد خزانه ۱۵
۵- متفرقه ۴	۴- بازپرداخت بدهی بانک
	مرکزی ۱۳
	۵- متفرقه اداری ۵
جمع ۶۱۰	۶۱۰

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

۲۳ - از ۴۸۰ میلیارد ریال هزینه های عمرانی برنامه چهارم که در بودجه سازمان برنامه منظور گردیده (جدول شماره ۸) در حدود ۶۴/۹ میلیارد ریال هزینه های مستمر مربوط به برنامه چهارم و ۴۱۵/۱ میلیارد ریال هزینه سرمایه گذاری ثابت میباشد که ۳۸۰/۲ میلیارد ریال از مبلغ اخیر توسط بخش عمومی و ۳۴/۹ میلیارد ریال توسط بخش خصوصی سرمایه گذاری خواهد شد .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۸ - مصارف بودجه عمرانی سازمان برنامه دربرنامه چهارم

(ارقام بمیلیون ریال)

شرح	بودجه عمرانی سازمان برنامه	سرمایه گذاری ثابت توسط بخش عمومی	هزینه جاری مربوط به ستون (۲)	سرمایه گذاری ثابت توسط بخش خصوصی از محل کمک بودجه عمرانی
	۲+۳+۴=۱	(۲)	(۳)	(۴)
۱- کشاورزی و دامپروری	۶۵۰۰۰	۲۴۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۱۰۰۰
۲- صنایع و معادن	۹۹۰۰۰	۸۴۷۰۰	۶۰۰۰	۸۳۰۰
۳- نفت و گاز	۲۶۳۰۰	۲۶۳۰۰	-	-
۴- آب	۴۸۵۰۰	۴۷۴۰۰	۱۱۰۰	-
۵- برق	۳۸۰۰۰	۳۶۳۰۰	۱۷۰۰	-
۶- ارتباطات و حمل و نقل	۸۰۰۰۰	۷۸۰۰۰	۲۰۰۰	-
۷- مخبرات - تلویزیون و رادیو	۲۰۳۰۰	۱۹۱۰۰	۱۲۰۰	-
۸- عمران دهات	۹۱۰۰	۸۱۰۰	-	۱۰۰۰
۹- عمران شهرها	۷۰۰۰	۷۰۰۰	-	-
۱۰- ساختمان و مسکن	۲۳۰۰۰	۲۰۱۰۰	-	۲۹۰۰
۱۱- آموزش و پرورش	۳۵۰۰۰	۱۴۷۰۰	۲۰۳۰۰	-
۱۲- فرهنگ و هنر	۱۸۰۰	۱۸۰۰	-	-
۱۳- توریسم	۳۸۰۰	۳۶۰۰	۲۰۰	-
۱۴- بهداشت و درمان	۱۳۷۵۰	۴۸۵۰	۷۳۰۰	۱۶۰۰
۱۵- رفاه اجتماعی	۴۸۵۰	۳۲۵۰	۱۵۰۰	۱۰۰
۱۶- آمار و بررسی و عمران ناحیه‌ای	۴۶۰۰	۱۰۰۰	۳۶۰۰	-
	۴۸۰۰۰۰	۳۸۰۲۰۰	۶۴۹۰۰	۳۴۹۰۰

فصل سوم

نیروی انسانی

دورنمای جمعیت طی برنامه چهارم

۱ - میزان افزایش جمعیت ایران طی دوره برنامه چهارم سالانه در حدود ۲/۶ درصد برآورد شده است معینا افزایش جمعیت در مناطق شهری با ۴/۴ درصد افزایش سالانه سریعتر از افزایش جمعیت مناطق روستائی کشور است که سالانه ۱/۴ درصد میباشد. جدول شماره ۱۱ تحول جمعیت کشور را به تفکیک مناطق شهری و روستائی طی دوره برنامه چهارم نشان میدهد:

جدول شماره (۱)

درصد	افزایش مطلق طی دوره برنامه	افزایش درصد	۱۳۵۱	درصد	۱۳۴۶
+۱۴	۳/۶۵۳/۰۰۰	۱۰۰	۳۰,۳۲۹,۰۰۰	۱۰۰	۲۶/۶۷۶/۰۰۰
+۲۴	۲/۴۹۹/۰۰۰	۴۳	۱۲,۹۰۰,۰۰۰	۳۹	۱۰/۴۰۱/۰۰۰
+ ۷	۱/۱۵۴/۰۰۰	۵۷	۱۷,۴۲۹,۰۰۰	۶۱	۱۶/۲۷۵/۰۰۰

۲ - گرایش محسوسی که در جهت جوان تر شدن جمعیت در سالهای اخیر پدید آمده است طی دوره برنامه چهارم خاصه در مورد گروه سنی تا ۲۰ ساله ادامه خواهد یافت .

سیاست جمعیت

۳ - بمنظور اجرای يك سیاست درازمدت در مورد جمعیت در جهت تسریع رشد اقتصادی کشور اتخاذ تدابیر مشروحه ذیل طی برنامه چهارم کشور ضروری بنظر میرسد:

الف - تجدید نظر اساسی در سازمان ثبت احوال کشور بمنظور آماده ساختن این دستگاه برای ثبت دقیق موالید و متوفیات و انتشار منظم آمارهای مربوطه که مستندترین منبع اطلاعات برای تعیین میزان افزایش طبیعی جمعیت کشور خواهد بود .

ب - انجام تحقیقات و تجسسات مربوط بجمعیت شناسی با برنامه ها و هدف های مشخص بمنظور شناخت تحولات کمی و کیفی جمعیت بمقیاس کل کشور در مناطق مختلف.

ج - تکمیل ارزیابی کلیه منابع طبیعی کشور بوسیله سازمانهای اجرائی مربوط در قالب يك برنامه مشخص .

۴ - با توجه بشرائط اجتماعی و اقتصادی کنونی ایران اقدامات ذیل حتی قبل از بررسی های فوق الذکر ضروری است :

الف - اجرای يك برنامه تنظیم موالید و تعداد افراد خانوار بمنظور تأمین بهترین شرایط رشد برای نوزادان و اطفال از یکطرف و تأمین منطقی ترین شرائط زیست برای مادران خاصه از نظر جسمانی و مقتضیات بهداشتی از طرف دیگر این برنامه در سطح خانواده و تحت عنوان بهداشت خانواده بمرحله اجرا در خواهد آمد .

ب - متعادل ساختن نسبت گروههای جوان جمعیت طی دوره برنامه چهارم از طریق اجرای کامل ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی در مورد ممنوعیت ازدواج دختران کمتر از ۱۶ سال .

۵ - تعدیل توزیع کنونی جمعیت در کشور و کاهش تراکم آن خاصه در تهران و تقلیل آهنگ مهاجرت باین شهر ، ایجاب مینماید که سیاست عدم تمرکز اداری که طی

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

برنامه سوم آغاز شده است با سیاست عدم تمرکز امور عمرانی توأم گردد و در بعضی از شهرستانهای کشور قطب‌های مهم توسعه عمران بوجود آید .

وضع اشتغال در برنامه چهارم

۶- بر اساس محاسباتی که در قالب هدفهای تولیدی برنامه چهارم بعمل آمده است پیش بینی میشود که در پایان برنامه چهارم از مجموع ۱۶/۸۹۴/۰۰۰ نفری که بسن کار کردن میرسند ۸/۹۳۵/۰۰۰ نفر غیر فعال و ۷/۹۵۹/۰۰۰ نفر فعال باشند . همچنین پیش بینی میشود که در پایان برنامه چهارم برای ۸/۸۹۸/۰۰۰ نفر جمعیت فعال کشور امکان اشتغال وجود داشته باشد و در حدود ۶۱ هزار نفر نیز جویای شغل باشند بدین ترتیب چنانچه کلیه هدفهای اساسی برنامه - طبق موازین پیش بینی شده - تحقق یابد در پایان برنامه چهارم شاخص اشتغال در حدود ۹۹ درصد و شاخص بیکاری آشکار در حدود ۱ درصد خواهد بود

۷ - پیش بینی چگونگی توزیع شاغلان در سه بخش عمده فعالیت طی دوره برنامه چهارم طبق جدول شماره ۲ خواهد بود .

جدول شماره ۲ - پیش بینی توزیع شاغلان بخشهای سه گانه فعالیت در پایان برنامه های سوم و چهارم (به هزار نفر)

بخش فعالیت	۱۳۴۶	درصد	۱۳۵۱	درصد	افزایش مطلق طی دوره برنامه چهارم
کلیه بخشها	۶/۹۳۲	۱۰۰	۷/۸۹۸	۱۰۰	۹۶۶
کشاورزی	۳/۳۷۲	۴۹	۳/۵۹۸	۴۶	۲۲۶
صنایع و معادن	۱/۶۸۶	۲۴	۲/۱۰۳	۲۶	۴۱۷
خدمات	۱/۸۷۴	۲۷	۲/۱۹۷	۲۸	۳۲۳

سیاست اشتغال در برنامه چهارم

۸- سیاستهای اشتغال در برنامه چهارم بشرح زیر است :

الف - اجرای کامل مواد ۱۶ و ۵۹ قانون کار که طبق آن کارکردن اطفال کمتر از ۱۲ سال حتی بعنوان کارآموز منع شده است و همچنین ماده ۲۲ ناظر بر تعیین و تضمین حداقل دستمزد .

ب - گسترش سریع تعلیمات ابتدائی- متوسطه - حرفه‌ای و عالی بنحوی که نه فقط موجب کاهش فشار بالقوه گروه‌های سنی زیر بط به بازار کار گردد بلکه ضمناً افراد جوان را برای مهارتهای مورد نیاز کشور تربیت کند .

ج - مبادله قراردادهای کارآموزی اجباری بر حسب شاخه‌های مختلف فعالیتهای تولیدی بین کارفرمایان و کارآموزان جوان بمنظور فراهم ساختن موجبات جذب بیشتر فارغ التحصیلان مدارس ابتدائی در صنایع کشور .

د - تعمیم بیمه‌ها و مقررات بازنشستگی در بخش خصوصی .

ه - ایجاد دوره‌های تخصصی در سطح دیپلم و فوق دیپلم بمنظور جذب بیشتر فارغ التحصیلان متوسطه .

و - فراهم کردن آموزشهای حرفه‌ای و ایجاد امکانات ویژه اشتغال برای گروههای خاص اجتماعی .

ز - تنظیم وضع بازار کار کشور بوسیله ادارات کاربایی و مشاغل از طریق ایجاد هماهنگی بین آن ادارات و آموزش حرفه‌ای بزرگسالان و بیمه‌های اجتماعی خاصه بمنظور مبارزه با بیکاریهای محلی و فصلی .

ح - تهیه و انتشار دوره‌های منظم و مداوم کوتاه مدت آماری درباره تحولات

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

نیروی کار و بازار کار و دستمزد و قدرت تولید بوسیله وزارت کار و امور اجتماعی بمنظور تأمین مبانی لازم برای اتخاذ سیاستهای صحیح در اینموارد .

۹- سیاست اشتغال در بخش کشاورزی علاوه بر تأمین ۲۲۶ هزار شغل جدید ، عبارت خواهد بود از کاهش کم کاری در بخش مزبور از میزان ۳۷ درصدی که فعلاً برآورد میشود بحدود ۲۱ درصد در پایان برنامه چهارم از طریق :

الف - متنوع کردن فعالیتهای روستائی و کشاورزی .

ب - ایجاد واحدهای بهره‌برداری بزرگ و مختلط کشاورزی و صنعتی .

ج - سوق دادن شرکتهای تعاونی روستائی موجود بشرکتهای تعاونی تولید کشاورزی و شرکتهای سهامی زراعی .

د - گسترش فعالیتهای ترویجی و آموزشی .

۱۰- در بخش صنایع و معادن تدابیریکه اتخاذ آنها بمنظور ایجاد حداکثر اشتغال مولد در کشور با در نظر گرفتن امکانات سرمایه‌گذاری موجود ضروری خواهد بود عبارتند از :

الف - تقویت افزایش اشتغال در بخش صنایع کشور از طریق ایجاد کارگاههای کوچک و متوسط کارگر طلب برگرد صنایع بزرگ .

ب - تقویت کارگاههای صنعتی کوچک و متوسط کارگر طلب و حمایت از آنها .

ج - کوشش در استاندارد کردن محصولات این قبیل کارگاهها .

د - راهنمایی این کارگاهها بتولید محصولات تخصصی .

ه - جلوگیری از ماشینی شدن مفرط صنایع متعارفی کارگر طلب موجود که افزایش قدرت تولید کار در آنها ضرورت خاصی ندارد .

و - احیا و توسعه صنایع دستی خاصه در روستاهای کشور ضمن تطبیق مصنوعات

آنها با شرایط بازارهای جدید داخلی و خارجی .

ز - منظور داشتن اثرات طرحهای صنعتی در اشتغال بعنوان یکی از معیارهای تعیین اولویت هنگام صدور پروانه تأسیس صنایع .

۱۱- تدابیر اشتغال در بخش خدمات دولتی عبارت است از اجرای اصل عدم تراکم کارکنان بخش دولتی در پاره‌ای مناطق و از جمله در شهر تهران و افزایش درصد کارکنان تحصیلکرده در بخش مزبور و اقدام با ارتقاء سطح اطلاع و تخصص کارمندان و بالاخره تغییر ترکیب کارکنان دولتی از راه افزودن کادر فنی نسبت به خدمتگزاران و کارکنان اداری .

بر آورد مهارتها و تخصصهای مورد نیاز در طی برنامه چهارم

۱۲- نیازمندیهای کشور بکارکنان فنی در دوره برنامه چهارم از طریق ایجاد روابط معقول بین سرمایه‌گذاریهای ثابت و اشتغال در بخشهای مختلف فعالیت اقتصادی و همچنین با در نظر گرفتن تحولات قابل پیش‌بینی بهره‌وری (قدرت تولید) نیروی کار بشرح زیرپیش‌بینی شده است .

الف - بخش کشاورزی

۱۳- با توجه به هدفهای اساسی برنامه کشاورزی و دامپروری و منابع آب در برنامه عمرانی چهارم تعداد کارکنان متخصص مورد احتیاج بخش دولتی و بخش خصوصی در کشاورزی و صنایع وابسته بآن طبق جدول شماره ۳ برآورد میشود .

جدول شماره ۳- پیش بینی میزان تقاضای نیروی انسانی ماهر در بخش کشاورزی در طول برنامه چهارم

نوع تخصص	تقاضا در بخش دولتی	در صد	تقاضا در بخش خصوصی	در صد	جمع کل	در صد
جمع	۵۷۳۰	۲	۲۹۴/۳۸۰۵	۹۸	۱۰۰	۳۰۰/۱۱۰۵
مهندسی و کادر عالی کشاورزی	۱۶۰۰	۷۷	۴۸۰	۲۳	۱۰۰	۲۰۸۰
تکنیسین کشاورزی	۴۱۳۰	۶۸	۱۹۰۰	۳۲	۱۰۰	۶۰۳۰
زارع تعلیم یافته	-	-	۲۹۲/۰۰۰۵	۱۰۰	۱۰۰	۲۹۲/۰۰۰۵

* تعداد ۷۶/۱۱۰ نفر زارع تعلیم یافته مورد تقاضا با تعلیم کشاورزان شاغل فعلی تأمین خواهد شد.

ب- بخش صنایع و معادن و ساختمان

۱۴- طبق برآوردی که شده است عدد شاغلین صنایع کشور از ۱/۶۸۶/۰۰۰ نفر در سال ۱۳۴۶ به ۲/۱۰۳/۰۰۰ نفر در سال ۱۳۵۱ خواهد رسید و در این مدت تعداد شاغلین این بخش در حدود ۴۱۷ هزار نفر افزایش خواهد یافت.

توزیع شاغلان جدید در بخش های صنایع و معادن در جدول شماره چهار پیش بینی شده است.

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۴- توزیع شاغلین جدید در بخشهای عمده صنایع و معادن از نظر سطوح مختلف تخصصها در طی برنامه چهارم

بخش های فعالیت	شاغلین جدید		کارکنان تولیدی		مهندس		تکنیسین		کارگران ماهر متخصص		کارگران غیر تولیدی	
	تعداد	در صد	تعداد	در صد	تعداد	در صد	تعداد	در صد	تعداد	در صد	تعداد	در صد
کل شاغلین جدید	۱۰۰	۴۱۷۰۰۰	۱۰۰	۳۳۸۰۰۰	۱۰۰	۲۹۳۰	۱۰۰	۱۲۴۶۰	۱۰۰	۱۷۱۰۰۰	۱۰۰	۷۹۰۰۰
صنایع تبدیلی	۷۱	۲۹۷۰۰۰	۷۱	۲۴۲۰۰۰	۵۸	۱۷۰۰	۴۸	۶۰۰۰	۶۸	۱۱۷۰۰۰	۷۰	۵۵۰۰۰
« ساختمانی	۲۳	۹۴۰۰۰	۲۲	۷۵۰۰۰	۸۰۰	۲۷	۳۵	۴۴۰۰	۲۸	۴۸۰۰۰	۲۴	۱۹۰۰۰
« برق	۲	۱۰۰۰۰	۲	۶۰۰۰	۳۳۰	۱۱	۱۲	۱۵۰۰	۳	۴۰۰۰	۵	۴۰۰۰
استخراج معادن	۴	۱۶۰۰۰	۵	۱۵۰۰۰	۱۰۰	۴	۵	۵۶۰	۱	۲۰۰۰	۱	۱۰۰۰

ب- بخش خدمات

۱۵- تعداد شاغلین این بخش طی دوره پنجساله برنامه چهارم کشور (۵۱-۱۳۴۶)

از ۱/۸۷۴/۰۰۰ نفر در ابتدای برنامه به ۲/۱۹۷/۰۰۰ نفر در پایان برنامه چهارم

پیش بینی می شود.

۱۶- توزیع شاغلین جدید بخش خدمات بر حسب سطوح عمده مشاغل در طی

دوره برنامه چهارم بشرح جدول شماره ۵ پیش بینی میشود.

اصول و هدفهای برنامهٔ عمرانی چهارم

جدول شماره ۵ - توزیع شاغلین جدید بخش خدمات بر حسب سطوح مختلف مشاغل و شاخه‌های مختلف فعالیت طی دورهٔ برنامهٔ چهارم

سطح مختلف شاغل		جمع خدمات		خدمات عمومی و متفرقه		بازرگانی - بانک بیمه و مستغلات		حمل و نقل - انبار دارای ارتباطات و مخازن	
تعداد	در صد	تعداد	در صد	تعداد	در صد	تعداد	در صد	تعداد	در صد
مجموع شاغلان جدید									
۳۲۳۰۰۰	۱۰۰	۱۴۴۰۰۰	۱۰۰	۱۵۱۰۰۰	۱۰۰	۲۸۰۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۵۰۰۰	۸	۲۱۰۰۰	۱۵	۳۰۰۰	۲	۱۰۰۰	۴	کارکنان سطح عالی	
۱۴۷۰۰۰	۴۵	۶۰۰۰۰	۴۱	۸۵۰۰۰	۵۶	۲۰۰۰	۷	کارکنان سطح متوسط	
۱۵۱۰۰۰	۴۷	۶۳۰۰۰	۴۴	۶۳۰۰۰	۴۲	۲۵۰۰۰	۸۹	کارکنان عادی	

۱۷- پیش‌بینی توزیع نیروی انسانی جدید مورد نیاز در طی برنامهٔ چهارم بر حسب

مشاغل عمدهٔ اقتصادی و اجتماعی در جدول شماره ۶ در قالب گروه‌های اصلی طبقه بندی

مشاغل استان دارد دفتر بین‌المللی کار خلاصه شده است.

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۶- توزیع نیروی انسانی جدید مورد نیاز برنامه چهارم
بر حسب گروه‌های اصلی مشاغل

نسبت درصد*	برآورد تعداد مورد نیاز طی برنامه چهارم	کل مشاغل شرح مشاغل
۱۰۰	۹۶۶/۰۰۰	جمع
۹	۹۱/۰۰۰	گروه اصلی * کارکنان مشاغل تخصصی و فنی و مشاغل وابسته
۲	۱۷/۶۰۰	« « ۱ مدیران و کارمندان اداری و اجرائی
۵	۴۴/۲۰۰	« « ۲ کارکنان دفتری
۱۶	۱۵۲/۷۰۰	« « ۳ کارکنان فروش و فروشندگان
۲۲	۲۱۷/۹۰۰	« « ۴ کشاورزان، ماهیگیران، شکارچیان و کارکنان وابسته
۱/۵	۱۴/۵۰۰	« « ۵ معدنچیان و کارگران حفاری و استخراج
۲	۲۱/۳۰۰	« « ۶ کارکنان مشاغل مربوط به حمل و نقل و ارتباطات
۳۲	۳۰۸/۰۰۰	« « ۷ و ۸ صنعتگران و کارگران حرفه‌ای
۱۰	۹۸/۸۰۰	« « ۹ کارکنان مشاغل مربوط به خدمات

* اختلاف در جمع درصدها مربوط به سرراست کردن ارقام است.

فصل چهارم

عمران ناحیه‌ای و قطب‌های عمرانی

مقدمه

۱- بطور کلی مبنای عمران ناحیه‌ای در ایران بطوریکه تا کنون ملحوظ بوده در وهله اول عبارت بوده است از سرمایه‌گذاری وسیع در مناطقی که از حیث طبیعی دارای امکانات توسعه برای تحصیل حداکثر بازده اقتصادی باشد و در وهله دوم احیا و آبادانی مناطق عقب مانده کشور مورد نظر بوده است .

هدف کلی عمران ناحیه‌ای در بر نامه چهارم

۲- هدف کلی عمران ناحیه‌ای در بر نامه چهارم عبارت است از شناسائی منابع و امکانات توسعه مناطق مستعد و تعیین قطب یا قطبهای توسعه در هر منطقه و تمرکز سرمایه گذاری در آنها بمنظور تحصیل حداکثر بازده و تسریع آهنگ رشد اقتصادی کشور .

بر نامه‌های مشخص

۳- در قالب هدف کلی فوق بر نامه‌های مشخص عمران ناحیه‌ای طی بر نامه چهارم بقرار زیر خواهد بود :

الف - شناسائی و انتخاب و تعیین قطب‌های کشاورزی بر اساس استعداد و ظرفیت منابع طبیعی و قابلیت تأثیر آن بر مناطق دیگر و ایجاد مزارع و مؤسسات بزرگ کشاورزی

اصول وهدفهای برنامه عمرانی چهارم

ودامپرووری و بهره‌برداری از آنها با روشهای پیشرفته قطبهای مزبور در مجاورت سدها و نقاطی که از تکنیک‌های جدید آبیاری استفاده میکنند بوجود خواهد آمد .

در برنامه چهارم علاوه بر ادامه عملیات در مناطق جیرفت ، میناب ، کهکیلویه گرگان ، مغان ، قزوین ، منطقه دز ، منطقه سفید رود که قبلاً انتخاب شده ، عمران ناحیه‌ای بنواحی جدیدی از قبیل رضائیه و مهاباد ، اراک ، سد شاه عباس کبیر (زاینده رود) ، سد داریوش کبیر (درودزن فارس) کازرون و خرامه ، داراب ، بمپور و سراوان ، مریوان و سردشت ، کرمانشاهان ، همدان ، سرخس و دره‌گز ، مازندران ، گرمسار و رامین ، حومه مشهد و اسفراین ، حوزه تربت جام ، زنجان ، خمسه ، کرج و شهریار و مناطقی که پس از مطالعه حائز اهمیت تشخیص داده شوند به ترتیب اولویت گسترش داده خواهد شد .

ضمناً با توجه باهمیتی که دامپرووری در تأمین احتیاجات غذایی کشور حائز است در قطبهای فوق‌الذکر که شرایط مساعدی برای توسعه دامپرووری داشته باشند سرمایه‌گذاری متمرکز منحصر به بهره‌برداری کشاورزی نبوده و نسبت بایجاد واحدهای بزرگ دامپرووری نیز توسعه و تأکید خواهد شد .

همچنین نظر باهمیتی که ایلات و عشایر کشور در فعالیت‌های دامپرووری دارند در مناطق مسکونی عشایر بایجاد کارخانه‌های مولد غذای دام و احداث مراکز دامپرووری مبادرت خواهد شد .

در زمینه شیلات با توجه بذخائر وسیع انواع ماهی و میگو در خلیج فارس و دریای عمان ، بندرعباس و چند بندر مناسب دیگر بعنوان مراکز فعالیت شیلات تقویت و تجهیز خواهند شد و بعنوان قطبهای توسعه به بهبود و توسعه اقتصاد سراسر این منطقه کمک خواهند کرد .

اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم

ب - توسعه و تقویت پایگاه‌های صنعتی در نواحی منتخب بنحوی که این پایگاه‌ها بصورت قطب‌های صنعتی و هسته مرکزی عمران ناحیه‌ای درآیند با توجه بآنکه در طی برنامه سوم پایه چند قطب صنعتی در شهرهای اصفهان ، اهواز ، تبریز و اراک نهاده شده است هدف برنامه چهارم عبارت خواهد بود از تکمیل و تجهیز پایگاه‌های صنعتی مزبور و تأکید سرمایه‌گذاری در رشته‌های زیر بنا و مکمل و تبدیل آن پایگاه‌ها بقطب‌های توسعه همچنین در برنامه چهارم پایگاه‌های صنعتی جدیدی در شیراز - بندر شاپور و قزوین بوجود خواهد آمد و نسبت بایجاد پایگاه‌های صنعتی در رشت و مشهد و کرمانشاه مطالعات ضروری و شناسائی بعمل خواهد آمد .

ج - شناسائی و انتخاب مراکز خدمات شامل تأسیس مراکز جهانگردی جدید و تقویت مراکز جهانگردی فعلی علاوه بر ایجاد تسهیلات لازم در محورهای اساسی جهانگردی (خصوصاً مسیر بازرگان - تهران و تهران - اصفهان، شیراز) مراکز دیگری که از نقطه نظر بازدید سیاحان حائز اهمیت است انتخاب گردیده و نسبت بتوسعه آنها بعنوان محور عمران ناحیه‌ای اهتمام خواهد شد .

توسعه پایگاه‌های جهانگردی (نظیر جزیره مینو ، کرند ، کلاردشت ، گاجره ، لاریجان ، اردبیل در برنامه چهارم پیش بینی شده است .

خط مشی‌ها و سیاست‌های اجرایی

۴- برای نیل بهدف‌های فوق و اجرای برنامه‌های ذکر شده خط مشی‌ها و برنامه عمران ناحیه‌ای بشرح زیر خواهد بود :

الف - اجرای مطالعات همه جانبه و شناسائی منابع و امکانات تولید در کلیه مناطق کشور بمنظور توسعه و تقویت قطب‌های اقتصادی و ایجاد قطب‌های جدید :

ب - سیاست‌های اجرایی در مورد قطب‌های توسعه و نواحی که در آن سرمایه‌گذاری

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

متراکم صورت خواهد گرفت بقرار زیر خواهد بود :

(۱) - بوجود آوردن تأسیسات و تسهیلات زیر بنائی از طرف دولت مانند آب و برق و ارتباطات و مخابرات .

(۲) - ایجاد تسهیلات اعتباری و بانکی .

(۳) - عرضه داشتن خدمات عمومی و اجتماعی و اداری مورد نیاز از قبیل مدرسه تأسیسات درمانی و واحدهای اداری ضروری .

(۴) - اعطای معافتهای مالیاتی و تشویقهای دیگر .

ج - بوجود آوردن سازمانهای خاص عمران منطقه‌ای در موارد ضروری و تقویت سازمانهای موجود و همچنین استفاده از سازمانهای محلی بمنظور تجویز منابع و امکانات ناحیه .

د - تسریع در اجرای اصل عدم تمرکز و ایجاد موجبات و شرایط مساعد جهت سوق سرمایه و کادرهای متخصصی بمنطق مستعد و همچنین کاهش تراکم امور اداری در مرکز و انتقال و تفویض مسئولیتها و اختیارات بمقامات اداری و محلی .

اعتبارات

۵ - هزینه اجرای طرحهای عمرانی ناحیه‌ای در برنامه بخش‌های مربوط (کشاورزی، آبیاری، صنایع، ارتباطات و غیره) منظور گردیده است و علاوه بر آن جهت تأمین هزینه‌های اداری و تشکیلاتی و بمنظور انجام مطالعات ضروری اعتبار مورد نیاز عمران ناحیه‌ای بمیزان ۳/۶ میلیارد ریال پیش‌بینی گردیده است .

فصل پنجم

کشاورزی و دامپروری

هدف های کلی کشاورزی و دامپروری در برنامه چهارم

۱- هدفهای کلی برنامه چهارم کشاورزی و دامپروری که با توجه بامکانات تولید و روابط آن با بخشهای دیگر اقتصادی تعیین گردیده عبارتند از :

الف - تأمین رشدی بمیزان حداقل ۵ درصد متوسط سالانه در تولیدات ناخالص بخش کشاورزی بمنظور تأمین احتیاجات غذائی روزافزون جمعیت کشور و همچنین تهیه مواد خام مورد نیاز صنایع داخلی و صادرات .

ب - افزایش بازده کار و زمین از طریق اشاعه روشهای جدید تولید و بهره برداری .

ج - بالابردن سطح کار و فعالیت روستائیان از طریق ایجاد تنوع در اشتغال و توسعه دادن صنایع روستائی و ایجاد کار جدید برای کسانی که در دوران برنامه بجمعیت فعال روستائی اضافه میگرددند .

د - حفظ و توسعه و اصلاح منابع طبیعی اعم از آب و خاک - مرتع و جنگل - ماهی و شکار و بهره برداری مؤثر و معقول از این منابع .

ه - تجدید تشکیلات جامعه روستائی و تقویت آن بر اساس فعالیت های تعاونی

و خودیاری .

هدف های عمده تولیدی

۲- هدف های تولیدی در دوران برنامه بشرح جدول شماره ۱ خواهد بود .

جدول شماره ۱- میزان و ارزش تولیدات کشاورزی و فرآورده‌های دامی در سالهای ۱۳۴۴ (۱۳۵۱ و) بر اساس قیمت‌های ثابت سال ۴۴ و درصد افزایش آن

درصد افزایش	سال ۱۳۵۱		سال ۱۳۴۴		تولید
	ارزش به میلیون ریال	وزن به تن	ارزش به میلیون ریال	وزن به تن	
از ارزش تولید سال ۵۱ نسبت به سال ۴۴					
الف - تولیدات کشاورزی					
۳۳	۴۸۸۶۵	۷۳۷۷۰۰۰	۳۶۷۳۱	۵۵۲۷۰۰۰	۱- غلات
۶۴/۳	۲۰۳۶۱	۶۰۹۰۱۵۰	۱۲۳۸۸	۲۳۴۴۱۵۰	۲- نباتات صنعتی
۴۴/۶	۱۵۱۱۸	۱۴۱۲۰۰۰	۱۰۴۴۹	۱۰۵۶۰۰۰	۳- میوه جات
۴۵/۲	۸۱۸۷	۱۹۸۰۰۰۰	۵۶۳۵	۱۳۵۸۰۰۰	۴- سبزی . جالیز
					۵- سیب زمینی حبوبات
۵۹/۷	۲۱۶۰	۱۷۰۰۰۰	۱۳۵۲	۱۱۲۰۰۰	و بقولات
۱۸۷/۸	۲۲۱۲	۱۵۰۰۰۰۰	۷۸۵	۵۰۰۰۰۰	۶- نباتات علوفه
۳۰	۲۶۰۰	۶۵۰۰۰۰	۲۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۷- محصولات جنگلی
۶۱	۴۱۰۸	۵۱۱۱۰	۲۴۳۰	۴۰۰۱۰	۸- سایر محصولات

جمع تولیدات کشاورزی ۱۱۴۳۷۱۶۰ ۷۱۷۷۰ ۱۹۲۳۰۲۶۰ ۴۳/۳۱۰۲۶۷۸

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چوارم

درصد افزایش ارزش تولید سال ۵۱ نسبت به سال ۴۴	سال ۱۳۵۱		سال ۱۳۴۴		تولید
	ارزش به میلیون ریال	وزن به تن	ارزش به میلیون ریال	وزن به تن	
ب - فرآورده‌های دامی و ماهی					
۴۵/۳	۲۱۷۹۸	۳۷۰۰۰۰	۱۵۰۰۰	۲۵۹۰۰۰	۱- گوشت قرمز
۸۰/۴	۴۶۱۴	۸۰۰۰۰	۲۵۵۷	۴۵۰۰۰	۲- گوشت سفید
۲۵	۱۷۹۱۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱۴۳۲۹	۱۶۰۰۰۰۰	۳- شیر
۱۶/۹	۵۲۰۴	۹۳۳۸۳	۴۴۴۹	۸۰۱۸۷	۴- محصولات فرعی دام
۳۸	۶۲۶۴	۱۳۲۵۰۰	۴۵۱۵	۶۹۰۰۰	۵- سایر محصولات دام
۳۶/۷	۵۵۷۹۰	۲۶۷۵۸۸۳	۴۰۸۵۰	۲۱۸۳۱۸۷	جمع فرآورده‌های دامی
					جمع کل تولیدات
۴۰/۷	۱۵۸۴۶۸	۲۱۹۰۶۱۴۳	۱۱۲۶۲۰	۱۳۶۲۰۳۴۷	کشاورزی و دامی

بطوریکه ملاحظه میشود ارزش کل تولیدات ناخالص بخش کشاورزی و دامپروری که در سال ۴۴ معادل ۱۱۲۶۲۰ میلیون ریال بوده است در سال ۱۳۵۱ به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۴۴ بالغ بر ۱۵۸۴۶۸ میلیون ریال خواهد گردید باین ترتیب مجموع رشد

(*) چون درموقع تهیه برنامه آمار مربوط بسال ۴۶ در دست نبود از آخرین آمار رسمی موجود که مربوط بسال ۴۴ بود استفاده بعمل آمده است .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

مورد محاسبه در دوران هفت ساله معادل $40/7$ در صد و متوسط سالانه رشد معادل ۵ درصد میباشد .

۳- سطح کشت محصولات کشاورزی که در پایان برنامه سوم معادل $7/1$ میلیون هکتار میباشد در پایان برنامه چهارم به $7/55$ میلیون هکتار بالغ خواهدگردید . این افزایش (بمیزان ۴۵۰ هزار هکتار) بخصوص در نتیجه بزیرکشت رقتن اراضی واقع در حوزه سدھائی است که در دوران برنامه سوم و چهارم ساخته و آماده میگردد . اراضی جدید شامل ۱۵۰ هزار هکتار اراضی دیم و ۳۰۰ هزار هکتار اراضی آبی است .

علاوه بر ۴۵۰ هزار هکتار مزبور معادل ۱۰۰ هزار هکتار اراضی آبی نیز در پایان برنامه چهارم آماده کشت خواهدگردید .

خط مشیهای کلی :

۴- برای نیل به هدفهای فوق خط مشی های کلی زیر مورد توجه قرار خواهد گرفت:

الف - تشویق افزایش تولید محصولاتیکه در حال حاضر برای تأمین مصارف داخلی از خارج کشور وارد میگردد .

ب - تشویق سرمایه گذاری خصوصی و تأکید بر سرمایه گذاری دولتی در مناطقی که از نظر تولید محصول استعداد بیشتری دارند .

ج - تضمین نرخ محصولات مهم کشاورزی در سطحی که موجب تشویق سرمایه گذاری برای تولید آن محصولات باشد .

د - تشکیل شرکتهای سهامی زراعی بوسیله دهقانانیکه صاحب زمین شده اند بر اساس اصول تعاون تولید .

ه - تجهیز سرمایه‌های پراکنده دردهات و شهرها و تشویق صاحبان سرمایه به ایجاد واحدهای بزرگ با مشارکت در سرمایه‌گذاری در واحدهائی که هدف آنها تهیه محصول بمقیاس وسیع جهت فروش در بازار باشد.

و - افزایش سرمایه نقدی مؤسسات اعتباری دولت و ایجاد تسهیلات بیشتر در شرایط پرداخت وام‌های کشاورزی و دامپروری و بخصوص فراهم کردن موجبات لازم جهت نظارت در مصرف صحیح وام .

ز - توسعه شرکتهای تعاونی و تقویت آنها از طریق بالابردن میزان سرمایه و فراهم کردن وسائل هدایت و آموزش مدیران و اعضاء شرکت .

ح - توجه خاص به آموزش کشاورزی و دامداری در تمام سطوح و بالاخص سعی در تعلیم و تربیت تکنیسین و کارگر ماهر در رشته‌های مختلف زراعت و دامداری .

ط - اتخاذ تدابیر لازم برای حداکثر استفاده از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در انجام خدماتیکه فعلا دولت بعهده دارد .

ی - توجه کامل به تحقیقات کشاورزی و دامپروری و فراهم کردن کادر- و وسائل و تجهیزات لازم .

ک - بسط روشهای فنی جدید کشاورزی در سطح روستاها از طریق استفاده کامل از نتایج تحقیقات علمی و عملی کشاورزی و تعمیم و ترویج آنها .

ل - بهره‌برداری از منابع دریاها و رودخانه‌ها بنحویکه بتوان قسمتی از کمبود پروتئین حیوانی مورد نیاز را از این منابع جبران نمود .

م - بهره‌برداری بمقیاس وسیع و باروشهای جدید از اراضی که در نتیجه بستن سدها آبیاری شده یا میشود از طریق تشویق بخش خصوصی و مبادرت مستقیم دولت بایجاد واحدهای بزرگ زراعی و دامداری در موارد فقدان داوطلب و یا عدم تخصص و یا عدم

کفایت سرمایه در بخش خصوصی .

برنامه‌های مهم کشاورزی و دامپروری و سیاست‌های اجرایی آن

۵ - اهم برنامه‌هایی که در دوران برنامه چهارم برای وصول به هدف‌های مذکور اجرا خواهد گردید بشرح زیر میباشد :

الف - عملی ساختن بهره برداری مناسب و متعادل از منابع ارضی - تثبیت سطح مراتع و جنگلها و تقلیل سطح آیش بمنظور فراهم نمودن سیستم استفاده مناسب و معادل از زمینهای مزروعی و گرایش درجهت توسعه و استفاده بیشتر از زراعت عمقی در برنامه چهارم .

ب - مطالعه و ترویج استفاده بهتر از منابع آب - نوع آبیاری و پوشش بستر کانالها و نهرها که در مصرف آب صرفه جوئی مینماید .

ج - مکانیزاسیون کشاورزی - برای مکانیزاسیون کشاورزی کشور اقدام با افزایش مزارع بزرگ مکانیزه و ایجاد کارخانه تراکتور سازی خواهد شد و تعداد تراکتور موجود با توجه به جایگزینی تراکتورهای فرسوده از ۱۷۵۰۰ به ۲۴۰۰۰ خواهد رسید .

د - توسعه مصرف کود حیوانی و شیمیائی - انواع کودهای سبز و حیوانی و شیمیائی برای اصلاح و تقویت اراضی زراعی بکار رفته و بطرق مختلف مصرف آنها ترویج و تشویق خواهد شد . پیش بینی میشود مصرف کود شیمیائی از ۱۳۰ هزار تن در پایان برنامه سوم به ۳۵۰ هزار تن در پایان برنامه چهارم برسد .

ه - حفظ نباتات - بمنظور حفظ نباتات ، مطالعات شناسائی آفات و طرز مبارزه با آنها بعمل آمده و از سرایت آفات و بیماریها از خارج نیز جلوگیری خواهد گردید .

درمورد آفات عمومی از قبیل ملخ و سن و موش در وسعت ۳/۶ میلیون هکتار

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

مبارزه خواهد شد. و درمورد آفات خصوصی که بعهده بخش خصوصی خواهد بود دولت وظیفه ترویج و اشاعه طرق مبارزه را بعهده خواهد داشت.

و - اصلاح و تهیه و توزیع بذر و نهال - نهالهای خوب در ۳۷ ایستگاه استانی و انواع بذرهای مرغوب و اصلاح شده در ۱۴۰ هکتار تهیه و بقیمت مناسب در بین علاقمندان توزیع خواهد شد.

ز - اصلاحات ارضی مرحله دوم - اصلاحات ارضی تکمیل و فروش املاک اجاره‌ای بکشاورزان، تشویق و تهیه نقشه کاداسترو بررسی مسائل اقتصادی اراضی زراعی انجام خواهد گردید.

ح - ترویج اصول نوین کشاورزی - علاوه بر اجرای قانون سپاه ترویج و آبادانی با استخدام تعداد لازم مروج از بین فارغ التحصیلان کشاورزی و توسعه کادر فنی سازمان ترویج نتایج تحقیقات و بررسیهای جدید مستقیماً در روستاها در دسترس زارعین قرار خواهد گرفت.

ط - تحقیقات کشاورزی - در مراکز تحقیقاتی وزارت و دانشکده‌های کشاورزی بررسی مسائل کشاورزی و دامپروری با کمک استادان و کارشناسان درس - طوح و سیعتر ادامه خواهد یافت.

ی - آموزش کشاورزی - با افزایش تعداد سپاهیان ترویج و آبادانی و کادر سازمان ترویج کشاورزی و تکمیل کلاسهای تعلیماتی برای دامداران و کشاورزان، اصول نوین دامداری و کشاورزی ترویج خواهد گردید.

ک - اقتصاد روستائی و بازاریابی محصولات کشاورزی - این فعالیتها از طریق تأسیس انستیتوی بازاریابی، تکمیل شرکتهای تعاونی، افزایش ظرفیت سیلوها،

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

ایجاد انبارها و سردخانهها و استاندارد کردن محصولات و اصلاح مقررات خرید و فروش توسعه خواهد یافت .

ل - اعتبارات کشاورزی- در دوره برنامه ۱۴ میلیارد ریال اعتبار بصورت وامهای کوتاه و متوسط و طولی‌المدت توسط مؤسسات اعتبار دهنده کشور بتولید کنندگان محصولات کشاورزی اعطاء خواهد شد.

م - امور دام :

(۱) تأمین خوراک دام - با افزایش سطح علوفدکاری و بذرفشانی در یک میلیون هکتار از مراتع و همچنین ترویج استفاده ازمازاد محصولات کشاورزی مصرف خوراک دام کشور تأمین خواهد شد .

(۲) - اصلاح نژاد و روشهای دامداری از طریق وارد کردن دام و طیور از خارج توسعه تلقیح مصنوعی ، اداره سلکسیون دامها و ترویج اصول دامداری نوین در بین علاقمندان در سطوح وسیع تر اشاعه خواهد یافت .

(۳) - بیماریهای مشترک بین انسان و حیوان از قبیل سل و بروسلوز ریشه کن خواهد شد و بیماریهای سیاه زخم و آبله تحت کنترل در خواهد آمد و مبارزه با سایر بیماریهای دامی اعم از واگیر و انگلی توسعه خواهد یافت.

ن - حفظ منابع طبیعی کشاورزی و بهره برداری از آنها - از منابع طبیعی کشور (جنگل و مرتع و خاک و شکار و ماهی) در پنج سال آینده بهره برداری صحیح تر بعمل خواهد آمد و بازده در واحد سطح افزایش خواهد یافت و ضمناً در مناطقی از کشور اینگونه منابع توسعه خواهد یافت .

س - سازمانهای اداری - در تشکیلات مؤسسات اجرائی بمنظور اجرای سریع و صحیح برنامهها تجدید نظر خواهد شد تا قادر شوند در اسرع وقت و با کمترین هزینه

عملیات اجرایی برنامه را انجام دهند .

اعتبارات عمرانی کشاورزی و دامپروری در برنامه چهارم

۶- برای اجرای برنامه های مذکور و رسیدن به هدفهای تولید کشاورزی و دامپروری در دوران برنامه چهارم جمعاً مبلغ ۶۵ میلیارد ریال از اعتبارات عمرانی اختصاص یافته است . این مبلغ شامل هزینه های مستمر ناشی از اجرای برنامه سوم کشاورزی که بیوجه عادی دولت منتقل گردیده است نمیشود.

علاوه بر اعتبارات فوق در برنامه های سایر فصول مانند توسعه منابع آب، عمران دهات ، راههای فرعی و عمران ناحیه ای و نظایر آن نیز اعتباراتی منظور گردیده که هر يك بنحوی در توسعه کشاورزی مؤثر میباشد.

توزیع اعتبارات عمرانی کشاورزی بترتیب زیر بیش بینی گردیده است .

توزیع اعتبارات عمرانی فصل کشاورزی و دامپروری در دوران برنامه چهارم
(ارقام بمیلیون ریال)

شماره عنوان	میزان اعتبار	جزء اعطائی به بخش خصوصی
۱- حفظ منابع طبیعی	۶۵۰۰	-
۲- واحدهای بزرگ کشاورزی	۱۱۰۰۰	-
۳- اعتبارات کشاورزی	۱۴۰۰۰	۱۴۰۰۰
۴- خدمات کشاورزی	۶۰۰۰	۱۲۰۰
۵- بهبود کشت و تولیدات کشاورزی	۷۰۰۰	۴۲۵۰
۶- دامپروری و دامپزشکی	۷۰۰۰	۱۰۰۰
۷- بازاریابی (شامل ساختن سیلوهای انبارهای فنی)	۵۵۰۰	۱۵۰
۸- تحقیق و بررسی (شامل اصلاح بذر و اقتصاد روستائی)	۴۰۰۰	۴۰۰
۹- اصلاحات ارضی و کاداستر	۴۰۰۰	-
جمع	۶۵۰۰۰	۲۱۰۰۰

فصل ششم

صنایع و معادن

هدفهای کلی برنامه چهارم صنایع و معادن

۱- هدف بخش صنایع و معادن در برنامه چهارم آنست که ارزش تولیدات این بخش از ۱۸۷ میلیارد ریال در پایان برنامه سوم به ۳۷۶ میلیارد ریال در پایان برنامه چهارم برسد و ارزش افزوده از ۷۰ میلیارد ریال به ۱۲۹ میلیارد ریال افزایش یابد. رسیدن باین هدف مستلزم آن است که رشدی بطور متوسط ۱۵ درصد در سال در بخش مذکور حاصل گردد که در نتیجه سهم تولیدات صنایع و معادن در تولید ناخالص ملی از ۱۴/۱ به ۱۷/۳ درصد در انتهای برنامه چهارم برسد. بر اثر اجرای برنامه چهارم صنایع و معادن پیش بینی میشود در حدود ۴۰۰ هزار شغل جدید که ۸۰ درصد آن تولیدی است بوجود آید.

۲- برنامه چهارم مرحله نخستین از یک برنامه طویل‌المدت صنعتی کردن کشور است که نتیجه آن بی‌نیازی نسبی مملکت از ورود کالاهای مصرفی از خارج و تهیه قسمتی از کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای در داخل و تنوع بخشیدن روز افزون صادرات و در نتیجه از میان بردن وابستگی شدید اقتصاد کشور بدرآمد نفت خواهد بود.

۳- از هدفهای اساسی دیگر برنامه چهارم، استفاده تا حد اکثر امکان از مواد اولیه داخلی و تأکید در فعالیتهای مربوط به تغییر شکل و عمل آوردن منابع و مواد

اصول و هدفهای برنامهٔ عمرانی چهارم

مزبور است بنحوی که بتوان بجای صدور مواد خام طبیعی و معدنی کالاهای نیم‌ساخته یا تمام ساخته صادر نمود .

هدفهای برنامه های مشخص

۴- هدفها و برنامه‌های مشخص صنعتی برنامهٔ چهارم در مورد صنایع و معادن بقراری است که در جدول شمارهٔ ۱ آمده . در این جدول رشته های اساسی صنعت به ۱۱ گروه تقسیم شده و در هر مورد هدف‌های کمی تولید برنامهٔ چهارم با برنامه سوم مقایسه گردیده است .

اهم طرحهای صنعتی بخش دولتی

۵- مهمترین طرح‌های صنایع بخش دولتی در برنامهٔ چهارم بقرارداد اول شمارهٔ ۲ و ۳ است .

جدول شماره ۱- هدفهای برنامه‌های صنعتی و معدنی بر اساس ارزش تولیدات صنعتی و معدنی

شماره بندها	عنوان بندها و فعالیت‌ها	ارزش تولید (بمیلیون ریال)				متوسط رشد سالانه (درصد)
		سال ۱۳۵۱	سال ۱۳۴۶	سال ۱۳۴۴	سال ۱۳۴۱	
۱	صنایع غذایی و دخانیات	۱۰۸۰۵۰	۶۶/۷۹۰	۵۳/۰۰۰	۳۱/۷۳۰	۱۰/۷
۲	صنایع فلزی و ذوب فلزات	۲۲۴۳۷/۴۶۰	۱۸/۴۱۰	۱۶/۷۴۰	۶/۳۶۰	۱۲/۱
۳	صنایع مکانیکی -					
۴	الکتریکی و وسایط نقلیه صنایع شیمیائی و پتروشیمی :	۳۲۳۵۵/۱۹۰	۱۸/۵۰۰	۱۷/۱۱۰	۷/۶۷۰	۱۸/۲
	شیمیائی	۱۳۲۱۷/۲۷۰	۱۴/۲۷۰	۱۳/۰۵۰	۴/۲۳۰	۴/۲
	پتروشیمی	۹۹۱۲۹/۷۳۰	۶۴۰	۳۰۰	-	۳۸/۸
۵	صنایع معدنی غیر فلزی	۲۱۷۲۰/۳۸۰	۱۰/۹۹۰	۹/۳۹۸	۵/۲۵۰	۱۱/۷
۶	سایر صنایع :					
	نساجی و پوشاک چرمی	۲۰۹۵۵/۳۶۰	۳۰/۹۷۰	۲۶/۴۷۰	۲۱/۵۵۰	۱۰/۷
	سلولزی	۲۳۱۱۶/۳۰۰	۸/۳۰۰	۷/۰۷۰	۲/۱۹۰	۱۲/۷
	داروسازی	۷۰۲۴/۰۰۰	۹۰۰	۵۷۰	۳۴۰	۳۲/-

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

متوسط رشد سالانه (درصد)	نسبت تولید سال ۱۳۵۱ به سال ۱۳۴۴	ارزش تولید (بمیلیون ریال)				عنوان بندها و فعالیتها	شماره بندها
		سال ۱۳۵۱	سال ۱۳۴۶	سال ۱۳۴۴	سال ۱۳۴۱		
۸/۴	۱۷۶	۲۰/۱۴۸	۱۲/۲۴۰	۱۱/۴۶۰	۴/۱۱۰	دستی و فرش	
۲۰/۷	۳۷۲	۳۱۵۰	۱/۰۳۳	۸۴۶	۲۸۲	سایر صنایع	
۱۳	۲۳۵	۲۱۷,۰۲۸	۱۸۳,۰۴۲	۱۵۶,۰۱۴	۸۴/۴۱۲	جمع	
۱۶/۶	۲۹۲	۹/۳۰۰	۴/۲۴۰	۳/۱۸۰	۲/۷۴۰	معادن	
۱۳/۱	۲۳۶	۳۷۶,۳۳۸	۱۸۷,۲۸۳	۱۵۹,۱۹۴	۸۷/۱۵۲	جمع کل	

* چون درموقع تهیه برنامه، آمار سال ۴۶ در دست نبود از آخرین آمار موجود کشور که مربوط به سال ۱۳۴۴ میباشد استفاده بعمل آمد لذا در این جدول ارزش تولیدات سال ۱۳۵۱ بر اساس قیمتهای ثابت سال ۱۳۴۴ محاسبه شده است .
توضیح : متوسط رشد سالانه تولیدات صنعتی طی برنامه چهارم نسبت به سال ۱۳۴۶ معادل ۱۵ درصد در سال و تولیدات معدنی ۱۷ درصد میباشد .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم
جدول شماره ۴ - اهم طرحهای صنعتی بخش دولتی

ردیف	نوع صنعت	محل	ظرفیت هزار تن در سال	توضیحات
۱	ذوب آهن	اصفهان	۶۰۰	فرآورده‌ها در سال ۱۳۵۰ عرضه میشود، شروع مرحله دوم با ظرفیت ۱/۲ میلیون تن در اواخر برنامه چهارم
۲	فلز کاری سنگین	اراک	۳۰	شروع مرحله اول بهره برداری سال ۱۳۴۹ - ادوات کشاورزی - تجهیزات و ماشین آلات برای کارخانه‌ها - معادن و شهرسازی
۳	ماشین سازی	تهران	۱۰	پمپ آب - موتور برقی کوچک - ماشین ابزار - موتور دیزل تا ۲۷ اسب - کمپرسور و پرس تولید میشود. شروع بهره برداری ۱۳۴۹
۴	ذوب آلومینیوم	اهواز	۴۵	شمش آلومینیوم - ۱۳۴۹
۵	تراکتور سازی	تهران	۵ هزار تراکتور در سال در مرحله اول موتور تراکتور - مرحله بعدی تهیه کلیه قطعات - ۱۳۴۹	

اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم

ردیف	نوع صنعت	محل	ظرفیت هزار تن در سال	توضیحات
۶	صنایع نظامی	نقاط مختلف	بمیزان احتیاج	توسعه صنایع نظامی
۷	شیلات و صنایع وابسته	بحر خزر - خلیج فارس و بحر عمان	-	تأمین مواد غذایی برای مصارف کشور و صدور (ادامه دارد)
۸	صنایع پتروشیمی	بندر شاهپور آبادان و خارک	-	بشرح جدول شماره ۳ شروع بهره برداری ۱۳۴۹

جدول شماره ۳ - طرحهای صنایع پتروشیمی (بخش دولتی)

واحد آبادان		واحد بندر شاهپور	
نوع محصول	ظرفیت تولید هزار تن در سال	نوع محصول	ظرفیت تولید هزار تن در سال
		آمونیاک	۳۶۰
پلی و نیک کلراید	۲۰	گوگرد	۲۳۶۰
پاک کننده های مصنوعی	۱۰	اسید فسفریک	۹۵
سود سوز آور	۲۴	کودهای مخلوط از ته و فسفات	۳۶۴
واحد خارك		اوره	۷۹۴
نوع محصول	ظرفیت تولید هزار تن در سال	ملا مین - گلايکول آمونیاک	۳۴۰
		اتیلن	-
		ایزوبرین (لاستیک مصنوعی)	۶۰
گوگرد	۱۸۶	مواد اروماتیک	-
گازهای	۱۸۵۰	کاپرولاکتام	۲۰
		سولفات - دامونیوم	۸۶
		سلولفوردرکربن	۱۰
		متانول	۱۸۰
		مواد حشره کش	-

اهم طرحهای صنعتی بخش خصوصی

۶ - بخش خصوصی از طریق سرمایه‌گذاری در صنایع اساسی در توسعه فعالیت‌های صنعتی کشوری برنامه‌های چهارم شرکت خواهد نمود. این صنایع عبارتند از کاغذ، نورد، سیمان، الیاف مصنوعی (ویسکوز)، صنایع شیمیائی، لاستیک، مخلوط‌کننده، کود شیمیائی، سردخانه، شیشه و بلور، چینی، صنایع الکترونیکی، صافی (فیلتر)، وسایل توزین، دوچرخه و موتورسیکلت، وسایل نقلیه، کمپرسور، کابل، الکتروموتور، موتور دیزل، وسایل برقی، صنایع مکانیکی، لوله، صنایع غذایی (از قبیل لبنیات، قند، خشکبار، کنسرو، روغن نباتی، بسته بندی خرما، غذای دام و طیور) و صنایع دستی و صنعت فرش و صنایع چوب و داروسازی و صنایع نساجی و چرم.

اهم طرحهای معدنی

۷ - اهم طرحهای معدنی که توسط سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی انجام خواهند گرفت عبارتند از:

مس - در اهر - رشید آباد و کرمان بمقدار ۱۵۰۰۰ تن مس کاتدیك در سال آخر بر نامه
سرب - در نقاط مختلف بمقدار ۱۵۰۰۰ تن سرب فلزی در سال
طلا - در موهته محلات بمقدار ۱/۵ تا ۲ تن طلای خالص طی برنامه چهارم

اصول خط مشی‌ها و سیاستهای اجرایی

۸ - در قالب هدف کلی ۱۵ درصد رشد صنعتی انتخاب رشته‌های صنعتی در برنامه چهارم بر طبق اصول و معیارهای زیر خواهد بود:

الف - استفاده از مواد اولیه داخلی (نظیر گاز - مواد خام کشاورزی و مواد معدنی) بخصوص موادی، که در حال حاضر بصورت خام صادر میگردند.

اصول و هدفهای برنامه‌ عمرانی چهارم

- ب - تأمین مواد واسطه و کالاهای سرمایه‌ای مانند مواد شیمیائی - کود شیمیائی - سموم دفع آفات - ابزار و ماشین آلات .
- ج - تأمین حداکثر اشتغال ممکن در رشته‌هایی مانند صنایع دستی - صنایع غذایی صنایع فرعی و کارگاههای مکمل برپیرامون صنایع سنگین - صنایع چوب و فلز کاری .
- د - صنایع مربوط بتأمین مصرف داخلی .
- ه - صنایع صادراتی .
- ۹ - برای نیل به هدفهای بخش صنعتی و معدنی خط مشی‌های زیر باید رعایت گردد:
- الف - تأکید در مورد سرمایه‌گذاری در صنایع کالاهای سرمایه‌ای و در درجه بعد صنایع کالاهای مصرفی یا تقدم ساخت کالاهای اساسی مصرف عمومی و مصارف واسطه‌ای .
- ب - جانشین کردن تدریجی کادرهای تخصصی خارجی توسط کارشناسان ایرانی .
- ج - بالا بردن قدرت تولید صنایع موجود از طریق : استفاده از حداکثر ظرفیت نوسازی و توسعه تأمین مواد اولیه لازم و کافی - تأمین سرمایه در گردش بمقدار کافی ، استفاده از مهارت‌های لازم توسعه فن‌مدیریت و بوجود آوردن سازمان‌های منطقی و بکار بستن روشهای صحیح .
- د - اتخاذ تدابیر لازم بمنظور کمک بصنایع کوچک و بالا بردن بهره‌وری آنها و تقویت هر چه بیشتر این صنایع برای بدست آوردن حداکثر اشتغال و توزیع عادلانه‌تر درآمد .
- ه - تأکید در توسعه و تقویت صنایع وابسته بکشاورزی .
- و - توجه به توسعه ظرفیتهای تولیدی صنایع موجود قبل از ایجاد واحدهای جدید صنعتی در همان رشته‌ها در صورت اقتصادی بودن عمل مزبور .

ز - توجه مخصوص به تحقیقات و کاوشهای علمى در صنعت و همچنین استاندارد کردن مجموع کالاهای صنعتى .

ح - توجه بیشتر بمرغوبیت کالاهای ساخته شده در داخل کشور بمنظور ایجاد موجبات رقابت با کالاهای مشابه خارجى و صادرات بیشتر .

ط - تأسیس صنایع در مناطق عقب افتاده و مستعد کشور بمنظور کمک ب عمران آن مناطق .

ی - فراهم آوردن تسهیلات لازم نسبت بتأمین مواد اولیه صنایع دستى و کمک به بهبود و فروش آنها .

ک - تبدیل تدریجى صنایع مونتاز بصورتیکه بیشتر اجزاء آن صنایع در داخل کشور تولید شود .

ل - ایجاد زیر بنای لازم برای صنایع کوچک در شهرها و نواحى صنعتى .

۱۰- در مورد مالکیت صنایع سیاست های زیر در برنامه چهارم مورد توجه خواهد بود:

الف - تجدید نظر در کیفیت اداره صنایع دولتى از طریق «سازمان گسترش و نو

سازی صنایع» و اعمال تدابیرى جهت آنکه عدهای از کارخانه ها و معادن دولتى و حتى صنایع جدید التأسیس دولتى که ادامه مالکیت و اداره آنها توسط دولت ضرورت خاص ندارد ب مردم واگذار شود .

ب - ایجاد و تقویت شرکتهای صنعتى و معدنى حتى المقدور بزرگ از طریق بانکهای صنعتى و بورس با اصلاح قوانین بنحویکه بتوان سهام کوچک را به عده کثیرى از افراد کم سرمایه فروخت و از تمرکز مالکیت در دست عدهای معدود جلوگیری نمود .

ج - جلب سرمایه گذارى خارجى در رشته های خاصى از صنایع که صدور تولیدات

آن به بازارهای خارجی محتاج به همکاری سرمایه‌گذاری خارجی است و صنایعی که تخصص و دانش فنی فراوان لازم دارد .

د - انصراف دولت از سرمایه‌گذاری در صنایعی که بخش خصوصی بایجاد آن علاقمند و بانجام آن قادر است . (باتوجه به بند ۲ فصل دوم این لایحه)

۱۱ - در مورد باز بردن قدرت تولید و استفاده از حداکثر ظرفیتهای موجود و

ظرفیتهای جدید سیاستهای زیرمورد عمل خواهد بود :

الف - توجه خاص به تحقیقات صنعتی و کوششهای علمی .

ب - بالا بردن بهره‌وری از طریق بهبود مدیریت و تعلیم .

ج - گسترش مدارس حرفه‌ای و تقویت مدارس عالی فنی .

د - کمک بتوسعه و اشاعه روشهای جدید فروش و پخش کالا و بازاریابی .

ه - کمک فنی و مالی بتولیدکنندگان کالاهای صادراتی در زمینه بازاریابی .

و - ایجاد و تقویت واحدهای کمکی و مکمل صنایع .

ز - مشارکت در هزینه‌های مربوط با استخدام کارشناسان فنی برای صنایع در

مورد تخصص‌های بسیار دقیق از خارج یا داخل کشور .

ح - کنترل مرغوبیت کالاهای صنعتی و استاندارد کردن این کالاها و نظارت

قیمت آنها .

۱۲ - در مورد محل صنایع توجه بد نکات زیر ضروری است :

الف - در حدود امکان از تأسیس صنایع جدید و همچنین توسعه بعضی از صنایع

موجود در ناحیه تهران جلوگیری میشود .

ب - ایجاد قطب‌های بزرگ صنعتی در نواحی مستعد کشور و احداث زیر بنای

کافی در این مناطق .

- ج - ایجاد تعدادی نواحی صنعتی و تمرکز صنایع کوچک در آنها .
- د - در تعیین محل صنایع اصولاً توجه خواهد شد که مصرف آب مورد نیاز در صنایع لطمه‌ای به تولیدات کشاورزی منطقه وارد نسازد .
- ه - در نواحی که فعالیتهای عمران منطقه‌ای بعمل می‌آید بصنایعی که با اوضاع آن محل منطبق است اولویت داده خواهد شد .
- ۱۳ - بمنظور ایجاد شرایط حقوقی مساعد برای سرمایه‌گذاری صنعتی در قانون تجارت تجدید نظر کلی خواهد شد .
- ۱۴ - عوامل مشوق سرمایه‌گذاری خصوصی در زمینه‌های صنعتی و معدنی بشرح زیر خواهد بود :
- الف - اجرای مطالعات و تهیه طرحهای صنعتی توسط دولت و قراردادادن نتیجه مطالعات در دسترس سرمایه‌گذاران خصوصی .
- ب - ادامه تسهیلات اعتباری جهت وام و مشارکت با سرمایه‌گذاران خصوصی از طریق بانکهای تخصصی و توسعه فعالیت بانکها در جهت تأمین سرمایه در گردش .
- ج - تجدید نظر در مدت وامهای صنعتی و معدنی و تعیین نرخهای مخصوص برای صنایع و نواحی مختلف کشور .
- د - ایجاد نمایشگاه مصنوعات داخلی در کشور و خارج و همچنین تأسیس نمایشگاههایی برای ارائه آخرین روشهای علمی و فنی بصاحبان صنایع و طالبان سرمایه‌گذاری در این بخش .
- ه - تشکیل سمینارهای آموزنده در زمینه صنایع و معادن و ایجاد تسهیلات سیارسمعی و بصری جهت نشان دادن اصول فنی و بهبود روشهای کار بصاحبان صنایع دستی و صنایع کوچک .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

- و - موظف کردن مؤسسات بخش عمومی بتأمین مایحتاج خود از محصولات ساخت کشور .
- ز - ایجاد انگیزه لازم جهت سوق دادن سرمایه گذاران خصوصی با استفاده از سیستمهای جدید مدیریت و حسابداری صنعتی و انتشار بیلان سالانه .
- ح - اجرای عملیات اکتشافی در کلیه مناطق کشور و گذاشتن نتایج این مطالعات در اختیار سرمایه گذاران خصوصی در معادن .
- ط - راهنمائی و کمک فنی به سرمایه گذاران خصوصی در زمینه اکتشاف و ذخیره یابی و بهره برداری از معادن .
- ی - تخصیص اعتبار جداگانه از طرف بانکهای تخصصی برای بهره برداران معادن .
- ک - آموزش کارگران و سرکارگران معادن خصوصی .
- ل - تجدید نظر در مقررات و تشکیلات معدنی موجود .
- م -- جلب سرمایه های خارجی بمنظور سرمایه گذاری در معادن ایران .

اعتبارات عمرانی صنایع و معادن در برنامه چهارم

۱۵ - هرگاه سرمایه گذاری بخش خصوصی باروال گذشته پیشرفت کند جمعاً سرمایه گذاری ثابت در صنایع و معادن (غیر از نفت) طی برنامه چهارم بحدود ۲۱۳ میلیارد ریال بالغ خواهد شد، که حدود ۹۹ میلیارد ریال آن را بخش عمومی مستقیماً و ۲ میلیارد ریال توسط مؤسسات انتفاعی دولتی و ۱۱۲ میلیارد ریال آنرا بخش خصوصی داخلی و خارجی سرمایه گذاری خواهند نمود . توزیع اعتبارات صنایع و معادن طی برنامه چهارم بشرح جدول شماره ۴ خواهد بود .

جدول شماره ۴ - پیش بینی سرمایه گذاری ثابت دولتی و خصوصی در صنایع
و معادن طی برنامه چهارم (ارقام بمیلیون ریال)

ردیف	عنوان بندها	بخش عمومی			بخش خصوصی			جمع کل
		از اعتبارات سازمان برنامه	از محل پیش برداشت بودجه های و اعتبارات دولتی	جمع	از اعتبارات سازمان برنامه	از منابع خصوصی	جمع	
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱	صنایع غذایی و دخانیات	۶۱۲۰	۱۶۰۰	۷۷۲۰	۸۰۰	۸۰۰۰	۸۸۰۰	۱۶۵۲۰
۲	صنایع فلزی و ذوب فلزات	۴۰۱۵۰	-	۴۰۱۵۰	۵۰۰	۵۰۰۰	۵۵۰۰	۴۵۶۵۰
۳	صنایع مکانیکی	۱۲۱۲۰	۱۰	۱۲۱۳۰	۳۵۰۰	۵۰۰۰۰	۵۳۵۰۰	۶۵۶۳۰
۴	الکتریکی و سایل نقلیه صنایع شیمیائی	۲۵۱۰۰	۱۸۲	۲۵۲۸۲	۷۰۰	۳۲۲۰۰	۳۲۹۰۰	۵۸۱۸۲
۵	صنایع معدنی غیر فلزی	۴۰۰	-	۴۰۰	۷۰۰	۳۵۰۰	۴۲۰۰	۴۶۰۰
۶	سایر صنایع (شامل صنایع روستائی)	۱۱۳۰	۱۰۸	۱۲۳۸	۱۶۰۰	۱۱۹۰۰	۱۳۵۰۰	۱۴۷۳۸
۷	کمکهای فنی آموزش و تحقیقات	۲۵۸۰	-	۲۵۸۰	-	-	-	۲۵۸۰

جدول شماره ۴ - پیش بینی سرمایه گذاری ثابت دولتی و خصوصی در صنایع
و معادن طی برنامه چهارم (ارقام بمیلیون ریال)

ردیف	عنوان بندها	بخش عمومی			بخش خصوصی		
		از اعتبارات سازمان برنامه	از محل بودجه دولتی و انتفاعی و بازسازی و تعمیرات	جمع	از اعتبارات سازمان برنامه	از منابع خصوصی	جمع
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۸	اکتشافات و بهره برداری						
	از معادن	۳۱۰۰	۱۰۰	۳۲۰۰	۵۰۰	۱۴۰۰	۱۹۰۰
۹	کمک به سرمایه گذاران خصوصی (بصورت وام یا مشارکت)						
	بشرح ستون ۵ این جدول						
	جمع کل	۹۰۷۰۰	۲۰۰۰	۹۲۷۰۰	۸۳۰۰	۱۱۲۰۰۰	۱۲۰۳۰۰
							۵۱۰۰
							۸۳۰۰
							۲۱۳۰۰۰

توضیح: مبلغ شش میلیارد ریال از اعتبارات سازمان برنامه در جدول فوق برای هزینه های جاری مربوط به فعالیت های مختلف صنعتی و معدنی منظور گردیده است.

فصل هفتم

نفت و گاز

هدف‌های کلی نفت دربرنامه چهارم

۱ - هدف‌های کلی و اساسی توسعه صنعت نفت در برنامه چهارم در سه موضوع زیر خلاصه می‌شود :

الف -- توسعه صنعت نفت کشور و ازدیاد درآمد حاصل از آن .

ب - تأمین مواد نفتی مورد نیاز در داخل کشور .

ج - گسترش عملیات شرکت ملی نفت در خارج از کشور .

۲ - در زمینه توسعه صنعت نفت چنانچه برنامه‌های مشخص شرکت ملی نفت در مورد توسعه و اکتشاف منابع جدید موفقیت‌آمیز باشد تولید نفت خام که در آخر برنامه سوم حدود ۱۴۳ میلیون متر مکعب بوده است در پایان برنامه چهارم به حدود ۲۷۹ میلیون متر مکعب خواهد رسید .

برای رسیدن به هدف فوق‌الذکر برنامه‌های تفحص و اکتشاف تهیه شده است تا میزان ذخائر ثابت شده نفتی حتی الامکان افزایش یابد .

در زمینه صادرات در نظر است که تا سال ۱۳۵۰ مقدار ۲۰ میلیون تن نفت خام اضافی از کنسرسیوم برای فروش به بازارهای خارج از بازارهای کنسرسیوم دریافت شود .

۳ - اقدامات لازم در زمینه تصفیه و توزیع مواد نفتی مایع بشرح زیر خلاصه می‌گردد:

الف - تعدیل نسبت مصرف روزافزون فرآورده‌های میان تقطیر از قبیل نفت

- سفیدونفت گاز و جایگزین نمودن مصرف آن با گازهای مایع و طبیعی .
- ب - استفاده بیشتر از نیروی برق در تلمبه خانه های خطوط لوله و جایگزین نمودن مصرف سوخت مایع با نیروی برق در نقاطیکه نیروی برق ارزانتر و سهولتر بدست می آید.
- ج - توزیع و پخش مواد بر اساس طرح توزیع مستقیم از پالایشگاه بمراکز عمده مصرف و جلوگیری از انبارسازی و حمل و نقل مضاعف - ایجاد پالایشگاه در شیراز - آذربایجان یا خراسان با توجه با ایجاد تعادل بین منابع مختلف انرژی .
- د - اقدام در جهت حمل نفت خام از میدانهای نفتی جنوب به مناطق شمالی کشور بمنظور تصفیه و برداشت و مصرف فرآورده های آن در داخل کشور .
- ه - اقدام در جهت افزایش صادرات فرآورده های نفتی حاصل از پالایشگاه آبادان و افزایش فرآورده های نفتی پالایشگاههای دیگر کشور بهمان میزان جهت رفع احتیاجات روزافزون داخلی .
- و - ایجاد و تأسیس کارخانه های بمنظور تولید فرآورده های ویژه نفتی از قبیل روغن ها حلالها و آسفالتها .
- ز - توسعه حمل و نقل و توزیع مواد با خطوط لوله بمنظور اطمینان در اجرای برنامه های نفت رسانی در مواردی که این عمل موجب صرفه جوئی در هزینه حمل مواد نفتی گردد .
- ح - شرکت ملی نفت ایران تعداد فروشگاههای نفت را در روستاها توسعه داده و تعداد آنها را در جریان برنامه چهارم تا ۱۵ هزار واحد افزایش خواهد داد. از دیاد مصرف فرآورده های نفتی روستاها در دوره فوق الذکر حدود ۱۸۳۲۰۰۰ متر مکعب برآورد میگردد .
- ۴ - اقداماتی که بمنظور دست یابی بیازارهای بین المللی بعمل خواهد آمد
- بشرح زیر است :

- الف- ایجاد شرکت‌های مختلط نفتی بمنظور بی بردن بمیزان منابع نفتی کشور و
کوشش در راه دست یابی ببازارهای بین‌المللی و سهم شدن در فروش نفت خام.
ب- ایجاد یا مشارکت در ایجاد پالایشگاه و تأسیساتیکه ماده خام آن از نفت یا مواد
نیمه تمام پالایشگاه‌های کشور تأمین گردد.
ج- اقدام شرکت ملی نفت ایران بعملیات حمل و نقل و بازاریابی در عرضه
بین‌المللی بمنظور نیل به هدف فوق.

اعتبارات عمرانی صنعت نفت در برنامه چهارم

- ۵- کل اعتبارات برای برنامه‌های توسعه صنعت نفت در دوره برنامه چهارم ۸۱
میلیارد ریال است که ۲۸/۵ میلیارد ریال آنرا شرکت ملی نفت ایران و بقیه را کنسرسیوم
و شرکت‌های مختلط نفتی دیگر پرداخت خواهند کرد.
پیش‌بینی هزینه‌های تقریبی شرکت ملی نفت ایران طی سالهای ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۱
در حدود ۲/۲۹ میلیارد ریال میباشد که با کسر ۷۳۸ میلیون ریال رقم مربوط بسال ۱۳۴۶
بشرح زیر معادل ۲۸/۵ میلیارد ریال خواهد گردید:

۱- اکتشاف و استخراج	۳۷۵۰	میلیون ریال
۲- پالایش	۴۲۴۵	« «
۳- پخش و فروش	۳۶۸۵	« «
۴- خطوط لوله	۴۵۴۷	« «
۵- امور اجتماعی و رفاهی	۵۳۱	« «
۶- بازپرداخت وام سالهای قبل	۱۰۰۰۰	« «
۷- مشارکت خارج از کشور	۱۵۰۰	« «
۸- پرداخت وام پالایشگاه مدرس	۱۰۰۰	« «
جمع	۲۹۲۵۸	« «

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

سرمایه‌گذاری مربوط بسال ۱۳۴۶ ۷۳۸- میلیون ریال
 جمع مربوط بمدت برنامه چهارم « « ۲۸۵۲۰
 ۶- منابع تأمین هزینه‌های شرکت ملی نفت ایران وسرمایه‌گذاری کل درصنعت نفت در برنامه چهارم بشرح جداول شماره ۱ و ۲ است.
جدول شماره ۱- منابع تأمین اعتبارات سرمایه‌گذاری شرکت ملی نفت ایران

الف- ازمحل بودجه شرکت نفت	۳۷۵۰	میلیون ریال
ب- ازمحل درآمد فروش نفت		
(۱) درآمد شرکت ایران پان امریکن	۳۰۰۰	« «
(۲) درآمد حاصل از شرکت نفت ایران وایتالیا	۵۵۰	« «
(۳) درآمد حاصل از شرکت نفت لاوان	۸۰۰	« «
ج- ازمحل‌های دیگر		
(۱) ذخیره عمومی دودرصد	۲۲۵۰	« «
(۲) استپلاکات	۱۳۵۰۰	« «
د- از طریق سازمان برنامه	۴۶۷۰	« «
جمع کل	۲۸۵۲۰	میلیون ریال

اصول و هدفهای برنامه‌های عمرانی چهارم

جدول شماره ۳ کل سرمایه‌گذاری در صنعت نفت در طول برنامه چهارم
(بمیلیون ریال)

اعتبار	عنوان طرح
	۱- شرکت ملی نفت ایران:
۳۷۵۰	درزمینه اکتشاف و استخراج
	درزمینه پالایشگاهها (شیراز- کرمانشاه- منطقه
۴۲۴۵	شمال و ایجاد کارخانه روغن موتور)
۳۶۸۵	درزمینه پخش
۴۵۴۷	درزمینه توسعه شبکه لوله‌های نفتی
۵۳۱	درزمینه بهداشت و بهداری
۱۵۰۰	درزمینه مشارکت خارج از کشور
۳۴۲۴۰	۲- شرکتهای عامل نفت ایران
	۳- شرکتهای مختلف نفتی:
۳۲۹۱	شرکت نفت ایران و ایتالیا (سیرپ)
۵۳۳۳	شرکت لاپکو
۸۶۶۶	ایران پان آمریکن (ایپاک)
(۱) ۶۹۷۸۸	جمع

(۱) مبلغ ۱۱ میلیارد ریال و امسالهای قبل شرکت ملی نفت ایران در جمع سرمایه‌گذاری منظور نشده است.

هدف برنامه چهارم در صنعت گاز

۷ - با توسعه صنعت پتروشیمی و مصرف روز افزون گاز جهت تولید انرژی در دنیا استفاده هرچه بیشتر از این فرآورده مورد توجه می‌باشد .
هدف برنامه چهارم در صنعت گاز عبارتست از حد اکثر استفاده از گاز بعنوان یکی از منابع طبیعی و بکار بردن روز افزون آن در مصارف عمومی و صنعتی کشور و توسعه توزیع و مصرف آن .

برنامه و طرح‌های مشخص صنعت گاز در دوره برنامه چهارم

- ۸ - برنامه‌ها و طرح‌های مشخص صنعت مزبور بقرار زیر خواهد بود:
 - الف - ادامه طرح شاه‌لوله گاز ایران .
 - ب - افزایش ظرفیت دستگاه‌های گاز گچساران و تعمیر اساسی دستگاه‌ها و خط لوله .
 - ج - ایجاد یک ده آزمایشی در امر استفاده از گاز طبیعی در دهات واقع در مسیر شاه‌لوله گاز بمنظور بکار انداختن توربین برق و تأمین آب .
 - د - لوله‌کشی گاز شیراز .
 - ه - ایجاد خط لوله ۱۶ اینچی بمنظور حمل گاز از گچساران بشیراز و تخصیص خط لوله ۱۰ اینچی فعلی برای حمل نفت خام بی‌الایشگاه شیراز .
 - و - لوله‌کشی گاز اهواز .
 - ز - گسترش فروش گاز مایع .
 - ح - گاز رسانی و ایجاد شبکه‌های توزیع در شهرهای واقع در مسیر شاه‌لوله گاز اصفهان - تهران - قم و کاشان .

اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم

- ط - طرح استفاده از گاز طبیعی «چاه‌پورو» در بندرعباس .
- ی - تهیه گاز طبیعی مایع بمنظور صدور بخارج .
- ک - بررسی امکان استفاده از منبع گاز سراچه بمنظور تأمین احتیاجات موسمی طرح شادلوله گاز از نظر ذخیره سازی .
- ل - استفاده از گاز طبیعی میدانهای نفتی غرب کشور (نفت شاه، تنگه بیجار) بمنظور تأمین مصارف داخلی مناطق غربی و شمال غربی ایران .
- م - استفاده از منابع نفتی تحت اکتشاف و استخراج مانند گرگان - سرخس مغان وفلات قاره بحر خزر در صورت برخورد بمنابع گاز قابل بهره برداری .

اعتبارات عمرانی صنعت گاز در برنامه چهارم

۹- میزان کل سرمایه‌گذاری در صنعت گاز چنانکه در جدول شماره ۳ آمده بالغ بر ۲۴/۸ میلیارد ریال خواهد بود، از ۲۴/۸ میلیارد ریال مذکور ۲۱/۶۳ میلیارد ریال از محل اعتبارات عمرانی تأمین خواهد گردید و بقیه از درآمدهای اختصاصی شرکت ملی گاز ایران تأدیه خواهد شد .

اصول و هدفهای برنامه‌عمرانی چهارم

جدول شماره ۳ سرمایه‌گذاری صنعت گاز در دوره برنامه چهارم

(میلیون ریال)

اعتبار	عنوان طرح
۱۵۴/۳	۱- افزایش ظرفیت دستگاه گاز گچساران
۱۳/۴	۲- تجهیز ده نمونه برای استفاده از گاز
۳۲/۵	۳- لوله کشی گاز شیراز
۸۳۳/۲	۴- خط لوله گاز از گچساران بشیراز
۴۴۶/۳	۵) لوله کشی گاز اهواز
۵۶/-	۶- گسترش فروش گاز مایع
۱۴۳۹/۲	۷- ایجاد شبکه در مسیر شاه لوله گاز
۱۳۶/۴	۸- استفاده از گاز طبیعی در بندرعباس
۲۱۶۳۰/-	۹- شاه لوله گاز
۲۴۷۶۱/۳	جمع

فصل هشتم

آب

هدف‌های کلی بخش در برنامه چهارم

۱- هدف کلی و بلند مدت برنامه توسعه منابع آب کشور عبارتست از مهار نمودن آن میزان از منابع آب که با توجه پیشرفت‌های فنی این عصر قابل بهره‌برداری اقتصادی در امور کشاورزی و صنعتی و شهری است .

۲- در قالب هدف کلی فوق هدف‌های مشخص برنامه چهارم در مورد توسعه منابع آب بشرح زیر است :

الف - افزایش میزان آب مورد استفاده برای زراعت‌های آبی در حدود ۱۵ درصد بنحویکه این میزان از حدود ۲۹ میلیارد مترمکعب در سال اول برنامه به حدود ۳۳ میلیارد مترمکعب در سال آخر برنامه افزایش یافته و بالنتیجه حدود ۴۰۰ هزار هکتار بسطح اراضی آماده کشت افزوده شود و در مساحتی قریب به ۵۰۰ هزار هکتار شبکه آبیاری توسعه و بهبود یابد ، ضمناً علاوه بر میزان فوق در حدود ۲/۴ میلیارد مترمکعب از آب‌های موجود که فعلا خارج از کنترل است نیز تنظیم خواهد گردید .

ب - تأمین آب مورد نیاز صنایع با توجه به اولویت استفاده از آب در کشاورزی

ج - تأمین آب مورد نیاز برنامه عمران شهر و ده از منابع آب سطحی یا

زیر زمینی .

د - انجام دادن مطالعات ضروری در باره منابع آب بمنظور شناسائی کمیت و کیفیت این منابع و تنظیم ترانزنامه و نقشه جامع آب کشور و تهیه طرحهای توسعه منابع آب برنامه‌های بعدی .

ه -- مراقبت و بهره‌برداری مناسب و معقول از منابع آب زیرزمینی .

اصول خط‌مشی‌ها و سیاستهای اجرائی

۳- اصول خط‌مشی‌ها و سیاستهای اجرائی عمده در باره توسعه منابع آب طی برنامه چهارم بشرح زیر است :

الف - تجدید نظر در مقررات مربوط به بهره‌برداری از منابع آب کشور با توجه باصل ملی کردن منابع آب بنحویکه بهره‌برداری از این ثروت ملی مورد نظارت قرار گرفته مصرف آن مفید و معقول و مناسب باشد .

ب - اعمال سیاست علمی و انجام مطالعات و تحقیقات ضروری و بکار بردن تکنیکهای جدید برای استفاده بیشتر و بهتر از منابع آب .

ج - در زمینهای از آب استفاده خواهد شد که بتوان حداکثر بهره را بدست آورد .

د -- در برنامه چهارم بتکمیل و تجهیز شبکه‌های سدهای آبیاری ساخته شده و اصلاح و ترمیم نهر های فعلی و شبکه‌های قدیمی که موجب اتلاف آب موجود میگردد نسبت بطرحهای جدید اولویت و برتری داده خواهد شد .

ه - تأسیس سازمانهای آب منطقه‌ای در کلیه مناطق مستعد کشور مورد توجه قرار گرفته فعالیتهای اجرائی و بهره‌برداری از طرحها بسازمانهای آب منطقه‌ای واگذار میگردد تا این مؤسسات بصورت انتفاعی و بازرگانی اداره شوند و مسئولیت تولید و توزیع و فروش آب در هر منطقه در يك واحد متمرکز گردد .

برنامه‌های توسعه بهره‌برداری از منابع آب در طی برنامه چهارم

۴- برنامه توسعه بهره‌برداری از منابع آب با توجه بحوضه‌های آبریز و تقسیمات کشور تنظیم شده و جمعاً در حدود ۶۷ طرح جهت توسعه بهره‌برداری از منابع آب در مناطق مختلف پیش‌بینی شده است که بشرح گروه‌های زیر می‌باشد :

الف - تحقیق و بررسی منابع آب - این گروه طرح‌ها شامل مطالعات آبهای زیر زمینی و سطح الارضی بمنظور شناسائی کمیت و کیفیت منابع آب کشور و تأمین نیازمندیهای کشاورزی - شهری و صنعتی - مطالعه و تهیه طرحهای خاص آبیاری و سد سازی - شیرین کردن آبهای شور و همچنین تفحصات و تحقیقات علمی می‌باشد .

ب - ایجاد و تکمیل طرحهای مربوط بهره‌برداری از آبهای زیر زمینی - بهره‌برداری از منابع آب زیر زمینی در برنامه چهارم بوسیله حفر چاههای عمیق و نیمه عمیق در نواحی که مطالعات امکان آنرا نشان داده بعمل خواهد آمد و بیشتر سرمایه‌گذاری در مناطقی صورت خواهد گرفت که در محدوده قطبهای توسعه کشاورزی واقع باشد .

با در نظر گرفتن میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی جهت حفر چاه پیش بینی میشود که در طی برنامه چهارم حدود ۱۵۰۰ حلقه چاه عمیق و ۳۵۰۰ حلقه چاه نیمه عمیق حفر گردد . هزینه‌های لازم جهت نگهداری قنوات نیز از طریق اعتبارات کشاورزی و شرکت‌های تعاونی و سرمایه‌های خصوصی تأمین خواهد گردید .

ج - ایجاد و تکمیل تأسیسات مربوط بهره‌برداری از آبهای سطحی - این گروه طرح‌ها شامل عملیات زیر خواهد بود :

۱ - تکمیل شبکه‌های آبیاری سدهای ساخته شده شامل طرحهای آبیاری فرج (سفیدرود) و محمد رضا شاه (دز) می‌باشد .

۲ - تکمیل طرحهای سد سازی و آبیاری در دست اجرا شامل طرحهای مربوط

بسد و شبکه های آبیاری داریوش کبیر (رودخانه کر) شاه عباس کبیر (زاینده رود) شاهپور اول (رودخانه مهاباد) کورش کبیر (زرینه رود) ارس - وشمگیر (گرگان) و تأسیسات آبیاری دشت قزوین (شامل سد طالقان و تونل انحرافی آن) میباشد.

۳ - اجرای طرح‌های جدید توسعه بهره برداری از آب‌های سطحی در مناطق مختلف کشور که طرح‌های مربوط بشروع بهره برداری از رودخانه های کارون، مارون، جیرفت، میناب، کوهرنگ و لار از طرح‌های مهم این گروه میباشد.

د - نظارت بر منابع آب - با توجه باصل ملی کردن منابع آب در بهره برداری از این ثروت ملی نظارت بعمل خواهد آمد.

ه - هزینه های سازمان‌های آب منطقه‌ای - در طی برنامه چهارم این سازمان‌ها بطور انتفاعی و بازرگانی اداره خواهند شد و قسمت عمده هزینه های عملیات سازمان‌های آب منطقه‌ای از محل درآمد این سازمان‌ها و بقیه از اعتبارات عمرانی تأمین خواهد گردید.

اعتبارات عمرانی توسعه بهره برداری از منابع آب در برنامه چهارم

۵ - اعتبارات عمرانی پیش‌بینی شده برای توسعه بهره برداری از منابع آب برای برنامه چهارم بالغ بر ۴۸۵۰۰ میلیون ریال میباشد. ضمناً برآورد میشود که سازمان‌های آب منطقه‌ای علاوه بر تأمین قسمت عمده هزینه های عملیاتی خود در حدود ۴۶۵۰ میلیون ریال دیگر نیز در این رشته سرمایه‌گذاری نمایند. جدول زیر توزیع اعتبارات عمرانی این فصل را بر حسب بندهای فعالیت نشان میدهد.

جدول توزیع اعتبارات عمرانی فصل آب در برنامه چهارم

(ارقام بمیلیون ریال)

اعتبارات عمرانی	عنوان بند	شماره بند
۳۷۴۰	تحقیق و بررسی منابع آب	۱
۱۷۰۰	ایجاد و تکمیل تأسیسات مربوط به بهره برداری از آبهای زیرزمینی	۲
۴۱۱۶۰	ایجاد و تکمیل تأسیسات مربوط به بهره برداری از آبهای سطحی	۳
۸۰۰	نظارت بر منابع آب	۴
۱۱۰۰	خدمات عمومی (سازمانهای آب)	۵
۴۸۵۰۰	جمع	

فصل نهم

برق

هدفهای کلی برنامه چهارم برق

۱ - هدفهای کلی و اساسی توسعه صنعت برق در برنامه چهارم بشرح زیر است :

- الف - توسعه صنعت برق در جهت ایجاد يك شبکه ملی بهم پیوسته بمنظور تأمین نیازمندیهای صنعتی ، کشاورزی ، خانگی ، تجاری و شهری .
- ب - بهبود و تکمیل سازمان صنعت برق .

هدفها و برنامه های مشخص

۲ - هدفهای کمی توسعه صنعت برق بشرح زیر است :

- الف - میزان تقاضای نیروی برق در پایان برنامه سوم حدود ۴/۵ میلیارد کیلووات ساعت بوده است ، پیش بینی میشود که در پایان برنامه چهارم به ۱۲ میلیارد کیلووات ساعت بالغ گردد که از این میزان تقاضای صنایع به حدود ۸/۵ میلیارد کیلووات ساعت و تقاضای غیر صنعتی به حدود ۳/۵ میلیارد کیلووات ساعت خواهد رسید بدین ترتیب رشد سالانه مصرف نیروی برق در برنامه چهارم در حدود ۲۲ درصد میباشد .
- ب - مؤسسات عمومی برق باید تأمین قسمت عمده مصارف صنعتی و کلیه مصارف غیرصنعتی نیروی برق را بعهده بگیرند لذا افزایش ظرفیت تأسیسات عمومی برق باید در حدود ۱۶۲۱۰۰۰ کیلووات باشد که از آن معادل ۲۰۰۰۰۰ کیلووات از ظرفیت های

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

فرسوده نیز تعویض خواهدگردید و در نتیجه قدرت مجموع مولدهای عمومی برق کشور به ۲۷۶۳۰۰۰ کیلووات بالغ خواهدگردید علاوه بر آن بمنظور افزایش و بهبود وضع ضریب بار و قابلیت اطمینان نیروی برق مورد نیاز صنایع استفاده نسبتاً زیاد از خطوط انتقال نیرو ضروری است .

ج -- افزایش ظرفیت تأسیسات تولیدی نیروی برق در مراکز تولید و شهرهای مختلف کشور بقراری خواهد بود :

(۱) نصب مولدهای بزرگ جدید بظرفیت ۱/۴۲۱/۰۰۰ کیلووات برای شبکههای منطقه گران و منطقه خراسان و شبکه کشوری که قسمت اعظم شبکه اخیر شهرهای مناطق تهران، گیلان، مازندران، خوزستان، اصفهان، آذربایجان، فارس و کرمانشاهان را با یکدیگر مرتبط خواهد ساخت.

(۲) نصب مولدهای برق در شهرهای متوسط بظرفیتی جمعاً در حدود ۱۳۰/۰۰۰ کیلووات .

(۳) تأمین برق شهرهای کوچک با مولدهای دیزلی با ظرفیتی جمعاً در حدود ۷۰/۰۰۰ کیلووات .

د - در دوره برنامه چهارم مجموع طول خطوط انتقال نیروی ۲۳۰ کیلوولتی حدود ۲۱۵۰ کیلومتر و خطوط انتقال نیروی ۱۳۲ کیلوولتی ۱۰۰۰ کیلومتر و ۶۳ کیلوولتی ۷۰۰ کیلومتر پیش بینی میشود که احداث خواهدگردید.

ه - نوسازی یا اصلاح یا توسعه شبکههای توزیع نیرو در کلیه شهرهای ایران در دوره برنامه چهارم صورت میگردد تا شبکههای توزیع ظرفیت توزیع نیروی برق اضافی در برنامه چهارم راداشته باشد.

و - توسعه برق روستائی که با احداث شبکههای توزیع برق روستائی در حوالی

شهرها و مراکز مصرف و در بعضی موارد بانصب مولدهای برق دیزلی در محل عملی خواهد شد .

۳- در برنامهٔ چهارم باید همگام با توسعهٔ تأسیسات بهبود سازمان و ادارهٔ صنعت برق نیز صورت پذیرد .

برای سالم نمودن وضع صنعت برق باید هزینهٔ تولید و توزیع نیروی برق را بمیزان قابل ملاحظه کاهش داد و از طرف دیگر سازمان و مدیریت این صنعت باید قادر بتأمین قسمتی از هزینه‌های لازم برای توسعهٔ تأسیسات برق درآبنده گردد.

اصول خط مشی‌ها و سیاستهای اجرائی صنعت برق

۴- سازمان صنعت برق در دورهٔ برنامهٔ چهارم باید به بهره‌برداری از تأسیساتیکه هم‌اکنون در حال ایجاد است و همچنین توسعهٔ آن تأسیسات قادر باشد بنابراین لازمست که علاوه بر تشکیل شورای انرژی کشور اقدامات دیگری نیز در زمینهٔ تمرکز فعالیت‌های اجرائی برق و کاهش هزینهٔ تولید نیروی برق و اصلاح ترکیب نرخ و ملی کردن صنعت برق انجام پذیرد.

۵- ایجاد هماهنگی در بهره‌برداری از منابع سوختی کشور و تنظیم يك برنامهٔ جامع ملی برای استفاده از انواع نیرو در مناطق مختلف و برای صنایع مختلف مستلزم تشکیل شورای انرژی کشور میباشد.

۶- تأمین مصارف صنعتی و کشاورزی نیروی برق و جذب بارهای صنعتی در مراکز عمدهٔ مصرف و مراکز صنعتی کشور باید همگام با اجرای برنامهٔ چهارم صورت پذیرد تا با افزایش ضریب بار بتوان هزینهٔ تولید نیروی برق را کاهش داد.

بمنظور جذب بارهای صنعتی از یکطرف تأمین مصارف برق صنایع جدید و از طرف دیگر کوشش در تأمین نیروی برق مورد نیاز صنایع موجود ضروری است. تنظیم

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

وبرقراری تعرفدهای خاص خرید مولدهای برق موجود صنایع وانتقال آنها بشهرهای کوچک ونواحی روستائی درجذب بارهای صنعتی بسیار مفید ومؤثر خواهد بود.

۷- توسعه برق روستائی نیز از هدفهای برنامه چهارم برق است . باتوجه به پراکندگی وفواصل نسبتاً زیاد روستاها از شهرها وازیکدیگر توسعه وتأمین نیروی برق روستائی هم برای مصارف روشنائی و هم برای مصارف آبیاری وكشاورزی و دامداری بسیار دشوار وگران میباشد.

ناچار تأمین وتوسعه برق روستائی باید در قالب يك برنامه درازمدت انجام شود و بخصوص در این برنامه بقطبهای كشاورزی توجه کاملی مبذول گردد.

اعتبارات عمرانی صنعت برق در برنامه چهارم

۸- هزینه توسعه تأسیسات برق در برنامه چهارم اعم از تأسیسات تولید شبکههای انتقال وتوزیع نیرو ومعادل ۴۸ میلیارد ریال برآورد میگردد که معادل ۳۸ میلیارد ریال آن از محل اعتبارات برنامه چهارم و ۱۰ میلیارد ریال دیگر از محل درآمد شرکتها و مؤسسات برق کشور وباوام مشترکین تأمین میگردد. تقسیم این اعتبارات در جدول زیر منعکس است.

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

توزیع اعتبارات برنامه چهارم فصل برق

(ارقام بمیلیون ریال)

ردیف	عنوان بند	اعتبارات عمرانی	از محل درآمد شرکتهای برق	جمع
۱	تولید نیروی برق	۱۲۱۱۲	۵۶۰۰	۱۷۷۱۲
۲	انتقال نیروی برق	۸۱۰۰	-	۸۱۰۰
۳	توزیع نیروی برق	۱۲۴۷۰	۴۴۰۰	۱۶۸۷۰
۴	تأمین برق شهرهای کوچک و روستاهای منفرد	۳۸۲۱	-	۳۸۲۱
۵	آموزش و تحقیقات و بررسی	۱۴۹۷	-	۱۴۹۷
	جمع	۳۸۰۰۰	۱۰۰۰۰	۴۸۰۰۰

فصل دهم

حمل و نقل و ارتباطات

هدفهای کلی ارتباطات در برنامه چهارم

۱- با در نظر گرفتن وضع فعلی تسهیلات ارتباطی منابع تولید و توزیع جمعیت و تبادل کالا در داخل کشور و بازرگانی خارجی هدف اصلی بخش ارتباطات در برنامه چهارم این خواهد بود که احتیاجات موجود و آینده اقتصاد کشور در زمینه تسهیلات ارتباطی داخلی و ارتباط ترانزیتی با کشورهای همجوار با حداقل هزینه حمل و نقل تأمین شود تا فقدان راهها مانع توسعه صنایع و کشاورزی و بازرگانی و بهره برداری معادن و تعمیر خدمات اجتماعی و مراودات نگردد و در عین حال بخشهای تولیدی را در رسیدن به هدفهای مورد نظر کمک نماید .

هدفهای اصلی برنامه چهارم ارتباطات بدو گروه متمایز تقسیم میشود :

اول - اجرای اقداماتی که حداکثر بهره برداری از تسهیلات موجود را میسر میسازد .

دوم - ایجاد و ساختمان تسهیلات جدید ارتباطی با توجه به برنامههای اقتصادی و اجتماعی .

هدفها و برنامههای مشخص

۲- راههای اتومبیل رو .

الف - هدف کمی - هدف برنامه چهارم راهسازی، تکمیل عملیات در دست اجرا و شروع ساختمان ۴۷۰۰ کیلومتر راه جدید اسفالته و ترمیم و اسفالت و تجدید قشر رویه ۴۵۰۰ کیلومتر از راههای موجود و ساختمان ۱۲۵۰۰ کیلومتر راههای استانی، منطقه‌ای و روستائی خواهد بود.

ب - هدف کیفی - تهیه طرح و انجام تحقیقات دربارهٔ طریقه‌های اقتصادی و فنی راهداری و راهسازی و ایجاد تأسیسات ایمنی در طول راههای موجود، برای بالا بردن ضریب بهره برداری و تجدید نظر اساسی در شیوه‌های راهداری و کنترل دقیق وسائط از نظر مشخصات مکانیکی و شرائط حمل و نقل نیز هدفهای کیفی این برنامه میباشد.

در دوران برنامه چهارم و تا هنگامی که در کشور حداقل مقدار راه لازم ساخته نشده است از ساختمان راهپائیکه دارای مشخصات فنی و هندسی در حدی بالاتر از نیازمندیهای ده سال آینده است خودداری خواهد شد.

۳- راه آهن

۱- الف - هدف کمی - هدف برنامه راه آهن احداث ۱۵۵۰ کیلومتر خط آهن اصلی و فرعی جدید برای تأمین احتیاجات حمل و نقل زوب آهن و اتمام ساختمان خط شرفخانه قطور (برای اتصال شبکه راه آهن ایران بخطوط ترکیه و اروپا) و تجدید ساختمان خط صوفیان - جلفا میباشد. در ضمن تعویض قسمتی از خطوط فرسوده و همچنین خرید وسایل جریه و قطار و تجهیزات مورد لزوم دیگر در برنامه پیش بینی شده است.

ب - هدف کیفی - تجدید نظر اساسی در تشکیلات و طریقه بهره برداری و نگاهداری راه آهن دولتی ایران با ایجاد سرویس‌های بازاریابی و بازرگانی و تجدید نظر در روابط مالی راه آهن با دولت و دستگاههای دولتی است بطوریکه راه آهن دولتی بتواند نقش اصلی خود را در توسعه اقتصادی کشور بخوبی ایفا نماید.

۴- بنادر

الف - هدف کمی - ظرفیت صادرات و واردات بنادر (شمال و جنوب) از ۴ میلیون تن در پایان برنامه سوم بحدود ۷ میلیون تن در پایان برنامه چهارم افزایش داده خواهد شد .

برای تأمین این هدف اولاً با تجهیز بنادر موجود و تجدید نظر در تشکیلات و وظایف سازمان بنادر ضریب بهره برداری از تأسیسات فعلی بحد اکثر ممکن خواهد رسید و ثانیاً مقدار کمبود محاسبه شده بر اساس حداکثر ظرفیت فعلی با ساختمان اسکله‌های جدید در بندر شاهپور تأمین خواهد گردید و چنانچه ازدیاد مقدار صادرات و واردات در شمال ایجاب نماید ایجاد بندر جدیدی در جنوب شرقی بحر خزر برای رفع قسمتی از این کمبود مطالعه و انجام شده و همچنین در بندر عباس تعمیرگاهی برای کشتیهای بزرگ ساخته خواهد شد .

بعلاوه برای تسهیل بهره برداری از منابع و ذخایر دریای جنوب ساختمان بنادر کوچک در دیر - جاسک - لنگه - کنارک و ایجاد تسهیلات ماهیگیری در دو بندر بوشهر و عباس نیز در برنامه پیش بینی گردیده است .

برای ارتباط دریائی بنادر کشور و حمل و نقل داخلی در خلیج فارس شرکت کشتیرانی در سواحل جنوب نیز در برنامه چهارم تقویت خواهد شد .

ب - هدفهای کیفی - تجدید نظر در تشکیلات و وظایف سازمان بنادر با تفویض اختیارات لازم بمدیریت هر بندر در اداره امور بنادر و ایجاد تسهیلات استخدامی برای تأمین کادرفنی جهت بهبود بهره برداری از تأسیسات و تجهیزات جدید در بنادر و همچنین امکان واگذاری قسمتی از عملیات اجرائی (مانند تخلیه و بارگیری کشتی‌ها و غیره) ببخش خصوصی در برنامه منظور شده است .

۵- فرودگاهها .

الف - هدفهای کمی

- ۱- تکمیل ساختمان و تجهیز فرودگاههاییکه در برنامه سوم ساختمان آنها شروع شده است و تجهیز فرودگاههای موجود برای حصول بهبود در امر بهره برداری .
- ۲- مطالعه و ساختمان چهار فرودگاه جدید برای تکمیل شبکه هوایی داخلی.
- ۳- مطالعه و اقدام در ساختمان فرودگاههای جدید در تهران و اصفهان برای تأمین پذیرش انواع جدید هواپیماهای خطوط بین‌المللی در این فرودگاهها .
- ۴- همچنین در دوران برنامه چهارم خطوط پروازهای داخلی و خارجی شرکت هواپیمائی ملی ایران توسعه داده خواهد شد و بتدریج در کلیه خطوط اصلی پروازهای شرکت فوق با استفاده از هواپیماهای جدید صورت خواهد گرفت .

ب - هدفهای کیفی :

مطالعه درباره واگذاری قسمتی از عملیات نگاهداری و خدمات فرودگاهها به بخش خصوصی و تجدید نظر در تشکیلات و وظائف اداره کل هواپیمائی کشوری بمنظور رفع اشکالات موجود در بهره برداری صحیح از فرودگاهها و بالاخره تأمین کادر فنی ضروری از طریق توسعه دادن آموزشگاههای اختصاصی هواپیمائی کشوری و هواپیمائی ملی ایران از جمله هدفهای کیفی این برنامه در مورد هواپیمائی و فرودگاهها خواهد بود.

۶- هوا شناسی

تکمیل ساختمان مرکزی هواشناسی و ایجاد ۳۰۰ ایستگاه باران سنجی و ۲۰۰ ایستگاه «کلیما تلوژی» و ۵ ایستگاه «سیتوپتیک» و تأمین سایر احتیاجات هواشناسی در برنامه منظور شده و برای تربیت کادر فنی اداره کل هواشناسی نیز پیش بینی های لازم بعمل آمده است .

۷- نقشه برداری

هدف برنامه نقشه برداری - تقویت سازمان نقشه برداری از طریق کمک به تربیت کادرفنی مورد لزوم و تأمین تجهیزات جدید و ضروری میباشد .
در برنامه چهارم اعتبار لازم برای تربیت ۱۰۰ نفر مهندس نقشه بردار و ۲۵۰ نفر تکنیسین نقشه بردار و همچنین خرید تجهیزات عمق یابی برای شناسائی وضع جغرافیائی دریاها و مجاور کشور پیش بینی شده است .

۸- آزمایشگاه فنی و میکانيك خاك

در دوران برنامه چهارم آزمایشگاههای فنی و ميكانيك خاك از نظر اجرای تحقیقات درباره راهسازی و مصالح ساختمانی و تأمین و تقویت کادرفنی تحقیقاتی و همچنین مطالعه و اجرای طرحهای تحقیقاتی عمومی و نشر و ترویج روشهای فنی جدید و در صورت لزوم تجدید نظر در مشخصات عمومی و فرمهای ساختمانی تجهیزات خواهند شد.

خط مشی ها در برنامه چهارم

۹- در برنامه چهارم باید از سرمایه گذاریهاییکه در برنامههای گذشته برای تأمین کادرو تشکیلات اجرائی خصوصی در کشور انجام یافته است بهره برداری شود و دستگاههای دولتی علی الاصول برای نظارت عملیات ساختمانی و بهره برداری و نگاهداری از تأسیسات و تسهیلاتیکه با اجرای پروژههای عمرانی ایجاد میشود تجهیز و تقویت گردند .

در دوران برنامه چهارم تصمیمات لازم درباره تقویت کادرفنی دستگاههای دولتی اتخاذ و بموقع اجرا گذاشته خواهد شد .

با نظارت و بررسی دقیقتر از مطالعات مهندسان مشاور خط مشی برای این اساس خواهد بود که مهندسان مشاور مطالعات و عملیات اجرائی را همواره طبق آخرین پیشرفتهای علمی و فنی و اقتصادی جهان انجام دهند و خود نیز در این زمینه تحقیقات

علمی بنمایند و دستگاههای مسئول دولتی با تهیه طرحهای تحقیقاتی و اجرای آنها مهندسان مشاور و پیمانکاران را هدایت کنند .

بهبود بهره برداری از تسهیلات ارتباطی ایجاد شده و نگاهداری آنها در برنامه چهارم مورد توجه خاص خواهد بود .

سیاست‌های اجرایی

۱۰- راههای اتومبیل رو :

الف - طی دوران برنامه چهارم علی‌الاصول ساختمان راههای اصلی و استانی و منطقه‌ای توسط پیمانکاران انجام خواهد گرفت و راههای روستائی بوسیله تشکیلات مسئول اجرای طرحهای عمرانی هر منطقه با معاضدت خود روستائیان ساخته خواهد شد و بمنظور عدم تمرکز و منطقه‌ای کردن عملیات راهداری نظارت در اجرا و نگاهداری راههای استانی و منطقه‌ای توسط دستگاههای منطقه‌ای وزارت راه صورت خواهد گرفت و نگاهداری راههای روستائی بعهده مقامات محلی گذاشته خواهد شد .

ب - مطالعه و انجام عملیات ترمیمی و اصلاح اساسی راهپائیکه بماشین آلات سنگین احتیاج دارند یا اجرای آن مستلزم پرسنل و هزینه بسیار است به پیمانکاران واجد شرایط واگذار خواهد شد .

ج - برای نظارت در عملیات ساختمانی که توسط پیمانکاران انجام میگردد وزارت راه بکا درفنی قوی آگاد بروش های نوین راهسازی و راهداری کشورهای مترقی مجهز خواهد گردید .

د - علی‌الاصول وزارت راه از ساختمان راهها بطور امانی خودداری خواهد نمود . ولی برای انجام عملیات فوق‌العاده و استثنائی و همچنین برای آنکه دستگاههای دولتی در جریان شرایط و هزینه واقعی اجرای عملیات ساختمانی راهها قرارگیرند واحد

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

ساختمانی که بطریق بازرگانی عمل خواهد نمود در وزارت راه ایجاد خواهد گردید .

ه - در برنامه چهارم مهندسان مشاور ایرانی با ایجاد رشته‌های تخصصی تشویق شده در بکار بردن روشهای محاسبه با آخرین وسائل علمی و فنی که سبب صرفه جوئی در کادر فنی متخصص میشود هدایت خواهد شد . و بدین طریق مهندسان مشاور با انجام مطالعات دقیق برای تهیه طرحهاییکه با کمترین هزینه جوابگوی نیازمندیها باشد موظف خواهند گردید .

و - اداره کل راهداری وزارت راه مسئول بررسی و نگاهداری مستمر راههای کشور ، چه اصلی و چه فرعی خواهد بود .

این اداره تنها عملیات مستمر ترمیمی و حفاظت از ابنیه فنی را راساً انجام داده برای عملیات بزرگ راهداری از طریق پیمانکارانیکه عملیاتشان توسط وزارت راه کنترل خواهد شد عمل خواهد نمود .

اداره کل راهداری موظف خواهد شد که با توجه با مارترا فیک و پیش بینی ازدیاد آن با برنامه فنی مشخص و وضع کلیه راهها را از نظر مقاومت مکانیک قسمتهای مختلف راه و ابنیه فنی از نزدیک بررسی نماید و کلیه عملیات ترمیمی اساسی هر مسیر را با در نظر گرفتن ترا فیک و شرایط جوی منطقه تعیین کنند و در هر سال برنامه جامعی از کلیه عملیات مورد لزوم برای نگاهداری راههای کشور در ۵ سال بعدی تهیه نماید .

ضمناً کلیه طرحهای اجرائی ساختمان راههای جدید شامل تأسیسات ایمنی مورد لزوم خواهد بود .

ز - کنترل وزن کامیون ها در نقاط بیشتری از مسیر بنحو دقیقتری بدون استثناء در مورد حمل بارها (مگر در موارد فوق العاده ضروری بموجب تصویبنامه دولت) انجام خواهد گرفت .

اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم

ضمناً پلیس راه‌ود دیگر دستگاه‌های مسئول موظف خواهند بود که مقررات دقیق و صحیحی برای علائم و اندازه‌های وسائط نقلیه وضع کرده از کار کردن وسائط نقلیه فاقد مشخصات جلوگیری نمایند و ترافیک راه‌ها باید طبق برنامه منظم و مشخص شمارش گردد .

ح - مشخصات فنی و هندسی راه‌های آسفالت‌ه‌دقیقاً با توجه با احتیاجات آتی کشور و ترافیک محلی مشخص خواهد گردید .

در مورد کلیه پروژه‌ها امکان تکمیل و تقویت قشرهای روتی‌راه‌ها با توجه با زیاد ترافیک طبق برنامه مشخصی برای سال‌های بعد مورد مطالعه قرار خواهد گرفت تا در صورت اقتصادی بودن ساختمان راه در مراحل مختلف با توجه با امکانات و احتیاجات تکمیل گردد و از آغاز کار از سرمایه‌گذاری بیش از حد لزوم جلوگیری شود .

ط - معیارهای ساختمانی و مشخصات عمومی عملیات ساختمانی با توجه با آخرین پیشرفت‌های علمی و فنی با همکاری و استفاده از آزمایش‌ها و تحقیقات آزمایشگاه‌های فنی برای مناطق مختلف کشور تهیه گردد و بازده انواع ماشین‌آلات راه‌سازی و واحد‌های عملیات ساختمانی در مناطق مختلف کشور ، با توجه به نیروی انسانی و مصالح موجود ، بدقت محاسبه خواهد شد .

ی - برای آنکه بتوان در مدتی قابل قبول کشور را دارای حداقل راه‌مورد نیاز نمود در طول مسیر راه‌های موجود که مشخصات هندسی آنها برای ترافیک تا ۱۰ سال آتی به کافی است به ترمیم و آسفالت راه موجود اکتفا خواهد شد و از ساختمان راه جدید در امتداد آن مسیرها خودداری خواهد گردید .

ک - برای احتراز از سرمایه‌گذاری‌های مضاعف اقدام خواهد شد که ماشین‌آلات سنگین راه‌سازی مؤسسات خصوصی بعنوان سرمایه‌در شرکت‌های تجاری که مأمور مسئول بهره‌برداری از این ماشین‌آلات خواهد بود گذاشته شود و احتیاجات پیمانکاران و سایر

مؤسسات مشابه برای کرایه‌کردن ماشین‌آلات از این محل تأمین گردد .
ضمناً باید بتدریج دراستانداردکردن ماشین‌آلات راهداری و راه‌سازی در کشور
اقدام لازم بعمل آید .

۱۱ - راه‌آهن ، انجام سیاست‌های اجرائی در دوزمینة بهبود بهره‌برداری و بهبود
نگهداری تأسیسات و تجهیزات بشرح زیر ضروری است :

الف - بهبود بهره‌برداری

۱ - راه‌آهن دولتی ایران دارای تشکیلات بازرگانی و بازاریابی مجهز خواهد
شد که همواره بامطالعه چگونگی حمل و نقل کالا در کشور در جریان نیازمندیها باشد
و با تماس گرفتن با بنگاههای بازرگانی حمل‌کالا را تقبل نماید .

۲ - ترتیبی اتخاذ خواهد گردید که تعرفه‌های راه‌آهن بمقتضای شرایط بتواند
بسپهولت و بدون تشریفات مورد تجدید نظر و تغییر قرارگیرد . منظور از این تغییرات
جلب مشتری بیشتر برای خدمات راه‌آهن و بکار بردن سیاست اقتصادی برای حداکثر
استفاده از وسائل و تجهیزات موجود خواهد بود .

۳ - در برنامه چهارم با تنظیم برنامه‌های لازم بر سرعت و نظم انتقال محمولات
افزوده خواهد شد و همچنین در افزایش سرعت قطارهای مسافری، در بعضی از خطوط و
تقلیل مدت توقف، در بعضی ایستگاهها اقدام خواهد گردید و نیز در قبول و تحویل کالاها
تسهیلات اساسی با کم کردن تشریفات فراهم خواهد شد .

راه‌آهن برای بیمه کالاها اقدام لازم بعمل خواهد آورد و جهت انتقال کالا از انبار صاحب
کالا بایستگاه مبدا و رساندن آن از ایستگاه مقصد بانبار دریافت دارنده سرویسهای لازم
را ایجاد خواهد نمود .

۴ - راه‌آهن دارای سرویس‌های مخابراتی و تجاری مجهز برای کسب اطلاع

اصول و هدفهای برنامه‌های عمرانی چهارم

دقیق از احتیاجات بنادر و مقادیر کالاهای وارداتی بازرگانی خواهد گردید .

۵- در برنامه چهارم بمنظور حل قسمتی از مشکلات مالی راه آهن دولت به ترمیم و جبران تخفیف‌هایی که راه آهن بدستور دولت بنفع ادارات دولتی یا بنگاههای صادراتی و نظائر آن در تعرفه قائل میشود بموقع اقدام خواهد نمود .

۶- استقرار اصول حسابداری صنعتی در راه آهن و کوشش در تهیه ترازنامه‌های سالانه در رأس موعدمقرر موردعمل خواهد بود .

ب- بهبود نگاهداری از تأسیسات و تجهیزات :

۱- راه آهن دولتی ایران هر سال برای پنجسال بعد برنامه کامل و جامعی جهت نگاهداری و اجرای عملیات ترمیمی در مورد ابنیه و خطوط مختلف، با توجه بفرسودگی آنها تهیه خواهد نمود.

۲- سرویس و عملیات مربوط بنگاهداری واگنها و لکوموتیوها بر طبق برنامه دقیق و صحیحی که موافق اصول فنی تهیه شده باشد در موعد مقرر انجام خواهد گرفت .

۳- کارخانجات تراورس سازی داخلی جهت تأمین احتیاجات راه آهن تکمیل و تجهیز خواهد گردید .

۴- در مورد تأمین و تهیه بالاست راه آهن برنامه پنجساله‌ای تهیه خواهد شد تا طبق آن کلیه احتیاجات سالانه از منابع مشخص تأمین شود .

۵- بمنظور تأمین کادر فنی مورد نیاز آموزشگاه اختصاصی راه آهن تقویت خواهد گردید . ضمناً شرائط استخدامی افراد متخصص بهبود خواهد یافت .

۶- راه آهن دولتی ایران تا هنگامیکه تعادل بین کار و تعداد کارمندان غیر فنی آن سازمان ایجاد نشده است از استخدام هرگونه کارمند غیر فنی خودداری خواهد نمود .

۱۲- بنادر- بمنظور بهره برداری حداکثر از تأسیسات بنادر قوانین و آئین نامه‌های خاص مالی و استخدامی و تشکیلاتی برای سازمان بنادر و کشتیرانی تهیه و اجرا خواهد شد .

الف- سازمان بنادر و کشتیرانی تحت نظر وزارتخانه ای که مسئول ساختمان و

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

نگاهداری کلیه تأسیسات ارتباطی کشور خواهد بود قرار خواهد گرفت .

ب - بمقامات هر يك از بنادر بزرگ و هر بندری که سازمان بنادر لازم تشخیص دهد اختیارات قانونی در اداره کلیه امور مربوط به بهره برداری از بندر (نظیر راه آهن و سایر تجهیزات شهری و بندری) اعطاء خواهد گردید و هر يك از این بنادر بصورت واحد بازرگانی تحت نظر سازمان بنادر و کشتیرانی انجام وظیفه خواهد نمود .

ج - بمقامات هر بندر اجازه داده میشود که با نگاهبانی خصوصی مجهز و اجد صلاحیت قراردادی برای انجام کلیه یا قسمتی از عملیات و خدمات داخلی بندر (از قبیل بارگیری و باراندازی کشتیها و حمل بارها در محوطه بندر بگمرکات) که مغایرت با حق حاکمیت دولت ایران و وظائف اداری هر بندر ندارد برای مدت معین منعقد سازد . همچنین اجازه داده میشود که دستگاههای خصوصی در بنادر در ساختمان تأسیسات و تجهیزات جریه و حمل و نقل داخلی بندر سرمایه گذاری کنند .

بد شرکتهای کشتیرانی ، اطاقهای بازرگانی و مؤسسات حمل و نقل اجازه داده میشود که در بندر بهزینة خود اسکله و انبار بسازند تا در مرحله اول خود آنها استفاده کنند و در مراحل بعد از طرف سازمان بنادر و کشتیرانی ، طبق شرایط خاص ، مورد استفاده قرار گیرد .

د - در تعرفه های مربوط بانبارداری تجدید نظر خواهد شد تا از انبارهای ترانزیتی بصورت انبارهای طویل المدت استفاده نشود .

ه - برای تأمین کادر فنی ضروری علاوه بر ایجاد و تقویت آموزشگاه فنی برای تعلیم کادر مقررات خاص استخدامی تنظیم و تدابیر لازم اتخاذ خواهد گردید .

و - در جهت بهبود هدایت کشتیها و حداکثر بهره برداری از اسکله های موجود هر يك از بنادر بشبکه های مخابراتی برای ارتباط با کشتیها ، بمحض ورود با بهای

ایران و داخل کشور مجهز خواهند شد .

ز - برای نگاهداری تجهیزات و تأسیسات بندری سازمان بنادر و کشتیرانی برنامه مشروحي هر سال برای ۵ سال آتیه - بادر نظر گرفتن استهلاك ماشين آلات و احتياجات ترميمي ديگر تهيه نموده و بمورد اجرا خواهد گذارد.

۱۳ - فرودگاهها - برای بهبود بهره برداری و نگاهداری از فرودگاههای کشور در تشکيلات و اختيارات دستگاههای مسئول نگاهداری و بهره برداری تجديد نظر ميشود. همچنين تکميل کادر فني مورد توجه قرار ميگيرد . بدین منظور سياستهای اجرائی زیر مورد عمل قرار خواهد گرفت :

الف - اداره کل هواپیمائی کشور اختيارات مالی و استخدامی بیشتر داده خواهد شد .

ب - اداره کل هواپیمائی کشوری موظف به تهیه برنامه نگاهداری دقیق فرودگاهها برای مدت ۵ سال خواهد بود ولی اجرای این برنامه در مورد باند های پرواز و ابنیه فنی ديگر طبق مشخصات تعيين شده در این برنامه برای مدت مزبور به پیمانکاران واجد صلاحیت واگذار خواهد شد .

مؤسسات فروشنده وسائل و تجهيزات مخابراتی ملزم بسرویس و نگهداری مستمر آن وسائل و تجهيزات برای مدت پنج سال خواهند گردید و در این مدت اداره کل هواپیمائی کشوری موظف خواهد بود که کادر فنی برای نگاهداری این وسائل تربیت نماید .

ج - برای تأمین کادر فنی مورد نیاز آموزشگاههای اختصاصی تقویت و تجهیز خواهند گردید .

د - اداره کل هواپیمائی کشوری موظف خواهد بود که هر چه زودتر لایحه جدید

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

هوایمائی کشوری را که با پیشرفت و توسعه بهره برداری از فرودگاهها و ازدیاد خطوط هوایمائی و شرائطی که هوایمائیهای نوع جدید ایجاد مینماید مطابقت داشته باشد بضمیمه آئیننامههای مربوط تهیه و بدولت تسلیم نماید.

ه - هزینه کلیه خدماتی که هوایمائی کشوری برای دستگاهها و شرکتهاى دولتی انجام میدهد از طرف این مؤسسات بهوایمائی کشوری پرداخت خواهدگردید.

اعتبارات عمرانی فصل حمل و نقل و ارتباطات در برنامه چهارم

۱۴ - در برنامه چهارم مبلغ ۸۰ میلیارد ریال ببخش ارتباطات اختصاص داده شده است .

جدول زیر بندهای مختلف بخش ارتباطات و هزینه های تقریبی هر يك را بتفكيك نشان میدهد .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول توزیع اعتبارات فصل حمل و نقل و ارتباطات در برنامه چهارم
(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	اعتبار
۱	راههای اصلی آسفالته	۳۵۴۵۰
۲	راههای فرعی (استانی-منطقه‌ای و روستائی)	*۱۵۵۵۰
۳	راه آهن	۱۶۰۰۰
۴	بنادر	۶۸۰۰
۵	فرودگاهها	۵۴۰۰
۶	هواشناسی	۶۰۰
۷	نقشه برداری	۱۰۰
۸	آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک	۱۰۰
	جمع	۸۰۰۰۰

* از مجموع اعتبارات فوق مبلغ ۶۲۵ میلیون ریال برای ساختمان ۲۵۰۰ کیلومتر راه
خاکی روستائی تخصیص داده خواهد شد.

فصل یازدهم

مخابرات

هدفهای کالی مخابرات در برنامه چهارم

- ۱ - هدفهای اصلی برنامه چهارم مخابرات بشرح زیر میباشد :
 - الف - سرویسهای تلفنی ، تلگرافی و پستی بنحوی توسعه داده خواهد شد که حتی الامکان مقدار عرضه با حجم تقاضا برابر گردد .
 - ب - کیفیت خدماتی که در دسترس مردم قرار میگیرد طوری باشد که از نظر سرعت ، درجه اطمینان و اعتماد جلب رضایت متقاضیان را بنماید تا حد اکثر بهره برداری از این سرویسها حاصل گردد .
 - ج - شبکه رادیویی و تلویزیونی کشور جهت تأمین استفاده حد اکثر مردم از برنامههای آموزشی اجتماعی ، اقتصادی ، هنری و تفریحی و رسانیدن صدای رادیو بممالک خارجه جهت شناساندن ایران و پیشرفتهای آن توسعه یابد و تقویت گردد .

هدفها و برنامههای مشخص

- ۲ - تلفن شهری - پیش بینی میگردد که جمعاً تعداد ۳۰۰ هزار شماره تلفن طی دوران برنامه چهارم بشرح زیر نصب و مورد بهره برداری قرارگیرد:
 - توسعه شبکه تلفن خودکار تهران - ۱۴۰۰۰۰ شماره

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

- تأسیس تلفن خود کار در ۳۴ شهرستان و توسعه در ۲۳

شهرستان شماره ۱۵۰۰۰۰

- تعویض شماره‌های فرسوده در مراکز موجود تهران ۱۰۰۰۰ شماره

جمع ۳۰۰۰۰۰ شماره

با اجرای این برنامه و با احتساب ۲۴۰ هزار شماره تلفن های موجود تعداد کل شماره‌های تلفن در پایان برنامه چهارم بالغ بر ۵۳۰ هزار شماره خواهد گردید که در نتیجه تعداد شماره‌های تلفن برای هر هزار نفر از ۹ شماره تلفن در پایان برنامه سوم به ۱۷/۴ شماره در پایان برنامه چهارم خواهد رسید .

۳ - تلفن و تلگراف بین شهری - هدف برنامه بخش مخابرات در مورد تلفن و تلگراف بین شهرها خودکار کردن تلفن (مشترك بمشترك) و خودکار کردن مبادله تلگراف (مركز بمركز و مشترك بمشترك) میباشد . بدین منظور توسعه شبکه های مخابراتی کشور بصورت زیرپیش بینی میگردد:

الف - ایجاد شبکه اصلی از طریق اتصال شبکه «مایکروویو» کل کشور بشبکه سرتاسری و شبکه «مایکروویو» اصفهان - شیراز .

ب - ایجاد شبکه فرعی از طریق شبکه‌های «مایکروویو» و یا کابل زیرزمینی با ظرفیت مناسب جهت اتصال نقاطیکه در مسیر شبکه اصلی واقع نبوده و دارای اهمیت اقتصادی میباشد در انتخاب این مسیرها نه تنها پوشش کلیه شهرهای درجه ۲ و ۳ منظور گردیده بلکه سعی شده است که ضمن تأمین مدار کافی جهت ساعات پرکار از طریق مسیرهای مختلف و یا اتصال بشاهراههای ارتباطی کشور مدار مسدود مخابراتی تشکیل گردد که در صورتیکه یکی از ایستگاههای شبکه اصلی یا شبکه فرعی بعللی از کار بیافتد ارتباط مراکز مبداء و مقصد آن مسیر قطع شود این دومرکز بتوانند ارتباط خود را

از طریق مسیر دیگر تأمین بنمایند.

ج - ایجاد شبکه‌های فرعی از طریق سیم‌کشی هوایی و دستگاههای بیسیم برای گسترش و توسعه شبکه‌های فوق و اتصال آنها بشهرهای کم جمعیت که برنامه سیم‌کشی هوایی جهت ایجاد تلفن کاریر یا نصب دستگاه‌های بیسیم با قدرت کم تنظیم گردیده است.

۴ - تلفن و تلگراف با خارج از کشور - برنامه‌هاییکه جهت توسعه و بهبود مخابرات بین‌المللی تنظیم گردیده بشرح زیر میباشد:

الف - با تأسیس يك ایستگاه زمینی جهت بهره‌برداری از شبکه مخابراتی اقماری مصنوعی در نظر است که در ابتداء با ۲۴ کانال تلفنی ارتباط مستقیم با ۵ کشور اروپای غربی و با ایالات متحده آمریکا برقرار گردد.

همچنین کانالهای مورد لزوم جهت تأمین احتیاجات تملگرافی و تلکس نیز پیش‌بینی شده است.

ب - نصب ۲ دستگاه بیسیم تلفنی (جمعاً ۴ کانال) و ۴ دستگاه فرستنده تملگرافی (جمعاً ۱۶ کانال) جهت استقرار شبکه مخابراتی با ممالک آسیائی و اروپائی شرقی پیش‌بینی شده است.

ج - در نظر است بمدارات سیستم «مایکروویو» سرتاسری ۳۰ کانال تلفنی و ۳۴ کانال تملگرافی جهت تأمین احتیاجات مخابراتی کشور با کشورهای ترکیه و پاکستان و اتصال ممالک آسیای مرکزی، به شبکه‌های مخابراتی اروپای شرقی و غربی افزوده شود.

۵ - پست - هدف برنامه پست عبارت است از:

الف - گسترش خدمات پستی در مراکز استانها و شهرستانها.

اصول و هدفهای برنامه‌های عمرانی چهارم

ب - تأسیس سرویس پستی مالی شامل بیمهٔ مرسولات پستی و صندوق پس‌انداز و بروات پستی .

ج - توسعهٔ پست در مناطق روستائیکه دارای لااقل یکصد نفر جمعیت باشند .

د - تسریع در امور توزیع بطوریکه روزانه دوتوزیع در شهرهای عمده و یک توزیع در سایر شهرستانها انجام گیرد و مدت تسلیم بک مرسوله به پست و تحویل آن به گیرنده از ۲۴ ساعت در مراکز عمده و از پنج روز در سایر نقاط کشور تجاوز ننماید .

۶ - رادیو - برنامهٔ تقویت شبکه‌های رادیوی کشور بر مبنای دوهدف زیر تنظیم گردیده است :

الف - پوشش کلیهٔ نقاط کشور بطور شبانه روزی و رساندن صدای ایران بممالک همجوار کشورهای خاور میانه ، آسیای مرکزی ، شمال آفریقا و اروپا .

ب - تقویت رادیوهای شهرستانها برای پخش برنامه‌های محلی و برنامه‌های خارجی جهت ممالک همجوار و سعی در بهبود کیفیت برنامه‌ها .

در برنامهٔ چهارم توسعهٔ شبکهٔ رادیویی کشور بصورت زیر پیش‌بینی گردیده است :

الف - نصب یکدستگاه فرستندهٔ ۲۵۰ کیلوواتی موج کوتاه در تهران .

ب - تکمیل دودستگاه فرستنده هر یک ۱۰۰۰ کیلوواتی موج متوسط در مرکز .

ج - نصب دودستگاه فرستندهٔ ۲۵۰ کیلوواتی (جمعاً ۵۰۰ کیلووات) موج متوسط برای رادیو اهواز .

د - نصب دودستگاه فرستندهٔ ۲۵۰ کیلوواتی (جمعاً ۵۰۰ کیلووات) موج متوسط برای رادیو مشهد .

ه - نصب پنج دستگاه فرستندهٔ ۱۰ کیلوواتی موج متوسط در شهرهای کرمان - سنج - گرگان - ساری و رضائیه .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

در نتیجه جمع قدرت فرستنده‌های رادیوئی کشور در آخر برنامه چهارم به ۴۸۴۰ کیلووات افزایش خواهد یافت .

۷- تلویزیون - برنامه‌های زیرجهت توسعه شبکه تلویزیونی کشور پیش بینی گردیده است :

الف - تأسیس مرکز بزرگ رادیو ، تلویزیون در تهران جهت تمرکز کلیه استودیوهای تولید و تهیه برنامه‌های رادیوئی و تلویزیونی برای (پخش در مراکز تهران و شهرستانها) .

ب- احداث مرکز تلویزیون برنامه در آبادان برای پوشش نقاط استان خوزستان و اطراف خلیج فارس .

ج - ایجاد مرکز تلویزیون و تولید برنامه در رشت که با نصب آنتن مرتفع و احداث ایستگاه‌های رله نقاط بیشتری از شمال کشور که از نظر جهانگردی و تمرکز جمعیت حائز اهمیت میباشد از برنامه‌های آن استفاده نمایند .

د - علاوه بر مرکز رشت و آبادان چهار مرکز فرستنده تلویزیون و برنامه منتهی با حجم کوچکتری برای تبریز ، مشهد ، شیراز و منطقه خلیج فارس در نظر گرفته شده است .

ه - در برنامه چهارم برای شهرهای اصفهان ، اهواز ، کرمانشاه ، کرمان و گرگان فرستنده تلویزیون نصب خواهد شد که دارای مرکز تولید برنامه نبوده و از برنامه‌های ضبط شده تهران و شهرستانهای دیگری که دارای مرکز تولید برنامه هستند استفاده خواهند نمود .

سیاستهای اجرائی

۸- جهت تأمین هدفهای مخابرات طی برنامه چهارم و اجرای سریع و رضایتبخش

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

برنامه‌هایی که فوقاً بآنها اشاره شده سیاستهای زیر مورد عمل قرار خواهد گرفت :

الف - با توجه به تغییرات قابل توجهی که در سیستم‌های مخابراتی خدمات پستی و رادیوئی طی برنامه چهارم بوجود خواهد آمد تجدید نظر کلی در سازمانهای مربوطه بشرح زیر انجام خواهد شد :

۱- ایجاد سازمان تلفن و تلگراف تحت نظر وزارت پست و تلگراف و تلفن که در آن تمام فعالیتهای تلفنی (تلفن شهری - بین شهری و یا خارج از کشور) و تلگرافی کشور متمرکز گردیده و ضمناً سازمان مزبور از نظر مالی، اداری و فنی مستقل بوده و برطبق اصول بازرگانی تحت نظرمدیریت واحد انجام وظیفه نماید .

۲- تمرکز امور پستی در یک سازمان تحت نظارت وزارت پست و تلگراف و تلفن .

۳- تمرکز امور مربوط بتأسیس، بهره‌برداری و نگهداری فرستنده‌های شبکه رادیوئی کشور در یک سازمان تحت نظر وزارت اطلاعات .

ب - دریافت ودیعه تلفن از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و سازمانهای وابسته بدولت مانند سایر متقاضیان . تجدید نظر در نرخ فعلی تلفن و تلگراف با توجه ببعده مسافت و زمان مکالمه و تعیین نرخهای متفاوت برای ساعات مختلف شبانه روز بمنظور حداکثر استفاده از سرویسهای خودکار تلفن و تلگرافی .

ج - تجدید نظر در نرخهای تلفن و تلگراف با خارج از کشور براساس مذاکرات و موافقتهای بین‌المللی .

د - تجدید نظر در قوانین پستی ایران با توجه بموافقتنامه‌های بین‌المللی .

ه - تدوین مقررات لازم جهت گسترش سیستم کارمزد بگیری .

و - انجام کدبندی و تقسیم‌بندی پستی در کلیه کشور بمنظور تسهیل و افزایش سرعت در توزیع پاکات و اعانات پستی .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

ز - اتخاذ تدابیر لازم جهت الغای خدمات مجانی پست .

اعتبارات عمرانی مخابرات در برنامه چهارم

۹- جهت اجرای برنامه‌های فوق‌الذکر جمعاً اعتباری معادل ۲۹ میلیارد ریال مورد احتیاج خواهد بود که ۸/۶۷۰ میلیون ریال آن از منابع شرکت سهامی تلفن ایران و ۲۰/۳۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات عمرانی کشور تأمین خواهد گردید (طبق جدول زیر)

جدول توزیع اعتبارات فصل مخابرات در برنامه چهارم

(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	اعتبارات برنامه چهارم عمران
۱	تلفن و تلگراف	۱۴۵۰۰
۲	پست	۱۵۰۰
۳	ایجاد مراکز مخابرات و پست	۱۲۰۰
۴	رادیو	۱۲۰۰
۵	تلویزیون	۱۹۰۰
	جمع	۲۰/۳۰۰

فصل دوازدهم

عمران و نوسازی دهات

هدفها و برنامه‌های مشخص عمران دهات در دوران برنامه چهارم

- ۱- هدف کلی : هدف کلی این برنامه تعمیم عدالت اجتماعی و توزیع ثمرات رشد و توسعه اقتصادی کشور بین روستائیان از طریق آبادانی دهات و ایجاد تأسیسات همگانی و تسهیل وسائل رفاه زندگی روستائیان و آماده کردن دهات برای همگانی با تحولات و پیشرفت‌های سریع اقتصادی میباشد .
- ۲- هدفها و برنامه‌های مشخص : هدفهای مشخص این برنامه آبادکردن دهات و بهبود شرایط زندگی روستائیان و سالم سازی محیط دهات و تسهیل حیات خانوادگی دهقانان و نوسازی روستاها از طریق اقدامات زیر میباشد :
- الف - تشویق روستائیان بشرکت در کارهای دسته جمعی و سرمایه‌گذاریهای فردی و اجرای اصل خودیاری و خودکاری آنان و ایجاد حس اعتماد و شوق و مشارکت در امور عمومی از طریق توسعه و تقویت انجمنهای دهات .
- ب - اعطای کمک فنی و مالی بروستاها جهت ایجاد تأسیسات عمومی و بهسازی دهات و تسهیل زندگی خانوادگی روستائیان .
- ج- راهنمایی انجمنهای دهات جهت حسن اداره آنها و تعلیم چگونگی اداره و استفاده صحیح از تأسیسات همگانی دهات .

د - نوسازی دهات در قطبهای کشاورزی .

خط مشی ها و سیاستهای اجرایی

۳- متمرکز ساختن تمام فعالیتهای روستائی در يك دستگاه و تأمین كادر و وسائل لازم .

۴- تشكيل و تأسيس انجمن ده در دهاتی که فاقد انجمن هستند .

۵- تهیه ضوابط و آئیننامهها و دستورالعملها ، اولاً جهت انتخاب دهات مشمول برنامهها و طرحهای عمران دهات - ثانیاً تعیین سهم خود یاری روستائیان با توجه باوضاع و احوال نقاط مختلف کشور و درآمدهای سرانه روستائیان - ثالثاً نگهداری و بهره برداری صحیح از تأسیسات همگانی در دهات .

۶- اهتمام در وصول دودرصد عمرانی دهات و بررسی لازم بمنظور افزایش آن جهت تأمین امکانات مالی بیشتر .

۷- تهیه معیارهای تأسیسات بهداشتی و نقشههای استاندارد و مشخصات فنی خانههای روستائی .

اعتبارات عمرانی و نوسازی دهات در برنامه چهارم

۸- با برآوردهائیکه شده سهم بخش عمومی اجرای این برنامه در حدود دوسوم جمع کل اعتبار بمبلغ ۹۱۰۰ میلیون ریال و سهم خود یاری روستائیان و انجمن دهات يك سوم بمبلغ ۴۳۱۵ میلیون ریال و بشرح جدول زیر پیش بینی گردیده است.

اصول و هدف‌های برنامهٔ عمرانی چهارم

اعتبارات عمرانی فصل عمران و نوسازی دهات

ردیف	عنوان بند	از محل اعتبارات عمرانی	سهم دهات	جمع
۱	تأمین آب مشروب	۳۵۰۰	۱۴۷۵	۴۹۷۵
۲	تأسیسات بهداشتی روستا	۳۳۰۰	۱۵۴۰	۴۸۴۰
۳	بهبودی محیط و خانه‌های روستائی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	۲۶۰۰
۴	احداث خانه‌های نمونه و وام مسکن	۱۰۰۰	-	۱۰۰۰
	جمع	۹۱۰۰	۴۳۱۵	۱۳۴۱۵

فصل سیزدهم

عمران شهری

هدف کلی برنامه چهارم عمران شهری

۱- هدف کلی برنامه چهارم عمران شهری ضمن ادامه و تکمیل عملیات ناتمام برنامه سوم و تأمین اهم احتیاجات روزافزون عمرانی شهرهای کشور در محدوده طرحهای جامع شهری و با توجه خاص بمقتضیات عمران منطقه‌ای عبارت خواهد بود از تجهیز شهرداریها از لحاظ کادر و اصلاح سازمان و روشهای مالی و اداری و خدماتی و کمک باجراء برنامه‌های عمرانی و تأسیساتی شهری و همچنین برقراری سیستم صحیح شهرسازی و تقویت کادر شهرساز و اداره فنی تأسیسات شهری برای کشور.

هدف مشخص

۲- هدفهای مشخص برنامه چهارم عمران شهری را بشرح زیر میتوان خلاصه کرد:

الف- تجهیز شهرداریها از طریق:

۱- ایجاد يك مرکز اصلی و دوازده مرکز فرعی آموزشی بمنظور تربیت کادرهای موجود و کادرهای جدید اعزام از ادارای و فنی برای شهرداریها و تهیه و تربیت کادر آموزش دهنده برای آن مراکز.

۲- اصلاح وضع استخدامی شهرداریها و تأمین موجبات اجراء مقررات جدید استخدامی شهرداریها و کمک بتهیه کادر فنی مورد نیاز دفاتر مهندسی شهرداریها در مراکز استانها و فرمانداریهای کل .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

- ۳- اصلاح روشهای مالی و اداری و خدماتی شهرداریها.
- ب- تهیه طرحهای جامع شهری و پروژههای فنی و مقررات اجرایی مربوط بشرح زیر:
 - ۱- تهیه طرح جامع برای شهرهای مهم با رعایت اولویت و توجه بموقعیت اقتصادی آنها از طریق شورای عالی شهر سازی.
 - ۲- تهیه نقشه‌های راهنمای شهری برای شهرهای کوچک و همچنین تهیه پروژههای اجرایی طرحهای جامع برای شهرهای بزرگ از طرف دفاتر فنی شهرداریها در مراکز استانها.
 - ۳- تقویت مراکز آموزش شهر سازی.
 - ۴- تقویت شورای عالی شهر سازی و دبیرخانه آن بمنظور تهیه و تصویب رساندن مقررات شهر سازی و اعمال نظارت بیشتر با همکاری وزارت کشور و وزارت آبادانی و مسکن.
- ج- عمران شهرها از طریق:
 - ۱- توسعه تأسیسات موجود لوله کشی آب.
 - ۲- لوله کشی آب در شهرهاییکه تاکنون فاقد این تأسیسات هستند.
 - ۳- تکمیل اجرای طرحهای ناتمام عمران شهری.
 - ۴- ایجاد تأسیسات فاضل آب در موارد ضروری و بارعایت اولویت.
 - ۵- اجرای طرحهای حفاظتی (سیل، بند و سیل گیر و تأسیسات آتش نشانی) در موارد لزوم.

خطمشی‌ها و سیاستهای اجرایی

- ۳- خطمشیها جهت اصلاح و تجهیز شهرداریها بقرار زیر میباشد:
- الف- ایجاد يك واحد سازمانی مجهز در وزارت کشور بمنظور مطالعه در امور

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

استخدامی و طبقه بندی مشاغل در شهرداریها بطور مستمر و تأمین موجبات اعمال ترتیبات متحدالشکل استخدامی در کلیه شهرداریهای کشور.

ب - تجهیز دستگاه اداری و مالی و توسعه امکانات مالی شهرداریها.

ج - تشکیل و تجهیز دستگاه فنی و طرح ریزی برای شهرداریهای عمده بمنظور اینکه اقدامات جاری آنها مبتنی بر برنامه‌ها و طرحهای مطالعه شده باشد.

د - تقویت و تجهیز دفاتر فنی شهرداریها در مراکز استانها و فرمانداریهای کل خصوصاً جهت تأمین خدمات فنی برای طرحهای کوچک عمرانی و از جمله تهیه یا اجرای طرحهاییکه شهرداریها رأساً عمل میکنند و نیز جهت تهیه نقشه‌های راهنما برای شهرهای کوچک و پروژه‌های اجرائی طرحهای جامع برای شهرهای بزرگ .

۴- خط مشی‌ها و سیاست‌های اجرائی مربوط با ایجاد تأسیسات شهری و عمران

شهرها بشرح زیر است:

الف- در مورد طرحهای در حال اجرا اصل کلی بر این خواهد بود که تعهدات ناشی از آن و نیز طرحهاییکه قرارداد آنها با شهرداریها مبادله گردیده با همان معیارها و ضوابط معمول در برنامه سوم اجرا گردد.

معذک در مواردیکه تباین اساسی با سیاست های برنامه چهارم مشاهده شود تغییراتی متناسب با آن سیاستها در طرحها داده خواهد شد.

ب - برای اجرای طرحهای جدید و بمنظور تمرکز امور استقراضی شهرداریها و اینکه اعطاء وام با آنها بر اساس مطالعات کافی در مورد امکان بازپرداخت اقساط آن صورت گیرد و کلیه کمک‌های اعطائی بشهرداریها از مجرای واحدی انجام شود اقدام به تشکیل صندوقی بنام صندوق عمران شهری در بانک ملی ایران خواهد شد.

صندوق عمران شهری با استفاده از سرمایه و امکاناتیکه از طرف سازمان برنامه

اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم

وزارت کشور و خود شهرداریها در اختیار آن قرار خواهد گرفت نه فقط وام مورد احتیاج شهرداریها را برای اجراء طرحهای عمرانی با اختیار آنها خواهد گذارد بلکه شهرداریها را در طرز استفاده از وام و کیفیت تأمین وجوه لازم برای بازپرداخت اقساط آن راهنمایی خواهد نمود .

ج - پرداخت وام و کمکهای بلاعوض برای ایجاد تأسیسات شهری طبق آئین نامه خاصی بعمل خواهد آمد که در آن عوامل مختلف از قبیل نوع طرح محل اجرا و امکانات مالی و اداری شهرداریها در نظر گرفته خواهد شد.

۵ - خط مشی‌ها در مورد تهیه طرحهای جامع شهری بقراردیل خلاصه میشود :
الف - مطالعات جهت تهیه طرحهای جامع باید تصویری روشن و دقیق از خصوصیات جمعیت ، فعالیتهای اقتصادی و میزان درآمد سرانه بدهد و ضمناً سایر مقتضیات اجتماعی با نظر کارشناسان اقتصادی و اجتماعی و شهرسازی مطالعه و مورد توجه قرار گیرد.
ب - در انتخاب شهرها جهت تهیه طرحهای جامع حق تقدم بشهرهائی داده میشود که بیش از شهرهای دیگر مهاجر پذیر بوده و در برنامه عمران منطقه‌ای جزء قطبهای آینده توسعه منظور شده‌اند .

ج - برای اینکه موجبات اجراء طرحهای جامع شهری و پروژه‌های فنی مربوط به آنها از هر جهت فراهم گردد ضرورت خواهد داشت که با تصویب قانون شهرسازی و مقررات و آئین نامه‌های مربوطه کلیه موانع بر طرف گردد .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

اعتبارات عمرانی شهری در برنامه چهارم

۶- توزیع اعتبارات عمرانی بین ۳ برنامه اصلی عمران شهری بشرح زیر خواهد بود.

(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	از محل درآمد شهرداریها و درآمدهای اختصاصی وزارت کشور	از محل اعتبارات عمرانی برنامه چهارم	جمع
۱	آموزش و بهبود مدیریت شهرداریها	۴۸۰	۴۰۰	۸۸۰
۲	احداث و تکمیل تأسیسات عمرانی شهرها	۱۰۲۰۰	۶۱۵۰	*۱۶۳۵۰
۳	طرحهای جامع شهری	-	۴۵۰	۴۵۰
	جمع	۱۰۶۸۰	۷۰۰۰	۱۷۶۸۰

از این مبلغ ۲۶۵۰ میلیون ریال جهت تأمین سرمایه صندوق عمران شهری اختصاص خواهد یافت که ۱۰۰۰ میلیون ریال از محل بودجه عمرانی و ۱۰۰۰ میلیون ریال از محل درآمد شهرداریها و درآمدهای اختصاصی وزارت کشور و ۶۵۰ میلیون ریال بصورت وام توسط سازمان برنامه از محل بودجه عمرانی تأمین خواهد گردید.

فصل چهاردهم

ساختمان و مسکن

اهداف کلی ساختمان و مسکن در برنامه چهارم

۱ - با توجه به پیش‌بینی افزایش جمعیت شهری بمیزان ۲/۵ میلیون نفر طی دوره برنامه چهارم هدف برنامه تهیه مسکن عبارت از ساختمان حدود یکصد و یک واحد مسکونی جدید برای هر یک هزار جمعیت اضافی (بعبارت دیگر در حدود ۲۷۵ هزار واحد مسکونی جدید) است که حدود ۲۵۰ هزار آنرا بخش خصوصی و حدود ۲۵ هزار آنرا بخش دولتی بنا خواهد کرد.

این ارقام خانه‌سازی در بخش‌های عمده صنعتی (چون صنایع نفت - ذوب آهن - پتروشیمی و صنایع بزرگ دیگر) و همچنین طرح‌های عمده کشاورزی و خانه‌سازی در دهات را که هر یک در برنامه بخش خود مذکور است توسط مؤسسات مربوطه رأساً انجام خواهد گرفت شامل نمیشود.

پیش‌بینی میشود که در پایان برنامه چهارم تعداد اطاق در هر واحد مسکونی به ۲/۵ افزایش یابد و باین ترتیب از لحاظ کیفیت در امر مسکن بهبود حاصل گردد.

۲ - هدف دیگر تأمین احتیاجات دستگاه‌های دولت تا حدود امکان از جهت ساختمان‌های مناسب اداری خواهد بود.

خط مشی‌ها و سیاست‌های اجرایی

۳ - خط مشی‌ها و سیاست‌های اجرایی در زمینه مسکن بقراردیل خواهد بود:

- الف - ایجاد شرایط مساعد جهت تجهیز سرمایه‌های خصوصی در راه تأمین مسکن از طریق تقویت صندوقهای پس‌انداز و وام مسکن و مؤسسات اعتباری دیگر و همچنین کمک بگروهها و شرکت‌های سرمایه‌گذار در ایجاد مسکن بر طبق ضوابط خاص.
- ب - تأمین موجبات خانه‌سازی بوسیله صاحبان صنایع برای کارگران .
- ج - اولویت سرمایه‌گذاری دولت در تهیه خانه‌های ارزان قیمت جهت طبقات کم‌درآمد و پاک کردن شهرهای بزرگ از زائغه‌ها و آلونک‌ها و گودهای مسکونی .
- د - تشویق آپارتمان‌سازی واحداث مساکن جمعی .
- ه - توجه بایجاد ارتباط نزدیک بین ساختمان مسکن و امر شهرسازی در قالب طرح‌های جامع .
- و - نوسازی محلات قدیمی و غیر سالم در قالب طرح‌های جامع شهری .
- ز - نظارت دقیق تر در صدور پروانه‌های ساختمانی جهت الزام خانه سازان به رعایت فرم‌های مسکن و تأمین تأسیسات ضروری در خانه‌ها و انطباق با اصول شهرسازی و همچنین وضع مقررات جهت تجدید ساختمانهای فرسوده و غیر بهداشتی .
- ح - مطالعه و بررسی در مورد نوع و سبک معماری و همچنین در مورد مصالح ساختمانی مورد نیاز برای هر منطقه از کشور .
- ط - مقدم داشتن ایجاد خانه‌های سازمانی در مناطق مرزی و نقاطیکه گرفتار مضیقۀ شدید مسکن هستند و سرمایه‌گذاری خصوصی در امر تهیه مسکن در آنها صورت میگیرد و همچنین جهت تأمین احتیاجات کادریهای انتظامی کشور .
- ی - بررسی بمنظور تنظیم مقررات لازم در مورد نحوه بهره‌برداری و نگهداری صحیح از خانه‌های سازمانی .
- ک - رعایت تناسب خانه‌های سازمانی با وضع مأمورانی که در آنها باید سکونت

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

کنند و حل مسئله مالکیت زمین در بعضی موارد و همچنین بر طرف نمودن دشواری ارتباطات و تسهیلات شهری .

۴ - خط مشی ها و سیاستهای اجرائی در زمینه ساختمانهای دولتی بشرح زیر

خواهد بود :

الف - تمرکز کلیه امور اجرائی ساختمانی در وزارت آبادانی و مسکن .

ب - تطبیق ساختمانهای دولتی با شرائط محلی و کیفیت و وظائفی که دستگاههای

مختلفه دولتی بعهده دارند و تمرکز ادارات دولتی در سطح بخش حتی المقدور در يك ساختمان .

ج - تهیه نقشه های نمونه با توجه ب شرائط جغرافیائی - اقلیمی - طبیعی نقاط

مختلف ایران جهت ساختمانهای نظیر مدارس - درمانگاهها - بیمارستانها - ادارات دولتی و غیره از طرف وزارت آبادانی و مسکن .

د - تشویق سرمایه گذاری خصوصی جهت ایجاد مدارس و ابنیه دولتی مورد نیاز

که یا با جاره طولانی در اختیار سازمانهای دولتی گذارده میشود و یا از طریق بازپرداخت اقساط با بهره متناسب بتملك دولت در خواهد آمد .

ه - تقدم ساختمانهای دولتی در شهرستانهای كوچك و بخشها كه امکان

سرمایه گذاری خصوصی در آنها کمتر است .

اعتبارات عمرانی ساختمان و مسکن در برنامه چهارم

۵ - جهت اجرای برنامه فوق الذکر جمعاً اعتباری معادل ۲۳ میلیارد ریال مورد

نیاز خواهد بود که توزیع آن بشرح ذیل پیش بینی میشود :

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

الف - احداث و تکمیل ساختمانهای دولتی ۱۶۱۰۷ میلیون ریال

۱ - تکمیل طرحهای ناتمام برنامه سوم » » ۲۳۱۰

۲ - ساختمانهای مورد نیاز ارتش » » ۱۱۰۰۰

۳ - ساختمانهای جدید دولتی » » ۲۷۹۷

ب - مسکن ۳۹۹۳ میلیون ریال

۱ - خانههای سازمانی » » ۳۳۶۰

۲ - خانههای ارزان قیمت » » ۶۳۳

ج - وامهای ساختمانی از طریق بانک رهنی ۲۹۰۰ میلیون ریال

جمع کل ۲۳۰۰۰ میلیون ریال

۶ - علاوه بر اعتبارات فوق وزارت آبادانی و مسکن از محل منابع مالی که

دراختیار سازمان مسکن است در حدود ۴۰۰ میلیون ریال برای ایجاد برخی از

ساختمانهای ضروری دولتی در دوران برنامه چهارم سرمایه گذاری خواهد نمود .

فصل پانزدهم

آموزش و پرورش

هدف کلی برنامه چهارم آموزش و پرورش

۱ - هدف کلی برنامه چهارم تعلیم و تربیت توسعه سریع آموزش و پرورش کشور ضمن ایجاد تناسب بیشتر و تعادل بهترین سطوح و اجزاء انواع آموزش و پرورش و بهبود کیفیت آن و همچنین برقرار کردن تطابق و توافق بیشتر میان نظام آموزشی کشور و احتیاجات متنوع و رو با افزایش نیروی انسانی در بخشهای مختلف تولیدی و اجتماعی و فرهنگی است .

براین اساس اجرای نظام جدید آموزش و پرورش در برنامه چهارم منظورگشته و ضمناً پیش‌بینی های کمی و کیفی مربوط بسطوح مختلف آموزشی نیز با توجه به نیازمندیهای نیروی انسانی ماهر در اقتصاد و اجتماع ایران بعمل آمده است .

اهداف و برنامه های بخش

۲ - در زمینه تعلیمات کودکان، هدف عبارت از بهبود این نوع آموزش است. توسعه تعلیمات کودکانی در برنامه چهارم تماماً برعهده بخش خصوصی خواهد بود و پیش‌بینی میشود که شماره کل نوآموزان کودکانی در پایان برنامه مذکور بمتجاوز از ۲۰ هزار نفر بالغ گردد .

طی برنامه چهارم نقش دولت در این زمینه محدود به آن خواهد بود که وسائل

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

ایجاد امکانات و بهبود مهارت مریان کودکستانی موجود رافراهم آورد . ضمناً مریان کودکستانی آینده توسط چندمؤسسه آموزش خصوصی در سطح فوق متوسطه تربیت خواهندگردید .

۳ - در آموزش ابتدائی هدف عبارت از افزایش نسبت دانش آموزان دبستانی از ۲/۹ میلیون نفر به ۳/۷ میلیون نفر است بطوریکه در حدود ۹۳ درصد کودکان واجب-التعلیم در شهرها و ۵۵ درصد در روستاها بتوانند در برنامه چهارم بمدارس ابتدائی راه یابند. از تعداد فوق سالانه بین ۳۲۰ الی ۳۶۰ هزار نفر از تعلیمات ۸ هزار نفر سپاهیان دانش بطور متوسط برخوردار خواهندگشت .

۴ - دوره راهنمائی تحصیلی در برنامه چهارم تأسیس خواهد شد و در پایان برنامه در حدود ۸۷۲۰۰۰ نفر در دوره مذکور بتحصیل اشتغال خواهند داشت . (۱)

۵ - در حدود ۳۷۶ هزار نفر در پایان برنامه چهارم در دوره متوسطه نظری بتحصیل اشتغال خواهند داشت . از تعداد دانش آموزان جدید دوره متوسطه نظری حدود ۲۰ درصد توسط دبیرستان های دولتی و ۸۰ درصد توسط مدارس ملی تربیت خواهند شد .

۶ - آموزش حرفه‌ای و نظری مختلط و مدارس جامع : در طول برنامه چهارم آموزش مختلط نظری و حرفه‌ای (خصوصاً حرفه‌های خدماتی مورد نیاز) در دبیرستانهای عمومی معمول گردیده و همچنین آموزش در مدارس جامع (شامل انواع رشته‌های نظری و علمی و فنی) جمعاً شامل ۸۰ هزار نفر دانش آموزان متوسطه خواهد شد . این نوع

(۱) تأسیس این دوره موقوف به پس از تعمیم نظام جدید آموزش و پرورش در سطح دبستان خواهد بود .

آموزش بیشتر بمنظور رفع نیازمندی‌های کشور در کادر حد وسط بخش خدمات ایجاد میشود .

۷ - با توجه باینکه بعلت گرایش صنعتی شدید برنامه چهارم تعلیمات فنی و حرفه‌ای طی برنامه مذکور اولویت خاصی خواهد داشت کوشش در سوق دادن بیشتر دانش‌آموزان به سوی رشته‌های فنی و حرفه‌ای مورد نیاز ضروری است .
بر این اساس هدف آموزش طویل‌المدت در مدارس فنی و حرفه‌ای صنعتی و کشاورزی عبارت خواهد بود از افزایش تعداد هنر جوینان از ۱۷ هزار نفر در پایان برنامه سوم به ۵۰ هزار نفر در پایان برنامه چهارم این تعداد شامل دوره‌های مقدماتی و دوره کامل آموزش فنی و حرفه‌ای میباشد .

۸ - تربیت معلم - در طول برنامه چهارم جهت تأمین نیازمندیهای محصلین جدید در سطوح مختلف آموزشی بشرح زیر نیاز بمعلم و کادر آموزشی جدید دارد :

در آموزش ابتدائی ۳۵۷۰۰ نفر

دوره راهنمایی ۱۰۸۲۶ » (۱)

دوره متوسطه نظری ۷۵۴۰ » (۲)

دوره مختلف نظری و حرفه‌ای ۲۶۷۰ »

دوره حرفه‌ای و فنی ۲۴۸۰ »

ضمناً احتیاجات آموزش دانشگاهی از لحاظ کادر جدید در حدود یک هزار نفر

پیش بینی میگردد (۳) .

(۱) - در این دوره جمعاً نیازه ۳۶۰۹۶ نفر معلم است که ۸۰۰۰ نفر از سازمان

آموزشی دبستانها و ۱۷۲۷۰ نفر از سازمان دبیرستان های فعلی تأمین و بقیه که ۱۰۸۲۶ نفر است از طریق استخدام معلمان جدید تأمین میشود .

(۲) - رجوع شود به بند ۵ .

(۳) - اعتبارات تربیت معلم جزو هزینه‌های جاری مربوط بمرحله آموزش منظور

گردیده است .

۹- در برنامه مبارزه با بیسوادی هدف عبارت از افزایش نسبت باسوادی میان گروه سنی ۴۵ - ۱۰ ساله از ۲۵ درصد در پایان برنامه سوم به ۶۰ در پایان برنامه چهارم خواهد بود تعداد باسوادان جدید طی برنامه چهارم بالغ بر ۴۴۰۰۰۰۰ نفر خواهد بود که ۲۴۰۰۰۰۰ نفر آنان از طریق تعلیمات ابتدائی و سپاه دانش باسواد میشوند و بقیه که ۲ میلیون نفر میباشد از طریق مبارزه با بیسوادی باسواد خواهند شد پیش بینی میگردد که ریشه کنی بیسوادی طی دو دوره برنامه عملی گردد.

۱۰- در آموزش عالی ضمن بهبود کیفیت آموزش عالی در برنامه چهارم کشور از یاد تعداد دانشجویان از طریق تأسیس رشته های مورد نیاز جدید و همچنین استفاده کامل از ظرفیت دانشگاه های مربوط مورد نظر میباشد.

در پایان برنامه سوم تعداد کل دانشجویان باستانی مدارس عالی اختصاصی وزارتخانه ها و دستگاه های دولتی در حدود ۳۷۵۰۰ نفر تخمین زده میشود. هدف برنامه چهارم رساندن این تعداد به حدود ۶۰۰۰۰ نفر یعنی نسبت افزایشی بمیزان ۶۰ درصد خواهد بود.

توزیع دانشجویان بنحوی خواهد بود که در حدود ۵۵ درصد آنها در رشته های علمی و فنی و صنعتی و ۴۵ درصد دیگر در سایر رشته ها تحت تعلیم و تربیت قرار گیرند.

۱۱- علاوه بر فعالیت های آموزش حرفه ای کارگران بزرگسال و ایجاد مهارت و یا تجدید و تکمیل مهارت که توسط بخش خصوصی صورت میگیرد و باید تداوم یابد در تنظیم و توسعه و تقویت آن از طرف دولت اتخاذ گردد بخش عمومی نیز طی برنامه چهارم کوشش های وسیعی در این زمینه خواهد نمود که قسمتی از آن در طرح های جدید صنعتی چون ذوب آهن و پتروشیمی منظور شده است. پیش بینی میشود که در حدود ۱۸ هزار نفر کارگر و تکنیسین از طریق طرح های جدید صنعتی تعلیم یابند که احتیاجات مالی آن

در طرح‌های مزبور در فصل‌های زیر بط منعکس و منظور گردیده است و قسمت دیگر توسط وزارت کار در ۴ مرکز آموزش موجود که باید ظرفیت پذیرش آنها افزایش یابد و نیز در ۴ مرکز تعلیماتی جدید التاسیس انجام خواهد گرفت. در مراکز وزارت کار حدود ۵۰۰۰۰ نفر کارگر افزایش مهارت یا تغییر مهارت خواهند یافت و علاوه بر این در حدود ۳۶۰۰۰ نفر از سربازان تعلیمات کوتاه مدت فنی و حرفه‌ای خواهند دید که قسمتی از آنان با داشتن سابقه‌ی حرفه بمقام کارگر ماهر ارتقاء خواهند یافت.

همچنین پیش‌بینی میشود حدود ۸۱ هزار نفر از تعلیمات ضمن کار بخش خصوصی استفاده خواهند کرد.

۱۲- رادیو و تلویزیون آموزشی- آموزش از راه رادیو و تلویزیون در سطح تعلیمات ابتدائی از طریق اعطای گیرنده رادیو در ۱۸۰۰۰ روستا که دارای مدارس ابتدائی (عادی یا سپاهی) هستند جریان خواهد افتاد و در زمینه تعلیمات سالمندان آموزش از راه رادیو با ایجاد وسائل و تسهیلات آموزشی در مراکز تجمع که در برنامه رفاه اجتماعی ذکر شده صورت خواهد گرفت پیش‌بینی میشود که در ۱۵۰ روستای بزرگ یا مراکز پخش اینگونه وسایل و تسهیلات بوجود آید.

در آموزش از راه رادیو و تلویزیون خاصه در سطوح متوسطه و عالی علاوه بر استفاده از تلویزیون عمومی از دستگاه‌های گیرنده بامدار بسته نیز استفاده بعمل خواهد آمد و خصوصاً جهت آموزش علوم و فنون از اینوسیله جدید بهره برداری خواهد شد.

ضمناً جهت تسهیل و تعمیم بیشتر آموزش علاوه بر اقدامات فوق برنامه تحصیل از راه مکاتبه نیز در برنامه چهارم مورد نظر اقدام قرار خواهد گرفت.

۱۳- توسعه و ترویج تحقیقات علمی از هدف‌های برنامه چهارم آموزشی است ب تحقیقات مختلف مخصوصاً پژوهش‌های مفید بتوسعه اقتصادی اولویت داده خواهد شد و

میزان اعتبارات تحقیقاتی از حدود «چهل و پنج صدم درصد» تولید ناخالص ملی در حال حاضر متدرجاً بحدود یک درصد افزایش خواهد یافت.

خط مشی‌ها و سیاستهای اجرایی

۱۴- خط مشی‌ها و سیاستهای اجرایی برنامه چهارم آموزش و پرورش بشرح زیر خواهد بود :

الف- تجدید نظر در سازمان اداری وزارت آموزش و پرورش بنحوی که اولاً امر مدیریت آموزش و پرورش درجهت استانی کردن و توزیع اعتبارات براساس استانها و همچنین شرکت دادن مقامات محلی و مردم در اداره و نظارت امور آموزشی از طریق شوراهای آموزشی شهرستانها و استانها (وابسته بانجمن‌های استان و شهرستان) سوق داده شده و تجهیز منابع محلی جهت توسعه تعلیم و تربیت مقدور و عملی گردد و ثانیاً تراکم کادر اداری در مرکز کاهش یابد و امور کارگزینی و کارپردازی و حسابداری و نظایر آن کلاً بواحدهای آموزش و پرورش در محل سپرده شود. و در مرکز به برنامه ریزی و تعیین ضوابط کلی و تهیه برنامه‌ها و نظارت در امور اکتفا شود. ثالثاً قسمتی از افراد نیز صلاحیت که موجب تورم کادر اداری شده‌اند بکار آموزش گماشته شوند. رابعاً روش‌های جدید اداری و مالی و پرسنلی که موجب تسریع گردش کارها میشود مورد عمل قرارگیرد.

ب- ایجاد مؤسسه خاص جهت پرورش طرح‌ریزان و مدیران فرهنگی بمنظور پرورش مدیران آینده امور آموزشی.

ج- سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تحت نظارت دولت و طبق آئین‌نامه خاص مربوط باین رشته از فعالیت تشویق خواهد شد.

د- ادغام و تمرکز واحدهای آموزشی خصوصاً در مناطق شهری بمنظور حداکثر استفاده از امکانات و تجهیزات و آزمایشگاهها و کارگاهها و کادر آموزشی.

۱۵- در زمینه تعلیمات ابتدائی لازم است در کلیه دهاتیکه سپاهیان دانش به آنها اعزام شده‌اند موجبات ایجاد مدارس دائم با کادر ثابت تعلیماتی فراهم گردد ضمناً جهت تهیه امکانات بیشتر برای دختران دانش آموز روستائی تدابیر خاص از جمله تشکیل سپاهیان دانش دختر اتخاذ گردد.

۱۶- جهت تأسیس و اداره دوره راهنمائی وزارت آموزش و پرورش تشکیلات مخصوصی بوجود خواهد آمد.

۱۷- در زمینه تعلیمات متوسطه توصیه میشود که انعطاف و تنوع بیشتری در برنامه دروس ملحوظ گردد و توجه خاص بوارد کردن رشته‌های حرفه‌ای در مدارس متوسطه عمومی بصورتیکه منطبق با احتیاجات کشور باشد مبذول شود.

ضمناً برای پاره‌ای از فارغ التحصیلان مرحله اول تعلیمات عمومی که نخواهند یا نتوانند در دوره راهنمائی ادامه تحصیل دهند دوره‌های یک یا دو ساله تعلیمات حرفه‌ای مقرر گردیده است. همچنین بدانش آموزان ممتاز و ام یا بورس تحصیلی اعطا خواهد شد. با توجه بخط مشی‌های مندرج در فصل پانزدهم از اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم از نظر تربیت نیروی انسانی مورد نیاز کشور که تأسیس آموزشگاه‌های حرفه‌ای و هنرستانها مورد توجه خاص قرار گرفته است پس از پایان دوره راهنمائی در مقابل هر دبیرستان جدیدی که تأسیس میگردد و یا اجازه تأسیس آن به بخش خصوصی داده میشود، لااقل یک هنرستان یا آموزشگاه حرفه‌ای دایر میشود.

۱۸- در سازمان مدارس فنی و حرفه‌ای بر طبق مصوبه شورای تجهیز نیروی انسانی تغییرات مطلوب عملی خواهد گردید بنحویکه این مدارس بصورت مراکز بزرگ تلفیق شده حرفه‌ای درآید (شامل آموزشگاهها و هنرستانها و دوره‌های کوتاه مدت دیگر و همچنین کلاسهای شبانه) و توسط هیئت‌های امناء با شرکت صاحبان صنایع محلی اداره

شود باین ترتیب لازم است که روابط نزدیک بین آموزش حرفه‌ای فنی از جهتی و سازمانهای تولید و خدمات از جهت دیگر برقرار گردد. از جمله این روابط برقراری نظام کارآموزی در صنایع است که موجب آمادگی بیشتر دانش‌آموزان حرفه‌ای و فنی جهت ورود بمشاغل فنی میگردد.

۱۹ - هنرآموزان مدارس حرفه‌ای بنحوی تربیت خواهند شد که وظائف تدریس دروس فنی و عملیات کارگاهی را توأمآ انجام دهند .

۲۰ - آموزش فنی و حرفه‌ای کشاورزی در واحدهای عمده زیرمتمرکز خواهد شد:

الف - مراکز آموزش کشاورزی برای کارآموزی و آموزش حرفه‌ای و فنی .
اداره مراکز آموزش کشاورزی از طریق هیئت امناء صورت خواهد گرفت و نمایندگان بخش خصوصی کشاورزی نیز در هیئت امناء شرکت خواهند داشت .

ب - مراکز کارآموزی سازمانهای عمران منطقه‌ای .

ج - واحدهای آموزشی که در جنب واحدهای تولیدی یا تحقیقاتی یا نمایشی کشاورزی ایجاد شده یا خواهد شد برای کارآموزی و آموزش حرفه‌ای .

د - واحدهای آموزشی که در جنب پادگانهای نظام ایجاد شده یا خواهد شد برای آموزش حرفه‌ای وسیع در سطح کشاورزی و یا کارگران کشاورزی وابسته بکشاورزی .

برای ایجاد هماهنگی بین واحدهای آموزشی مذکور و استفاده از امکانات کلیه واحدها و سازمانهای وزارت کشاورزی و سازمانهای عمران منطقه‌ای برای امور آموزش کشاورزی شورائی بریاست وزیر یا معاون وزارت کشاورزی و عضویت مسئولین سازمانهای مذکور ایجاد خواهد شد دبیرخانه فنی این شورا در وزارت کشاورزی بنام (سازمان آموزش کشاورزی) مسئولیت انجام امور اداری و فنی و مالی مراکز آموزش کشاورزی را نیز عهد دار خواهد بود .

۲۱ - در مورد کادر آموزشی و فنی و رفع نیازمندی مراکز آموزش کشاورزی در این

زمینه وسایر امور مربوط اقدامات زیر بعمل خواهد آمد :

الف - بین دانشکده‌های کشاورزی و مؤسسات تربیت دبیر برای تربیت مربی

دروس تخصصی کشاورزی همکاری نزدیک برقرار خواهد شد .

ب - اقدامات لازم برای تأمین حقوق و مزایای کادر آموزشی و فنی بعمل خواهد آمد.

ج - دروس نظری فنی کشاورزی توسط کسانی که عملیات کشاورزی مربوط را

سرپرستی میکنند تدریجی خواهد شد .

۲۲ - شورای تجهیز نیروی انسانی بمنظور تعیین سیاست پرورش نیروی انسانی

در کشور و ایجاد هماهنگی بین مؤسسات آموزشی حرفه‌ای و فنی و اتخاذ تصمیم در مورد

تأسیس رشته‌های جدید فنی و حرفه‌ای تقویت خواهد شد .

۲۳ - لازم است که صاحبان صنایع خصوصاً صنایع بزرگ در امر آموزش کادر

خود رأساً سرمایه‌گذاری نموده و در غیر این صورت بموجب قانون خاص در هزینه‌های

تعلیمات حرفه‌ای و فنی کشور بنحومقتضی سهم‌گردند و دولت نیز برای مؤسسات صنعتی

که داوطلب تربیت کادر اضافه بر احتیاج خود باشند تسهیلات و تشویق لازم فراهم نماید .

۲۴ - توجه خاص بامر تربیت مربیان کارگران و تأمین و بهبود وضع حقوق

آنان مبذول خواهد گردید تا آموزش حرفه‌ای کارگران توسعه بیشتر حاصل کند بدین

منظور لازم است که ضمن تقویت مرکز تربیت مربیان حرفه‌ای در تهران و تأمین مشارکت

اطاق صنایع و معادن و اطاق بازرگانی در اداره آن مرکز ، اعتماد صاحبان صنایع جهت

همکاری با مربیان که برای تعلیم ضمن کار بکارخانه‌ها میروند جلب گردد و نیز در مراکز

حرفه‌ای بزرگسالان وابسته بوزارت کار و امور اجتماعی هیئت‌امناء با مشارکت نمایندگان

صنایع خصوصی و دستگاههای زیربط خصوصاً وزارت اقتصاد تشکیل خواهد شد .

۲۵ - علاوه بر تعلیمات حرفه‌ای وزارت آموزش و پرورش و وزارت کار و وزارت اقتصاد و وزارت کشاورزی ، طی برنامه چهارم تعلیمات اختصاصی حرفه‌ای سایر سازمانهای دولتی کماکان بر عهده وزارتخانه‌ها و دستگاههای دولتی مربوط خواهد بود و شورای تجهیز نیروی انسانی بر آن نظارت کلی خواهد داشت .

۲۶ - در سطح تعلیمات عالی ، اقدامات ضروری زیر انجام خواهد شد :

الف - دعوت فارغ‌التحصیلان ممتاز ایرانی در خارج جهت تعلیم در دانشگاه‌های کشور و نیز اخذ تداویر لازم بمنظور کادر آموزشی تعلیمات عالی توسط خود دانشگاهها .
ب - ایجاد امکانات اشتغال بامور تحقیقی در دانشگاهها یا کمیته‌های وابسته بشورای ملی تحقیقات علمی برای فارغ‌التحصیلان برجسته ایرانی از دانشگاههای داخل و خارج .

ج - تأمین حقوق و شرایط مناسب کار علمی و تحقیقی برای کادر آموزشی و تحقیقاتی دانشگاهها .

د - تأکید در استخدام استادان علوم پایه از میان فارغ‌التحصیلان ایرانی و در موارد کمبود شدید از کشورهای خارج .

ه - مبادله بیشتر استاد و دانشجو با دانشگاههای معروف جهان و مشارکت دادن محققان کشور در تحقیقات بین‌المللی .

و - ایجاد امکان برای شرکت بیشتر در کنفرانسها و دوره‌های علمی و تحقیقاتی در خارج از کشور جهت هیئت آموزشی و تحقیقاتی دانشگاهها .

ز - ایجاد موجبات تشویق از طریق اعطای بورس تحصیلی و جایزه برای دانشجویان ممتاز دانشگاهها و مؤسسات عالی کشور .

ح - اعطای وام و بورس تحصیلی بدانشجویان با استعداد خصوصاً در رشته‌های مورد نیاز کشور .

ط - اتخاذ تدابیر لازم بمنظور استفاده از نیروی دانشجویان در جهت برنامه‌های مترقی اجتماعی دراموری از قبیل تدریس در کلاسهای مبارزه با بیسوادی و فعالیت در گروههای عمرانی امدادی و تشکیل سمینارهای عمرانی ملی .

ی - تکمیل و تجهیز و آماده‌ بهره برداری کردن ساختمانهای دانشگاههای کشور که در برنامه سوم آغاز شده یا در برنامه چهارم طبق پیشنهاد دانشگاه‌های مربوط برای توسعه رشته‌های علمی و فنی باید انجام شود .

ژ - تأمین هزینه‌های اضافی برای افزایش دانشجویان در رشته‌های علمی و فنی دانشگاههای کشور .

۲۷ - بمنظور توسعه و تشویق تحقیقات علمی پس از تشکیل شورای عالی مربوط لازم است :

اولاً فهرست کامل مؤسسات و واحدهای تحقیقاتی کشور و شرح فعالیت آنها تهیه شود و ثانیاً با توجه باحتیاجات اجتماعی و اقتصادی ایران بین طرحهای تحقیقاتی الویت برقرار گردد .

علاوه بر فهرست برداری کامل از منابع و ذخائر کشور ، تحقیقات لازم بمنظور پیشرفت کشاورزی و دامپروری و احیاء مناطق خشک و شیرین کردن آبهای شور و بهره‌برداری از ذخائر دریاهای جنوب و شمال و نیز تحقیقات مربوط برشته‌های مهم صنایع در ایران مانند شیمی - پتروشیمی - نفت و مانند آن ضرورت دارد .

لازم است که مراکز اسناد و مدارك علمی و فنی تأسیس و ارتباط مستمر با مراکز علمی و فنی جهانی برقرار گردد و همچنین بطرق مقتضی موجبات تثبیت وضع و ترفیه حال

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

محققان کشور فراهم شود. علاوه بر این مؤسسات تحقیقاتی داخلی از راه ارجاع قسمتی از مطالعات دولتی بآنها مورد تشویق قرار خواهند گرفت.

اعتبارات عمرانی برنامه چهارم آموزش و پرورش

۲۸ - اعتبارات عمرانی آموزش و پرورش بشرح جدول ذیل خواهد بود.

جدول توزیع اعتبارات فصل آموزش و پرورش در برنامه چهارم

شماره بند	عنوان بند	اعتبارات برنامه چهارم عمرانی
۱	آموزش ابتدائی	۱۲۵۷۲
۲	مبارزه بایسوادی	۲۹۵۹
۳	دوره راهنمائی تحصیلی	۵۷۷۰
۴	آموزش حرفه‌ای و فنی و صنعتی و کشاورزی	۴۱۷۶
۵	آموزش متوسطه نظری	۱۱۰۰
۶	آموزش ضمن کار و بورس حرفه‌ای	۲۰۰۰
۷	تحقیقات علمی	۳۰۰
۸	آموزش دانشگاهی	۶۰۰۰
۹	آموزش متفرقه	۱۲۳
	جمع	۳۵۰۰۰

فصل شانزدهم

فرهنگ و هنر

هدفهای کلی فرهنگ و هنر در برنامه چهارم

- ۱ - هدفهای کلی برنامه فرهنگ و هنر در برنامه چهارم بشرح زیر است :
 - الف - پیشرفت و اعتلای هنر .
 - ب - بالا بردن سطح فرهنگ همگانی بخصوص با بکار بردن صحیح وسائل سمعی و بصری .
 - ج - چاپ و نشر نتایج بررسیها و آثار هنر و فرهنگی .
 - د - تقویت مبانی همبستگی قومی و بالا بردن سطح شناسائی نسبت به فرهنگ ملی و اعتلاء ذوق و درك هنری .
 - ه - تربیت هنرمندان و کارشناسان در رشته‌های گوناگون هنر .
 - و - فراهم آوردن موجبات ابداع و ابتکار در هنر و ادب بر پایه سنتهای ملی .
 - ز - حفظ میراثهای ملی و آثار و یادگارهای باستانی و تاریخی شناساندن آنها به مردم کشور و سیاحان خارجی .
- ح - افزایش عده هنرآموزان - آموزگاران - دبیران - استادان و دیگر کارکنان هنرستانها و کارگاههای هنری از ۶۲۵ نفر بحدود ۲۰۰۰ نفر و عده هنرجویان از ۸۴۵ نفر بحدود ۱۳۵۰ نفر جهت تأمین احتیاجات مورد نظر و توجه خاص به پرورش هنرمندان تأثر و سینما .

خط‌هشی‌ها و سیاستهای اجرایی

۲ - با توجه به هدفهای کلی فوق‌الذکر اقدامات اساسی و خط‌مشی‌ها وزارت فرهنگ و هنر در برنامه چهارم بشرح زیر خواهد بود :

الف - تشویق هنرمندان بآفرینش آثار ارزنده و معرفی این آثار در مراکز مهم هنری جهانی و همکاری لازم با سازمانهای فرهنگی و هنری منطقه‌ای و جهانی از طریق برگزاری برنامه‌ها و نمایشگاههای هنری و تنظیم اطلاعات و آمار و اسناد و مقاله‌های فرهنگی و هنری و تهیه و اجرای برنامه‌های مبادلات فرهنگی و هنری .

ب - تشویق مترجمان به ترجمه آثار ارزنده هنری و ادبی و بررسی و انتخاب بهترین آثار و کتابهای چاپی و خطی و هنری مربوط بفرهنگ و ادب ایران و چاپ و انتشار آنها .

ج - رسیدگی بامور هنر جوانان و هنرآموزان اعزامی بخارجه و کمک بآنها و اتخاذ تدابیر لازم جهت کارآموزی هنری و فرهنگی .

د - تهیه فیلمهای آموزشی و مستند و خبری برای مراکز استانها و شهرستانها و رسیدگی بوضع مؤسسات و استودیوهای فیلمبرداری و آزمایشگاههای فیلم و تشخیص صلاحیت آنها و کمک ببیشرفت سینما و عکاسی در ایران از طریق اتخاذ تدابیر لازم برای بهبود کیفیت تولید فیلم فارسی و تربیت کادر ورزیده جهت احراز مشاغل مختلف سینمایی و برقراری ضوابط در تهیه فیلم خوب و تأمین و سائل پیشرفت فنی سینمایی و معرفی و تشویق فیلمهای ارزنده ملی و اعطای جوایز در فستیوالهای خاص .

ه - تأمین تسهیلات سمعی و بصری مورد نیاز در امر آموزش و پرورش از طریق مراکز سمعی و بصری در استانها و شهرستانها و ایجاد سرویس سیار سینمایی جهت مناطق دور افتاده .

و - تقویت و توسعه کتابخانه‌های عمومی و نظارت بر حسن اجرای امور مربوط بآنها .

ز - انجام کاوش‌های جدید بمنظور کشف آثار باستانی و تعمیر ساختمان‌های تاریخی و آثار مختلف باستانی و هنری با رعایت اصل اولویت و بررسی و تنظیم نقشه آثار باستانی کشور .

ح - مشارکت دادن مردم در حفظ آثار باستانی و تعمیر ساختمان‌های تاریخی از طریق سازمان ملی حفاظت آثار باستانی که بدین منظور ایجاد شده و تمرکز فعالیت‌های مربوط در این سازمان .

ط - کمک باجرای طرح جامع ایران ویونسکو برای حفظ و حراست آثار باستانی و تاریخی که از لحاظ جهانگردی حائز اهمیت میباشد و تأمین تدریجی هزینه این امر از محل ورودیه باماکن مزبور و سایر عواید جهانگردی .

ی - حمایت از حقوق مؤلفان و آفرینندگان هنری .

ک - تقویت هنرهای ملی و صنایع دستی و تطبیق دادن آن با تقاضای بازارهای جدید داخلی و خارجی .

ل - پرورش ذوق هنری و تعمیم برنامه‌های مختلف هنری در سراسر کشور و ترویج آثار و احیاء ترویج فرهنگ روستائی از طریق تأسیس خانه‌های فرهنگی در شهرها و مراکز اجتماعی در روستاها .

م - سعی در پیشرفت و ترقی هنر چاپ در ایران .

ن - تقویت بیشتر جنبه‌های عملی در آموزش هنری در رشته‌های مختلف و منطبق ساختن آموزش عالی بانیاژ مندی‌های هنری و فرهنگی کشور .

س - بررسی آداب و رسوم و هنرهای ملی - ادبیات عامیانه - و گردآوری

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

نمونه‌های هنرهای محلی و اشیاء و لوازم زندگی و جامه‌های ملی و محلی و نگاهداری آنها در موزه‌ها و چاپ و نشر نتایج بررسیها .

ع -- تکمیل موزه‌های موجود و ایجاد موزه‌های جدید و تشویق مقامات محلی و مردم بایجاد موزه‌ها .

اعتبارات عمرانی فرهنگ و هنر در برنامه چهارم

۳- اعتبارات عمرانی جهت فرهنگ و هنر در برنامه چهارم عمرانی بالغ بر ۱/۸ میلیارد ریال پیش بینی گردیده است که مبلغ ۳۰۰ میلیون ریال آن جهت اجرای طرح جامع ایران و یونسکو تخصیص یافته و بقیه برای انجام طرح‌های مختلف وزارت فرهنگ و هنر بشرح جدول زیر خواهد بود .

جدول توزیع اعتبارات عمرانی فصل فرهنگ و هنر در برنامه چهارم

(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	اعتبارات برنامه
۱	فعالیت‌های هنری	۱۹۵
۲	امور سمعی و بصری	۵۵۱
۳	نگارش و آموزش هنری	۱۵۱
۴	کتابخانه‌های عمومی و خانه‌های فرهنگی	۲۰۱
۵	موزه و باستانشناسی	۲۸۰
۶	روابط فرهنگی	۴۲۲
	جمع	۱۸۰۰

فصل هفدهم

جهانگردی و جلب سیاحان

هدف‌های کلی برنامه چهارم

۱- هدف‌های کلی برنامه چهارم بقرار زیر است :

- الف** - افزایش سیاحان خارجی در سال ۱۳۵۱ به تعداد در حدود ۵۰۰ هزار نفر که مبدأ مسافرت این عده بقرار زیر خواهد بود :
- | | |
|--|------------|
| از منطقه شرقی خصوصاً هند - پاکستان - افغانستان | ۴۰۰۰۰۰ نفر |
| از کشورهای عربی | » ۱۰۰۰۰۰ |
| از اروپا و آمریکا | » ۳۴۰۰۰۰ |
| از سایر کشورها | » ۲۰۰۰۰۰ |
| جمع کل | » ۵۰۰۰۰۰ |

ب - سعی در طولانی کردن مدت اقامت سیاحان خارجی در کشور بنحویکه حد متوسط اقامت آنان در ایران از ۸ روز کمتر نباشد .

ج - تجهیز مناطق مورد توجه مسافران داخلی و فراهم آوردن وسائل رفاه آنان در مدت سفر از جمله مناطق ساحلی بحر خزر .

برنامه‌های مشخص

۲- برنامه‌های این بخش بشرح زیر میباشد :

الف - تأمین محل برای سیاحان .

۱- ساختن هتل برای اقامت سیاحان داخلی و خارجی که مستلزم ایجاد ۸۰۰۰ تختخواب تا پایان برنامه چهارم است . این تعداد تختخواب در ۵ هزار اتاق جا داده خواهد شد .

۲- اعطای وام جهت نوسازی و تجهیز برخی از مهمانخانه‌ها و مسافر خانه‌های موجود .
ب - نوسازی و تجهیز ۱۰۰ چایخانه واقع در راه‌های منطقه‌ای .
ج - احداث ۶۰ مهمانسرای شهری (متل) در شهرهای واقع در مسیر جهانگردی که تأسیسات پذیرائی مناسب ندارند .

د - احداث ۲۰ اردوگاه جهانگردی مجهز برستوران بظرفیت ۶۰۰ چادر ۴ تا ۸ نفره .

ه - احداث ۳ اقامتگاه جوانان بظرفیت ۴۰۰ تختخواب .

و - ایجاد مراکز جهانگردی در شش مرکز جهانگردی - جزیره مینو (صلبوخ) کرند - کلاردشت - گاجره - لاریجان - سرعین (اردبیل) .

ز - ایجاد ۵۰۰ اتاق بصورت خانه زواری در دوشهر زیارتی مشهد و قم .

ح - تجهیز ده پارک جنگلی برای استفاده مسافران و سیاحان .

۳- هدف در زمینه تبلیغات ، تشویق جهانگردان بمسافرت بایران و ترغیب ایرانیان بسفر در داخل کشور و اتخاذ تدابیر لازم بمنظور حسن معاشرت و برخورد و رعایت ادب و احترام نسبت بعموم جهانگردان میباشد .

برنامه‌های مشخص تبلیغاتی بدین منظور تهیه شده و در طی دوره برنامه اجراء خواهد گردید .

اصول ، خط مشی ها و سیاستهای اجرایی

۴- اصول برنامه جلب سیاحان بشرح زیر است :

الف - تأکید خاص درمورد افزایش مسافرت خارجیان بکشور ایران .

ب - بمنظور تأمین حداکثر بهره برداری از سرمایه گذاریهای کنونی و آینده جریان جهانگردی بمناطق ومسیرهاییکه زیربنای اقتصادی در آن مناطق ساخته وآماده شده سوق داده میشود .

ج - دراین برنامه حتی المقدور سهم بیشتری برای سرمایه گذاران خصوصی منظور شده است ولی از آنجا که سود حاصل از سرمایه گذاری در تأسیسات جهانگردی برای بخش خصوصی در مقایسه با سایر رشتههای فعالیت اقتصادی بالنسبه قلیل است ناچار دولت باید یا از طریق سرمایه گذاری مستقیم یا از طریق اعطاء وام واعتبار در توسعه تأسیسات مربوط سیاست جهانگردی دخالت نماید . بدین منظور سازمان خاصی جهت تجهیز و بهره برداری این قبیل تأسیسات بوجود خواهد آمد . صرف سرمایه های عمومی در توسعه تأسیسات جهانگردی برای موارد ضروری یعنی در مواردیکه سرمایه گذار خصوصی قادر یا مایل ب سرمایه گذاری نیست در نظر گرفته شده است .

۵- خط مشی ها و سیاستهای اجرایی برنامه چهارم جهانگردی بطور کلی عبارتند از:

الف - ایجاد همکاری لازم بین سازمانهای دولتی در امور جهانگردی .

ب - جلب همکاری شهرداریها بمنظور رفع احتیاجات جهانگردان .

ج - نظارت کلی در امور هتلها - مهانسراها ومسافر خانهها و سعی در بالا بردن

استاندارد آنها .

د - تجدید نظر در آئیننامه اعطای وام بساختمان هتلها ومهمانسراها وتشویق سرمایه‌گذاری خصوصی در این امر .

ه - سعی در تقلیل کرایه‌اطاق وهزینه هتلها از طریق کمکهای قانونی مانند معافیت از سودبازرگانی یا اعطای اعتبارات بلند مدت یا کم بهره .

و - تجهیز مؤسسات پذیرائی و ایجاد مهارتهای لازم در صنعت جهانگردی .

ز - تربیت فنی وتعلیم مهارتهای حرفه‌ای لازم بافراشاغل در امور جهانگردی .

ح - اجباری کردن ثبت آژانسهای مسافرتی و نظارت مستمر بر نحوه کار ونرخ حق‌العملهای آنان .

ط - ارشاد آژانسها در تنظیم گشتهای داخلی برای گروههای مختلف سیاحان خارجی .

ی - سعی در عرضه آثار وفراآوردههای فرهنگ وتمدن ایران (اعم از نمایش- هنرهای فولکلوریک - کالاهای سوغاتی - غذا وآشامیدنی) بنحومطمئن ومناسب .

ک - ارشاد اقتصادی وفنی افراد ومؤسساتیکه در صنعت جهانگردی سرمایه‌گذاری میکنند .

ل - استفاده از فیلمهای جلب سیاحان در خارج وداخل کشور و استفاده آموزشی در مدارس از آن فیلمها .

م - همکاری بامراکز صنایع کوچک ودستی وزارت اقتصاد وسعی در معرفی هرچه بیشتر فراآوردههای این مراکز بجهانگردان خارجی از طریق ایجاد نمایشگاه وفروشگاه در کلیه هتلهای بزرگ ومراکز جهانگردی .

ن - ایجاد فروشگاههای آزاد در فرودگاههای بین‌المللی .

س - اقدام در تثبیت قیمت وبهبود کیفیت کالاهای مورد توجه سیاحان از طریق

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

مشخص کردن فروشگاههای قابل اعتماد و اعطای علامت خاص بآنان و معرفی این فروشگاهها بسیاحان .

ع - سعی در ترویج استفاده از کالاهای ساخت ایران در تزئین ساختمانها و مؤسسات پذیرائی .

اعتبارات عمرانی جهانگردی و جلب سیاحان در برنامه چهارم

ع- هزینههای عمرانی که از بخش دولتی طی برنامه چهارم جهت اجرای این برنامه پیش‌بینی گردیده ۳/۸ میلیارد ریال بشرح جدول زیر خواهد بود .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول توزیع اعتبارات فصل جهانگردی و جلب سیاحان در برنامه چهارم
(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	از اعتبارات عمرانی	سهم بخش خصوصی	جمع
	۱- هزینه‌های تأسیساتی			
	برنامه هتل سازی	۱/۸۵۴	۲/۷۷۶	۴/۶۳۰
	برنامه احداث مهمانسراهای شهری	۱۵۰	۵۰	۲۰۰
	برنامه چایخانه‌ها	۲۲	۱۳	۳۵
	برنامه ایجاد مراکز جهانگردی	۱/۳۵۰	-	۱/۳۵۰
	برنامه اقامتگاههای جوانان	۲۰	-	۲۰
	برنامه احداث اردوگاهها	۱۸	۷	۲۵
	برنامه احداث خانه‌های زواری	۳۶	۵۴	۹۰
	برنامه تجهیز پارکهای جنگلی	۱۵۰	-	۱۵۰
	جمع	۳/۶۰۰	۲/۹۰۰	۶/۵۰۰
	۲- هزینه‌های تبلیغاتی	۲۰۰	-	۲۰۰
	جمع کل	۳/۸۰۰	۲/۹۰۰	۶/۷۰۰

فصل هیجدهم

بهداشت و بهداری

هدف کلی برنامه چهارم بهداشت و بهداری

۱- هدف کلی این است که از طریق بهبود کمی و کیفی خدمات درمانی و مبارزه با بیماریها و توسعه بهداشت محیط و بهبود تغذیه و توسعه فعالیت‌های نوتوانی سلامت جسمی و روحی جامعه تأمین گردیده بر قدرت فعاله مردم افزوده شود و از این طریق رشد و توسعه اقتصادی میسر گردد.

هدف و برنامه‌های مشخص

۲- هدف اساسی برنامه چهارم در مورد امور پیشگیری و بهداشتی آن است که حداقل نیازمندیهای بهداشتی برای عموم فراهم گردد و برای نیل باین هدف لازم است که شبکه درمانی و بهداشتی در سراسر کشور توسعه یابد، ضمناً در شهرها مراکز بهداشتی و در روستاها درمانگاههای مختلط (درمانی - بهداشتی) و گروههای سپاه بهداشت با کمک مراکز بهداشتی شهرها امور پیشگیری و بهداشتی را عهده‌دار خواهند شد. در طول برنامه چهارم جمعاً ۱۴۵ مرکز بهداشت درجه یک و درجه دو و درجه سه تشکیل خواهد شد که اهم وظایف آنها بشرح زیر میباشد:

الف - بررسی و مبارزه با بیماریهای واگیر - بهداشت مادران و کودکان - همچنین اجرای برنامه تنظیم خانواده - بهداشت مدارس - کنترل بهداشت محیط -

اصول و هدفهای برنامه‌های عمرانی چهارم

مصون سازی - نظارت و تقویت قرنطینه‌ها و ارائه کمکهای فوری در مواقع بروز حوادث و سوانح .

ب - بازدید منظم منطقه بمنظور بیماریابی و تشخیص و انجام درمانهای اولیهٔ معالجات سرپائی بیماریهای مخصوص (از قبیل سل - جذام - آمیزشی - تراخمونظائر آنها) و هدایت موارد سخت بمرکز درمانی مربوطه .

ج - آموزش بهداشت ب مردم با استفاده از کلیه امکانات .

د - مطالعه و بررسی در زمینه مسائل بهداشتی منطقه و ارائه پیشنهاد های عملی برای حل مسائل مزبور بمقامات مربوطه .

۳- سالمسازی محیط - در این فصل تنها به تعیین اولویت های برنامه اکتفا میشود که بترتیب عبارتند از :

تأمین آب سالم - از بین بردن فضولات - احداث گرمابه و غسلخانه - کشتارگاه و بهسازی خانه. همچنین به تعیین معیارها و ضوابطی جهت مناطق از قبیل عوامل جمعیتی بهداشتی - اقتصادی خودیاری اکتفا میگردد و آنچه که مربوط به هدف کمی میزان اعتبار و طرق اجراء میباشد در بخش عمران شهری و دهات مطرح و عنوان گردیده است ولی در هر حال برای تعیین ضوابط و معیارها برای انتخاب محل پروژه - کنترل - ارزشیابی و بالاخره بشمر رساندن برنامه های مورد بحث تماس و همکاری نزدیک و مداوم بین واحدهای مربوطه در وزارت بهداشت و وزارت آبادانی و مسکن برقرار خواهد بود.

۴- ریشه کنی مالاریا : ضمن بررسی نتایج گذشته این مبارزه و تطبیق عملیات آتی با نتایج حاصله از این بررسی که امکان تعقیب خواهد گردید .

۵- در زمینه توسعه شبکه درمانی شهری ، پیش بینی برنامه چهارم اینست که تعداد ۲۰ مرکز مختلط درمانی بهداشتی ایجاد گردیده و نسبت بایجاد - تکمیل و

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

بهبود استاندارد ۲۲۷۰۰ تخت بیمارستانی بشرح زیر اقدام گردد :
ایجاد بیمارستان‌های جدید بگنجایش ۱۱۶۰۰ تخت.
تکمیل بیمارستان‌های نیمه تمام بگنجایش ۵۵۰۰ تخت .
بهبود استاندارد بیمارستان‌های موجود ۵۶۰۰ تخت .

بدین ترتیب جمع تعداد تخت بیمارستان‌های جدید و نیمه تمام بالغ بر ۱۷۱۰۰ تخت خواهد بود که ۲۶۰۰ تخت آن جایگزین تخت‌های غیر قابل ترمیم فعلی خواهد شد و ۱۴۵۰۰ تخت بتعداد تخت‌های موجود اضافه خواهد شد . تخت‌های جدید شامل تخت‌های مربوط بتصادفات ، سوانح و سوختگی ها و نظائر آن نیز خواهد بود . توزیع ۱۷۱۰۰ تخت مذکور بتفکیک سازمان‌های اداره‌کننده بشرح زیر میباشد:

تعداد ۲۱۵۰ تخت آموزشی که ۱۰۵۰ تخت آن نیمه تمام میباشد .
تعداد ۱۱۰۰ تخت مؤسسات خیریه که کلیه آن نیمه تمام میباشد .
تعداد ۱۸۵۰ تخت انجمن‌های بهداری که کلیه آن نیمه تمام میباشد .
تعداد ۴۰۰۰ تخت مربوط بوزارت بهداری جهت بیماریهای روانی - سل - جذام که ۱۵۰۰ تخت آن نیمه تمام میباشد .

تعداد ۳۵۰۰ تخت توسط بیمه‌های اجتماعی .

تعداد ۴۰۰۰ تخت از طریق اعطای وام ببخش خصوصی (چنانچه در بعضی مناطق بخش خصوصی داوطلب اخذ وام برای تأسیس بیمارستان نشود از انجمن‌های بهداری و مؤسسات خیریه بدین منظور استفاده خواهد شد و در این صورت پرداخت اعتبار بصورت کمک بلاعوض خواهد بود).

اعطای وام براساس آئین‌نامه‌ای خواهد بود که طبق تبصره ماده ۱۹ قانون برنامه عمرانی چهارم کشور بتصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین خواهد رسید .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

پیش بینی ایجاد ۵۰۰ تخت مستقیماً توسط بخش خصوصی از منابع خود این بخش .

با افزایش ۱۴۵۰۰ تخت جدید تعداد کل تخت‌های بیمارستانی در پایان برنامه چهارم بالغ بر ۴۵۵۰۰ تخت خواهد بود تعداد تخت برای هر ۱۰ هزار نفر با توجه با افزایش جمعیت از ۱۱/۷ تخت به ۱۵ تخت افزایش خواهد یافت .

در دوره برنامه چهارم در پایان هر سال آن تعداد از تخت‌های بیمارستان (باستثنای بیمارستانهای روانی - مسلولین - مجذومین) که طبق برنامه عملاً ایجاد یا احداث نشده باشد سازمان برنامه اجرای آن را از طریق اعطای کمکهای بلاعوض بعهده مؤسسات خیریه و عام‌المنفعه یا انجمنهای بهداری که داوطلب باشند واگذار خواهد کرد که بر طبق برنامه عمل نمایند . سازمان برنامه در سه ماهه اول هر سال برنامه ایجاد و ساختمان بیمارستانهای مذکور را طبق ماده ۱۷ قانون برنامه چهارم عمرانی کشور ضمن گزارشی بمجلسین تقدیم مینماید .

۶- در زمینه توسعه شبکه درمان روستائی ، هدف برنامه چهارم این است که سطح پوشش درمان روستائی از ۵۰ درصد به ۶۵ الی ۷۰ درصد افزایش یابد و جهت رسیدن باین هدف ۵۰۰ درمانگاه روستائی جدید ساخته خواهد شد ، همچنین تعداد گروههای سپاه بهداشت به ۴۵۰ گروه افزایش خواهد یافت .

جهت حداکثر استفاده از نیروی انسانی و وسائل و تأسیسات موجود لازم است که کلیه درمانگاههای روستائی بطور نیمه سیار انجام وظیفه نمایند تا بتوانند بطور متوسط حدود ۱۰ هزار نفر را پوشش دهند (در اینصورت امکان دسترسی ساکنان هر دهه بسرویسهای درمانی و بهداشتی دوز در هفته میباشد) .

۷- هدف برنامه چهارم در مورد تربیت کادرفنی امور بهداشتی و بهداری ایجاد

توازن بین فعالیتهای تربیت نیروی انسانی و فعالیتهای درمانی و بهداشتی است .
طی برنامه چهارم ۵ آموزشگاه پرستاری - ۱۰ آموزشگاه بیماری - ۳ آموزشگاه
کمک بهسازی - یک آموزشگاه تربیت تکنیسین آزمایشگاه و تعدادی کلاس تربیت
مامای لیسانسیده و مامای روستائی و نظایر آن تأسیس خواهد شد و همچنین ظرفیت ۲۰
آموزشگاه بیماری موجود از ۶۰ نفر به ۸۰ نفر افزایش خواهد یافت، با اجرای برنامههای
موجود و برنامههای جدید طی برنامه چهارم حدود ۲۰۰۰ پرستار ۵۷۰۰ بیمار - ۵۵۰ مهندس
بهداشت - ۱۴۰ بهساز - ۹۰۰ کمک مهندس بهداشت - ۴۰ تکنیسین آزمایشگاه - ۱۰۰ مدیر
بیمارستان - ۱۰۰ تکنیسین علوم تغذیه و بالاخره حدود ۱۶۰۰ کمک تکنیسین
آزمایشگاه و فیزیوتراپی و رادیولوژی و غیره فارغ التحصیل خواهند شد .

۸- هدف مهم دیگر برنامه چهارم توسعه فعالیت تحقیقات پزشکی و بهداشتی
است و این امر با ایجاد مؤسسات جدید تحقیقات بهداشتی و توسعه تجهیزات انستیتوهای
موجود تشویق آنها ب تحقیقات پزشکی و بهداشتی عملی خواهد شد و از نظر اولویتهای
تحقیقاتی در درجه اول مد نظر خواهد بود که بمنظور حل مسائل بهداشتی روز کشور و
همچنین با در نظر گرفتن مسائلی که با توجه بگرایش های صنعتی و اجتماعی کشور مطرح
میگردد بعمل آید .

ضمناً بمنظور حداکثر بهره برداری از منابع و امکانات مؤسسات تحقیقاتی تربیتی
داده خواهد شد که مؤسسات مذکور بتدریج از فعالیتهای آموزشی خود فارغ گردیده
(ضمن واگذاری خدمات آموزشی بدانشگاه و یا سایر واحدهای ذیصلاح) و بدین ترتیب
قادر شوند تا کلیه نیروی خود را در جهت پیش برد هدفهای مشروحه در فوق متمرکز نمایند.

خط مشی ها و سیاستهای اجرایی

۹- واگذاری امور درمانی ب مردم از طریق زیر :

اصول و هدفهای برنامه‌ عمرانی چهارم

- الف** - اعطای وام بمؤسسات خصوصی طبق آئین نامه و شرایطی که بتصویب کمیسیونهای برنامه - بهداری و دارائی مجلسین خواهد رسید .
- ب** - توسعه بیمه درمانی جهت کارگران وهمچنین کارمندان دولت .
- ج** - توسعه و تقویت انجمنهای بهداری و تفویض قسمتی ازوظایف مربوط به بهداشت و درمان بانجمنهای مذکور وهمچنین واگذاری قسمتی ازوظایف درمانی به مؤسسات خیریه و عام المنفعه و توسعه و تقویت مؤسسات مذکور .
- د** - تشویق گروههای خصوصی پزشکان از طریق واگذاری خدمات درمانی مورد نیاز کارکنان دولت بآنان .

۱۰- تأمین امکان دسترسی کلیه افراد کشور بخدمات درمانی و بهره‌گیری متناسب طبقات مختلف اجتماع از این خدمات بنحویکه در استفاده از اعتبارات عمرانی و کمکهای بهداشتی و درمانی اعم از بخش دولتی و خصوصی شهرستانها و مناطق عقب مانده کشور اولویت داده شده شود جهت احراز این هدف از طرق زیر اقدام خواهد شد:

الف - تشکیل شورای برنامه ریزی امور درمانی .

ب - افزایش سرمایه‌گذاری دولت در امور درمانی در نقاط روستائی وهمچنین در شهرهای کم درآمد .

ج - اجرای خدمات درمان سرپائی روستائیان بطریق نیمه سیار .

۱۱- توجه اساسی به برنامه‌های پیشگیری و بهداشتی بطریق زیر :

الف - تجدید نظر در تشکیلات وزارت بهداری بنحوی که اولاً تشکیلات و طرز عمل وزارت بهداری با هدفهای برنامه چهارم مبنی بر کنترل کلیه خدمات درمانی و بهداشتی بخصوص کنترل بهداشتی محیط و دارو و همچنین حفظ مسؤلیت پیشگیری و بهداشت عمومی منطبق شود ثانیاً وظائف مرکز و استانها و شهرستانها از یکدیگر مشخص

گردد ثانیاً فعالیت‌های بهداشتی و پیشگیری در سطح منطقه هماهنگ شده تحت رهبری واحدی درآید .

ب - استفاده از تکنیکها و روشهای جدید بمنظور پیشگیری و مبارزه با بیماریها بکمک مؤسسات تحقیقاتی ملی و بین‌المللی .

ج - توجه خاص بامر مبارزه با بیماری سرطان از راه تحقیقات علمی و تشخیص زود رس بیماریها .

۱۲- توجه به برنامه‌های بهداشت و تنظیم خانواده ، بهداشت صنعتی ، بهداشت مدارس ، بهداشت کشاورزی :

الف - بمنظور بهبود کیفی و تعدیل و تنظیم تعداد افراد خانواده‌ها و بهره‌مند ساختن اطفال از تغذیه و مراقبت درمانی ، بهداشتی ، آموزشی بهتر و بیشتر - برنامه بهداشت و تنظیم خانواده بتدریج در مراکز عمده درمانی و بهداشتی کشور بموقع اجراء گذارده خواهد شد .

ب - فعالیت در زمینه بهداشت و حفاظت صنعتی با توجه به توسعه صنعتی کشور مورد توجه قرار خواهد گرفت .

ج - بمنظور جلوگیری از ایجاد تشکیلات مضاعف در دستگاههای دولتی و بهره‌گیری بیشتر از نیروی انسانی و بمنظور هماهنگی بین فعالیت‌های بهداشتی هر منطقه و ایجاد مدیریت واحد در این مورد توصیه میشود وظایف درمانی و بهداشتی بهداری آموزشگاههای هر منطقه به بهداری آن منطقه واگذار گردد .

۱۳- در مورد کنترل بهداشتی محیط و بخصوص کنترل دارو ، مواد غذایی ، مواد آرایشی توجه خاص مبذول خواهد گردید .

۱۴- توجه اساسی به بهبود تغذیه مردم - با توجه به نقش حیاتی و حساسیکه

امر تغذیه در سلامت و کارآمدی افراد ایفا مینماید در طول برنامه چهارم با در نظر گرفتن کمیت و کیفیت محصولات غذایی کشور ترتیبی اتخاذ خواهد گردید که ضمن اجرای برنامه‌های آموزشی تغذیه حتی المقدور کیفیت غذایی گروه‌های آسیب پذیر (از قبیل دانش‌آموزان و کارگران و غیره) بخصوص در نقاط محروم و عقب افتاده کشور بهبود یابد.

۱۵ - توجه اساسی بآموزش کادرفنی - نظر بارتزشی که نیروی انسانی در پیش

برد فعالیت‌های بهداشتی و درمانی دارد اقداماتی بشرح زیر انجام خواهد گرفت :

الف - اصلاح کیفیت آموزش علوم پزشکی و بهداشتی .

ب - تغییر برنامه آموزش پزشکی در دانشگاه‌ها در جهت انطباق آن با احتیاجات

کشور و از جمله از طریق تربیت پزشک عمومی و متخصصان مسائل بهداشت روستائی .

ج - استفاده بیشتر از دانشکده‌های علوم پزشکی جهت تربیت کادر وابسته پزشکی

و کمک پزشکی و بهداشتی .

۱۶ - توسعه تحقیقات پزشکی و بهداشتی .

اعتبارات عمرانی بهداشت و بهداری در برنامه چهارم

۱۷ - کمک بمؤسسات خیریه و عام المنفعه برای ایجاد مراکز و آزمایشگاههای

انتقال خون .

۱۸ - اعتبارات برنامه بهداشت و بهداری بمبلغ ۱۳/۷۵۰ میلیارد ریال در

این فصل پیش بینی میشود که توزیع آن بین برنامه‌های مختلف بشرح جدول زیر

خواهد بود :

جدول توزیع اعتبارات فصل بهداشت و بهداری در برنامه چهارم
(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	اعتبارات برنامه چهارم عمرانی
۱	خدمات بهداشتی	۲۶۰۰
۲	خدمات درمانی	۷۸۵۰
۳	خدمات مختلط درمانی و بهداشتی	۲۵۵۰
۴	آموزش	۵۰۰
۵	تحقیقات	۲۵۰
	جمع	۱۳۷۵۰

۱۹- علاوه بر اعتبار فوق الذکر جمعاً در حدود ۱۲/۲ میلیارد ریال اضافی از محل فصول دیگر برنامه چهارم و بخش خصوصی و بیمه‌های اجتماعی جهت هزینه‌های بهداشت و بهداری دوران برنامه مذکور پیش بینی میشود که در نتیجه کل هزینه‌های فصل بهداشت و بهداری ۲۵/۹۵ میلیارد ریال و بشرح جدول شماره ۱ پیوست خواهد بود.

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

جدول شماره ۱ پیوست کل اعتبارات بهداشت و بهداری کشوری دوران
برنامه چهارم

(ارقام بمیلیون ریال)

عنوان بند	اعتبار سرمایه‌ای	اعتبار جاری	جمع
خدمات بهداشتی	۶۵۰۰	۲۱۰۰	۸۶۰۰
» درمانی	۸۹۰۰	۵۱۵۰	۱۴۰۵۰
» مختلط درمانی و بهداشتی	۱۳۰۰	۱۲۵۰	۲۵۵۰
آموزش کادرفنی	۳۰	۴۷۰	۵۰۰
تحقیقات پزشکی و بهداشتی	۸۰	۱۷۰	۲۵۰
جمع	۱۶۸۱۰	۹۱۴۰	۲۵۹۵۰

از ۲۵/۹۵ میلیارد ریال فوق‌الذکر ۲۰/۷۵ میلیارد ریال از بخش عمومی و

۵/۲ میلیارد ریال از بخش خصوصی تأمین خواهدگردید .

فصل نوزدهم

رفاه اجتماعی

هدف کلی بر نامه چهارم رفاه اجتماعی

۱ - هدف کلی بر نامه رفاه اجتماعی آن است که بتدریج کلیه فعالیت‌های رفاهی از جنبه خیریه و محدود فعلی و از صورت چاره‌جوئی موقت مشکلات و دردهای اجتماعی خارج شده و تحت نظارت دولت بصورت یک وظیفه عمومی و بشکل سازمان یافته و منطبق بر معیارهای علمی درآید و درعین حال با خدمات رفاهی سازمان‌های مختلف عمومی - اجتماعی و خصوصی هماهنگ شود تا استفاده کردن از حداقل خدمات و بهره‌مند شدن از حقوق اجتماعی برای همگان ممکن و میسر باشد و در نتیجه عدالت اجتماعی در میان کلیه گروه‌های جامعه تعمیم یابد و از نیروهای نهفته بعضی گروه‌ها نیز در راه مصلحت عمومی و رشد ملی بهره برداری شود.

برنامه‌های مشخص و سیاست‌های اجرایی

۲ - برنامه‌های مشخص رفاه اجتماعی شامل امور زیر خواهد بود :

الف - بیمه‌های اجتماعی که مهمترین فصل برنامه‌های تأمین اجتماعی را تشکیل میدهد در صورت شمول کامل بکلیه طبقات شاغل جامعه میتواند عملاً قسمت مهمی از خدمات اجتماعی مؤثر در رفاه عمومی را در دسترس همگان قرار دهد .

حدود و شمول بیمه‌های اجتماعی در طول برنامه چهارم عبارت خواهد بود از :

۱ - سازمان بیمه‌های اجتماعی - طی سالهای برنامه چهارم ، کل عدد افراد مزدبگیر و حقوق بگیر بخشهای خدمات و صنایع و معادن به ۲/۲ میلیون نفر خواهد رسید با توجه باافزایش مذکور ، هدف سازمان بیمه‌های اجتماعی طی دوره برنامه چهارم تعمیم حمایت‌های بیمه‌ای به ۴۵ تا ۵۰ درصد کل مزدبگیران و حقوق‌بگیران واجد شرایط در بخشهای خدمات و صنایع و معادن میباشد.

جهت گسترش خدمات بیمه‌های اجتماعی مهمترین اقداماتی که طی دوره برنامه چهارم بمرحله اجراء درخواهد آمد عبارتند از:

- بررسی و اصلاح تشکیلات و روشهای سازمان بیمه‌های اجتماعی و تنظیم نرخ بیمه بمنظور برقراری تعادل بین نرخ بیمه و حمایتهای قانونی.
- پرداخت کلیه دیون دولت و سازمانها و شرکتهای وابسته بدولت بسازمان بیمه‌های اجتماعی .

- تبدیل بیمه‌های اختیاری به بیمه اجباری (فوت و بازنشستگی) .

۲ - صندوق بازنشستگی - درمورد صندوق بازنشستگی کارمندان دولت اقدامات ذیل پیش‌بینی شده است:

- طبق قانون استخدام کشوری دولت منظمأ سهم خود را طی برنامه چهارم به صندوق پرداخت خواهد کرد و توجه میشود که سهم دولت از ۸/۵ درصد حقوق کارمند به حداقل ۱۰ درصد حقوق و مزایای کارمند افزایش یابد .

طی برنامه چهارم از طریق قانون استخدام کشوری بیمه کارمندان دولت گسترش خواهد یافت بدین ترتیب که بیمه بازنشستگی بکلیه کارکنان دولت تعمیم میابد و بیمه

درمان از طریق عقد قرارداد با گروه های پزشکی و مؤسسات عام المنفعه که دارای تأسیسات درمانی مجهز هستند بتدریج بموازات توسعه خدمات درمانی گسترش داده خواهد شد و سطح حمایتهای درمانی برای کلیه کارکنان دولت متعادل خواهد گردید .

۳ - بمنظور گسترش عدالت اجتماعی در سطح روستاهای کشور حمایتهای بیمه ای زیر طی برنامه چهارم در نظر گرفته شده است :

اول - بیمه محصولات کشاورزی جهت حداقل ۱۰۰ هزار خانواده کشاورز - این برنامه بصورت آزمایشی اجراء خواهد شد . بیمه مذکور برای تأمین و جبران خسارات ناشی از آفات و حوادث عمومی است .

دوم - تعمیم بیمه فوت و از کار افتادگی بحدود ۱/۵ میلیون نفر رؤسای خانوارها .

ب - رفاه خانواده و کودک

در این مورد هدفها و برنامهها بشرح زیر خواهد بود:

۱ - کوشش در حفظ و استحکام مبانی خانواده - در تحقق این منظور تعداد ۲۵۰

واحد اندر زنگاه و مراکز بهداشت مادران و کودکان موجود توسعه یافته و بصورت مراکز رفاه خانواده در خواهند آمد در مراکز مزبور علاوه بر فراهم نمودن خدمات بهداشتی (شامل بهداشت مادران و کودکان: و تنظیم خانواده) خدمات دیگری نیز نظیر آموزش اجتماعی ، خدمات مشاورتی ، مبارزه با بیسوادی فعالیت های مفید برای دوران فراغت جهت ایجاد درآمد ، فعالیت های جمعی برای آبادانی ، امداد خانواده های نیازمند ، فعالیت های سودمند جهت اطفال و نوجوانان و همچنین نگاهداری کودکان خردسال متعلق بزنان شاغل انجام خواهد گرفت . پرورش فکری و اجتماعی زنان بخصوص زنان روستائی مورد توجه خاص خواهد بود و در این راه از وجود مأمورانیکه سازمان باکمک این برنامه تربیت خواهد کرد استفاده خواهد شد .

در برنامه چهارم، ایجاد مهدکودکان جهت نگهداری از اطفال زنان شاغل تشویق خواهد شد. در مورد کودکان زنان کارگر تعداد ۲۵۰ واحد مهدکودک در جوار مراکز رفاه خانواده ایجاد خواهد گردید توزیع غذا در مدارس در طول برنامه چهارم ادامه خواهد داشت و همچنین خدمات مددکاری در مدارس توسعه خواهد یافت و از طریق مراکز بهداشت تأمین سلامت نوآموزان و دانش‌آموزان کوشش خواهد شد.

بمنظور اجرای صحیح این برنامه تعداد ۲۵۰ نفر مدیر رفاه اجتماعی در (جهت اداره مراکز رفاه خانواده) و ۲۵۰ مددکار اجتماعی و ۵۰۰ کمک مددکار و ۷۵۰۰ معلم مهدکودک با همکاری دستگاههای آموزشی تربیت خواهند شد.

همچنین با همکاری سازمانهای بین‌المللی نیازمندیها و مسائل کودکان در سطح وسیعی مورد بررسی قرار میگیرد.

دستگاههای اداره‌کننده مراکز رفاه خانواده همان سازمانهای میباشند که در حال حاضر دارای اندرزگاه و مراکز بهداشت مادران و کودکان هستند.

۲- رفاه کودکان بی‌سرپرست - با توجه باین امر که هدف اصلی برنامه‌های رفاه کودکان، نگهداری آنها در خانواده است کوشش خواهد شد که در مرحله اول از همکاری خویشاوندان و نزدیکان کودکان برای نگهداری آنها استفاده شود و در مرحله دوم خانواده‌های داوطلب مورد استفاده قرار خواهند گرفت و سپس در آخرین مرحله مؤسسات شبانه روزی شکل کانون خانوادگی پیدا خواهند کرد و از طریق تبدیل پرورشگاهها و شیرخوارگاههای موجود بکانونهای شبه خانواده، کودکان بی‌سرپرست نگهداری خواهند شد.

طی برنامه چهارم ۱۵۰ مددکار متخصص در امور کودکان بی‌سرپرست جهت جادادن اینگونه کودکان در خانواده یا پرورشگاه و سرپرستی آنان و ۳۰۰ مربی کودک جهت

خدمت در خانه‌های کودک تربیت خواهد شد، همچنین ده طرح نمونه جهت نگهداری از اطفال بی‌سرپرست اجرا خواهد شد مسئولیت اداره پرورشگاهها بعد از سازمانهای موجود باقی خواهد ماند ولی مقامات ذیربط محلی مسئول پذیرش و جا دادن و سرپرستی و مرخص کردن اینگونه اطفال از کانونها خواهند بود.

ج - رفاه جوانان : جهت تکمیل پرورش جسمی و روانی جوانان و آماده کردن آنان بقبول مسئولیتهای آینده خدمات ویژه‌ای در اختیار آن گذارده خواهد شد .

برای هدایت و پرورش جوانان و نیز آموزشهای هنری و اجتماعی و حرفه‌ای تعداد ۵۰ مرکز چندوظیفه‌ای در شهرهایی که بیش از ۴۰ هزار نفر جمعیت دارد ایجاد خواهد شد که با همکاری خود جوانان اداره گردد. در ساختن این مراکز بمحله‌های مسکون طبقات کم‌درآمد اولویت داده میشود .

در مورد توسعه و تکمیل خانه‌های جوانان شیر و خورشید سرخ و هما هنگ ساختن فعالیتهای آن خانه‌ها با توجه به هدفهای خاص این سازمان با سایر فعالیتهای مربوط به رفاه جوانان کشور اقدام خواهد شد.

ضمناً از طریق ایجاد خدمات راهنمایی شغلی در مؤسسات آموزشی و تقویت دستگاههای اطلاعاتی از لحاظ اشتغال و کاریابی و افزایش نشریات مربوط بازار کار یکی از مهمترین مسائل جوانان یعنی اشتغال توجه خواهد شد.

همچنین با همکاری متخصصین و سازمانهای بین‌المللی ، به بررسی مسائل و احتیاجات جوانان کشور در سطح وسیعی توجه خواهد شد.

د - در مورد ورزش و تربیت بدنی جوانان اقدامات زیر انجام خواهد گرفت:

اصول و هدفهای برنامهٔ عمرانی چهارم

- تأسیس انستیتوی ورزش وابسته بسازمان تربیت بدنی جهت تربیت متخصص ورزش در کلیهٔ رشته‌های ورزشی .
- ایجاد حداقل ۲۰ استخر شنا برای شهرستانهای گرم جنوبی و حاشیهٔ کویر که هر یک بیش از ۲۰ هزار نفر جمعیت دارد .
- تأسیس زمینهای ورزشی روباز برای شهرستانها و محله‌هایی از تهران که از لحاظ امکانات ورزشی در مضیق هستند .
- تکمیل تأسیسات ورزشی شهرستانها .
- ایجاد استادیوم بزرگ تهران .
- توجه بیشتر به نیازمندیهای ورزشی جوانان در سطح روستاها .
- تشویق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در امور ورزشی از طریق اعطای وام دراز مدت و کم بهره .
- ه - رفاه کارگران - اقدامات مربوط رفاه کارگران طی برنامهٔ چهارم عبارت خواهد بود از :
 - توسعهٔ کلاسهای مبارزه بایسواد در مراکز تجمع کارگران .
 - تشکیل ۱۲۰ کلاس کوتاه مدت جهت آموزش کمکهای اولیه با همکاری وزارت بهداشت و شیر و خورشید و سازمان بیمه‌های اجتماعی .
 - تشکیل کلاس‌های کوتاه مدت ضمن خدمت - برای افزایش مهارت کارگران شاغل .
 - ایجاد دو مرکز آموزش اجتماعی نمونه با ظرفیت سالانه ۶۰ نفر برای تربیت و آموزش کارگران باسواد بمنظور آماده ساختن آنان برای پذیرش مسؤلیتهای اجتماعی و صنفی .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

- ایجاد ۵ مرکز فرهنگی و ورزشی ویژه کارگران در مناطق کارگری کشور.
- ایجاد ۴ خانه استراحت کارگری در مناطق خوش آب و هوا جهت استفاده کلیه کارگران و خانواده آنان.
- کمک ببخش خصوصی جهت احداث ده هزار خانه مسکونی برای کارگران مذکور در فصل چهاردهم.
- توسعه شرکتهای تعاونی کارگران با استفاده از روشهای نوین تعاونی.
- ایجاد مرکز خدمات اجتماعی خاص کارگران در مراکز صنعتی کشور (اصفهان - تبریز - اهواز - اراک - قزوین - یزد).
- افزایش قراردادهای دسته جمعی و تعمیم حفاظت فنی و بازرسی کار با استخدام ۱۰۰ نفر بازرس کار - طبیب کار و مهندس متخصص حفاظت صنعتی .
- تشویق کارفرمایان بایجاد مهدکودک در کارگاههاییکه تعداد کارگران زن در آنها بحد نصاب مندرج در مقررات مربوط رسیده باشد .
- پرداخت وام مسکن بکارگران از طریق بانک رفاه کارگران و بانک رهنی ایران .
- و - رفاه روستائیان - کثرت جمعیت در سطح روستاها توجه بیشتری را بتأمین رفاه این طبقه از جمعیت کشور ایجاب میکند - بدین منظور دستگاههای اجرائی در سطح روستاها بصورت متشکلتتر و هماهنگتری با همکاری روستا نشینان خدمات مورد نظر را انجام خواهند داد و آموزش مأمورانیکه مستقیماً مسئول ترویج خدمات خودیاری و ارائه خدمات رفاهی میباشند مورد توجه خاص قرار خواهد گرفت .
- برای رسیدن به هدف فوق، اقدامات زیر انجام خواهد شد:
- آموزش ۱۰۰ نفر کارشناس عمران لیسانسیه که در نقش رئیس عمران بخش انجام

وظیفه خواهند نمود. رؤسای عمران بخش علاوه بر اینکه عضو هیئت عامل یا شورای هماهنگی بخش میباشند مسئول برنامه ریزی در سطح بخش و آموزش ضمن خدمت دهیاران شاغل و سرپرستی کار آنان نیز هستند آماده نمودن مردم دهات برای پذیرفتن تحولات اجتماعی یکی از وظایف اصلی دهیاران میباشد و بدین لحاظ بهبود کیفی برنامه‌های آموزش دهیاران (شامل مروجان خانه‌داری) مورد توجه خاص این برنامه است. بعلاوه تعداد ۷۰۰ نفر دهیار زن با همکاری سازمان زنان تربیت خواهند شد که علاوه بر ترویج خانه‌داری و رسیدگی بمسائل زنان روستائی مسئول ارائه خدمات رفاهی جهت زنان و کودکان روستائی نیز میباشند. ضمناً در مسائل کلی ده با مأموران دیگر همکاری خواهند کرد.

از اقدامات دیگری که جهت بهزیستی روستائیان صورت خواهد گرفت ایجاد ۳۰۰ مرکز اجتماعات و خدمات در دهات واجد شرایط میباشد. فعالیت این مراکز از یکطرف رساندن خدمات دولتی از قبیل بهداشت- درمان- رفاه - و آموزش- ترویج و غیره به روستاها میباشد از طرف دیگر پایگاه سازمانها و خدمات محلی از قبیل خانه انصاف- شرکت تعاونی- انجمن ده و نیز مرکز فعالیتهای فرهنگی از قبیل خانه فرهنگی و هنری و امثال آن خواهد بود.

ز - رفاه و نوتوانی گروههای خاص که شامل دسته‌های زیر میباشند:

معلولین جسمانی (شامل فاقدان دست و پا - مفلوجین - نابینایان - کرولاله‌ها - پیران و از کار افتادگان - آسیب دیدگان در سوختگی - مبتلایان به بیماریهای مزمن و صعب‌العلاج از قبیل مسلولین و مجذومین - معلولان روانی (شامل اطفال کندذهن و عقب افتاده - بیماران روانی - ناقص‌العقلها) معلولان اجتماعی (شامل زندانیان - معتادین - اطفال و جوانان

بزهکار-گدایان و غیره).

۱- معلولان جسمانی- تأسیسات زیرجهت این گروه بوجود خواهد آمد:

ایجاد مراکز نوتوانی جهت اطفال و بزرگسالان- ۴ کارگاه ارتوپدی در شهرستانها و کمک بجمعیت شیر و خورشید سرخ بدین منظور - ۳ مرکز نگهداری و آموزش کارهای حرفه‌ای جهت پیران و ازکار افتادگان جمعاً بظرفیت ۱۵۰ نفر- ۳ مرکز نگهداری و آموزش برای اطفال معلول - ۱۰ کارگاه حرفه‌ای آموزشی و تولیدی برای نابینایان و کرولاله‌های بزرگسال - ۱۵ آموزشگاه برای اطفال نابینا و کرولال - تأمین خدمات نوتوانی در آسایشگاههای مسلولین- ضمناً کارگاههای حرفه‌ای و آموزشی آسایشگاههای جذامیان تبریز و مشهد و دهکده جذامیان تجهیز و تکمیل خواهند شد.

۲- معلولان روانی- تأسیسات زیرجهت این گروه در نظر گرفته شده است:

ایجاد یک مرکز نوتوانی برای اطفال بظرفیت ۱۰۰ نفر بطور شبانه روزی و ۲۰۰ نفر بطور روزانه سه مرکز نگهداری و آموزش برای اطفال - ۳۰ کلاس جمعاً بظرفیت ۳۰۰ نفر برای اطفال کندذهن و دیرآموز- ایجاد خدمات نوتوانی در آسایشگاههای روانی. ۳- معلولان اجتماعی- تأسیسات و خدمات زیر برای این گروه پیش‌بینی شده است: درمورد معتادین، پیشگیری از اعتیاد از طریق آموزش عمومی مردم و مبارزه با قاچاق در درجه اول اهمیت قرار خواهد داشت و درمورد درمان کوشش خواهد شد که با افزودن خدمات نوتوانی بهبود قابل ملاحظه‌ای در روشهای فعلی درمان حاصل آید- در مورد نوتوانی یک مرکز با ظرفیت ۲۰۰ نفر در تهران و ۵ مرکز هر یک با ظرفیت ۱۰۰ نفر در شهرستانها ایجاد خواهد گردید.

درمورد مادران تنها و اطفالشان: یک مرکز نگهداری و آموزش حرفه‌ای بظرفیت

۱۰۰ نفر و یک کانون کارآموزی جهت زنان مزبور ایجاد خواهد گشت.

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

در مورد گدایان مقررات مربوط بمنع و جلوگیری از تکدی با تأکید بیشتری اجراء خواهدگردید با توسعه و تکمیل کارگاههای حرفدای ۱۶ اردوی کار، کوشش خواهد شد که کلیه گدایان قادر بکار اشتغال یابند.

در مورد اطفال بزهار پنج کانون اصلاح و تربیت جمعاً برای ۵۰۰ نفر ایجاد خواهدگردید و اطفال بزهاریکه در حال حاضر در زندانها و دارالتأدیبها بسر میبرند باین کانونها انتقال خواهند یافت.

ضمناً با تجدید نظر در قانون بزهاری و دادگاه اطفال و همچنین با ایجاد و اجرای سیستم آزادی مشروط در بهبود درمان و نوتوانی اطفال بزهار کوشش خواهد شد. جهت اجرای این برنامه ۳۰ نفر مری برای خدمت در کانونهای اصلاح و تربیت و ۳۰ مددکار مخصوص دادگاه اطفال تربیت خواهند شد.

در مورد زندانیان: تکمیل ساختمان ۸ واحد زندان و بازداشتگاه- تقویت دایره مددکاری زندانها- اتخاذ تدابیر لازم برای نگاهداری کودکان شیرخوار زنان زندانی- توسعه کارگاههای حرفهای و مبارزه با بیسوادی زندانیان با همکاری انجمنهای حمایت زندانیان پیش بینی شده است و همچنین بررسی وضع زندانها و زندانیان بمنظور کشف علل ارتکاب جرم و تنظیم برنامههای اصلاح و تربیت مجرمین و اتخاذ تدابیر لازم برای آماده ساختن آنها جهت زندگی سالم اجتماعی در حریم قانون توصیه میشود.

ح- آموزش و تحقیقات- برای تأمین کادر متخصص ضروری در طول برنامه چهارم ۸۵۰ نفر مددکار و کارشناس اجتماعی در سطح ایسانس و فوق ایسانس تربیت خواهد شد. ضمناً آموزش ۱۴۰۰ نفر کمک مددکار و راهنمای جوانان و دهیار در سطح فوق دیپلم- ۳۰۰ مری کودک- ۷۵۰ معلم مهد کودک (در سطح دیپلم)- کمک بآموزش ضمن خدمت کلیه مدیران مؤسسات رفاهی شبانه روزی (از قبیل خانههای کودک و شیرخوارگاه)-

مر بیان ورزش- دهیاران و مروجان خانداری شاغل و کمک به برنامه‌های آموزشی موجود مورد نظر میباشد همچنین، تعدادی طرح تحقیقی در مسائل مهم اجتماعی اجراء خواهد شد .

سیاست کلی و خط‌مشی‌ها

۳- سیاست کلی بر این اصل پایه‌گذاری شده است که نقش اساسی در تأمین خدمات رفاهی بعهد دولت باشد. مسئولیت و وظائف دولت در سطح مملکتی عبارت خواهد بود از: برنامه‌ریزی- تعیین سیاست کلی و اولویتها- تخصیص اعتبارات و توزیع آن در مناطق بر مبنای احتیاجات و عقب ماندگی نسبی- ایجاد هماهنگی- تعیین ضوابط- نظارت- تنظیم مقررات- آموزش و تحقیقات در سطح منطقه - بر آورد احتیاجات منطقه‌ای و کمک به برنامه ریزی نظارت و اجراء .

۴- بمنظور ایجاد هماهنگی و برقراری نظم در کار برنامه ریزی و جلوگیری از دوباره کاری و تداخل وظایف و اجتناب از اتلاف منابع مالی و انسانی، شورای عالی رفاه اجتماعی بریاست عالییه علیاحضرت شهبانوی ایران باعضویت نمایندگان سازمان برنامه و دستگاههای دولتی، عام المنفعه و خصوصی که در زمینه خدمات رفاهی فعالیت میکنند تشکیل میگردد .

۵- به پیروی از سیاست عمومی عدم تمرکز و واگذاری امور مردم ب مردم بسط خدمات رفاهی از طریق تشویق سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی و مؤسسات عام المنفعه از قبیل سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی- شیر و خورشید سرخ ایران- جمعیت خیریه فرح پهلوی یا سازمانهای محلی از قبیل انجمنهای ده و شهر، تحت نظارت شورای عالی و بر طبق معیارهای مشخص انجام خواهد پذیرفت.

۶- توصیه میشود که فعالیتهای اجتماعی و عام‌المنفعه نیروهای مسلح شاهنشاهی و سازمان اوقاف تحت رهبری شورای عالی رفاه اجتماعی قرار گرفته و با هدفهای این برنامه هماهنگ گردد.

۷- در تعیین تقدم‌ترها و تخصیص اعتبارات برنامه‌هایی مورد تأکید خواهد بود که عده بیشتری از مردم را شامل شود و جنبه پیشگیری و سازندگی داشته باشد. در برنامه‌های نوتوانی گروههای خاص، آن دسته از گروهها مورد توجه خواهند بود که آمادگی بیشتری برای بازیافتن قدرت مولد خویش داشته و میتوانند دوران طولانی تری خود و جامعه را از ثمرات کار خویش برخوردار نمایند.

۸- کوشش خواهد شد که در مقابل خدمات ارائه شده اجرتی متناسب با درآمد خانواده دریافت شود، این دریافت اجرت بهیچوجه جنبه انتفاعی برای مؤسسه مربوطه نخواهد داشت بلکه صرفاً بمنظور تقویت حس مسئولیت و اتکاء بنفس افراد و خانواده‌ها انجام میگردد. خدمات رایگان فقط در مورد پیران- کودکان خردسال بی سرپرست- از کارافتادگان و کسانی که هیچ نوع منبع درآمدی نداشته باشند انجام خواهد شد.

۹- گسترش خدمات رفاهی منوط بوجود کارکنان فنی و متخصصین میباشد. بنابراین لازم است که علاوه بر برنامه‌های پرورش کادر جدید، آموزش ضمن خدمت کارکنان شاغل نیز مورد توجه خاص قرار گیرد.

۱۰- خدمات رفاهی تدریجاً بصورت تلفیق شده در مراکز چند وظیفه‌ای ارائه خواهد شد چنانکه در مراکز جوانان علاوه بر امور ورزش بفعالیتهای هنری- تعاونی- حرفه‌ای و آموزشی نیز توجه میگردد. همچنین در اجرای برنامه‌های رفاه خانواده اندرزگاههای موجود بر مراکز چند وظیفه‌ای که نقش وسیعتری را ایفاء خواهند کرد تبدیل میشود در روستاها نیز مراکز اجتماعات و خدمات، نیازهای روستائی را بصورت همه‌جانبه و مرتبط مورد توجه قرار داده و خدمات وسیعتری را عرضه خواهد کرد.

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

۱۱- لازم است که مسئولیتهای مشابه دولتی در يك دستگاه متمرکز گردد. این امر از طریق توصیه شورای عالی رفاه اجتماعی بدولت انجام خواهد پذیرفت.

۱۲- برای هماهنگی لازم در مقررات و قوانینی که با نیازمندیهای اجتماعی امروز و احتیاجات جدید ناشی از اجرای برنامه‌های توسعه اجتماعی مطابقت ندارد تجدید نظر خواهد شد.

۱۳- بمنظور پیش بردن خدمات رفاهی از منابع خصوصی داخلی و همکاری سازمانهای بین‌المللی در چهارچوب برنامه حداکثر استفاده بعمل خواهد آمد.

اعتبارات عمرانی رفاه اجتماعی در برنامه چهارم

۱۴- توزیع اعتبارات عمرانی بین برنامه‌های مختلف رفاه اجتماعی بشرح جدول زیر خواهد بود.

جدول توزیع اعتبارات عمرانی فصل رفاه اجتماعی در برنامه چهارم

(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	از محل اعتبارات عمرانی	از محل بودجه دستگاههای اجرائی (بر آورد)	بخش خصوصی (تخمین)	بخش پیش بینی کمکهای خارجی (تخمین)	جمع
۱	بیمه های اجتماعی	۳۰۰	-	۵۰	-	۳۵۰
۲	رفاه خانواده و کودک	۸۵۶	۳۰۶	-	۸۸	۱۲۵۰
۳	رفاه جوانان - پیش آهنگی و تربیت بدنی	۲۴۹۴	۱۰۰۰	۱۰۰۰	-	۴۴۹۴
۴	رفاه کارگران	۲۳۵	-	۲۰۰	-	۴۳۵
۵	رفاه روستائیان	۳۶۶	۱۶۶	۶۰	۳۰	۶۲۲
۶	رفاه گروههای خاص	۳۸۸	۲۰۰	۳۰۰	-	۸۸۸
۷	آموزش و تحقیقات	۲۱۱	۵۰	-	۴۰	۳۰۱
	جمع کل	۴۸۵۰	۱۷۲۲	۱۶۱۰	۱۵۸	۸۳۴۰

فصل بیستم

آمار و بررسیها

هدفهای کلی برنامه چهارم آمار و بررسیها

- ۱ - هدفهای کلی برنامه چهارم آمار و بررسیها بقرار زیر میباشد :
الف - تهیه آمارها و اجرای مطالعات آماری که بتواند امکان برآوردها و محاسبات و پیشبینیهای موثقی را در امر برنامه ریزی جامع فراهم سازد .
ب - تهیه آمارها و اجرای بررسیهایی که دولت را در اتخاذ تصمیمات لازم یاری کند و راهنمای بخش خصوصی در فعالیتهای سرمایه گذاری باشد .
ج - تهیه آمارها و اطلاعاتی که در مقایسه های علمی بین المللی ضروری است .

خط مشیها و سیاستهای اجرایی

- ۲ - خط مشیها و سیاستهای اجرایی بدین شرح است :
الف - تجدید نظر در سازمان و مقررات فعلی آماری و ایجاد شرائط لازم برای مرکز آمار ایران و سایر دستگاههای آماری جهت انجام وظائف اساسی که بعهده دارند و متمایز ساختن آمارگیریهائی که بر عهده مرکز آمار ایران است و آنهاییکه بر عهده سایر دستگاهها میباشد .
ب - بوجود آوردن شبکه ثابت مخصوص جمع آوری مداوم و منظم اطلاعات اساسی آماری در سراسر کشور .
ج - تربیت نیروی انسانی جهت امور آماری .

اصول و هدف‌های برنامه عمرانی چهارم

- د - تقویت آمارگیری کشاورزی که خصوصاً در این مرحله از تحول و تکامل اقتصادی و اجتماعی ایران فوق‌العاده مورد حاجت است .
- ه - ایجاد نظم و ترتیب و استمرار در تهیه و انتشار آمارها خصوصاً در امور اجتماعی و آمارهای مربوط بکار و نیروی انسانی و همچنین آمارهای مربوط بوضع سالانه اقتصاد کشور .
- و - انجام بررسیهای لازم اقتصادی و جمعیت‌شناسی بمنظور شناخت جهت و کیف تحولات اقتصادی و اجتماعی توسط مراکز علمی کشور و سازمان برنامه .
- ز - تقویت سازمان مربوط به ثبت احوال در زمینه ثبت صحیح و منظم وقایع چهارگانه (ولادت - ازدواج - طلاق و فوت) .
- ح - تقویت دستگاههای صلاحیتدار برای تهیه آمارهای اقتصادی لازم و محاسبه تولید و درآمد ملی .

اعتبارات عمرانی آمار و بررسیها

- ۳ - بمنظور اجرای برنامه‌های آماری در قالب هدف‌های کلی یادشده اعتباری در حدود ۷۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است . تا آمارهای زیر تهیه گردد :
- آمار نفوس (شامل سرشماری سال ۱۳۵۰ و آمار موالید و متوفیات) آمار تولیدات کشاورزی و دامی و قیمت تولیدات در تمام مراحل - آمار جنگلها - آمار مراتع - آمار صنعتی و معدنی - آمار بازرگانی (عمده فروشی و خرده فروشی) آمار خدمات خصوصی - آمار حمل و نقل و انبارداری - آمار شرکت‌های انتفاعی و غیر انتفاعی - آمار اجاره مسکن

واملاک و اماکن - آمار ازدواج و طلاق و امور قضائی - آمار کار و نیروی انسانی و اشتغال - آمار اوقاف .

علاوه بر موارد فوق ، آمارهای دیگری نیز در دوران برنامه چهارم تهیه میشود که یا مربوط بتکالیف جاری واحدهای آماری است و هزینه‌های آن از محل بودجه‌های مستمر عمرانی یا اعتبارات عمومی دولت تأمین میگردد و یا آنکه بوسیله دستگا‌ه‌های وابسته بدولت که بر اساس قانون تجارت اداره میگردد و نیز مؤسسات عمومی و خیریه و عام‌المنفعه و مانند آنها تهیه خواهد شد که همه این آمارها در تحقق یافتن هدف‌های کلی برنامه چهارم آمار مؤثر خواهد بود .

۴ - اعتبارات جاری فصل آمار که در برنامه سوم از محل اعتبارات عمرانی پرداخت میشده ببودجه عمومی دولت منتقل گردیده و از محل ۴۵ میلیارد ریال بودجه انتقالی تأمین خواهد شد . (حدود ۹۶۳ میلیون ریال در مجموع برنامه)

۵ - برای بررسیها و تحقیقات لازم‌طی برنامه چهارم بمنظور تنظیم برنامه‌های عمرانی آینده جمعاً ۳۰۰ میلیون ریال اعتبار پیش‌بینی شده است .

بدین ترتیب جمع اعتبارات فصل آمار و بررسیها يك میلیارد ریال بشرح زیر خواهد بود .

اصول و هدفهای برنامه عمرانی چهارم

اعتبارات فصل آمار و بررسی در برنامه چهارم
(ارقام بمیلیون ریال)

شماره بند	عنوان بند	اعتبار عمرانی
۱	آمار	۷۰۰
۲	بررسی و برنامه ریزی	۳۰۰
	جمع	۱۰۰۰

فصول فوق مشتمل بر چهار قسمت و بیست فصل منضم به تصمیم متخذة کمیسیون برنامه مجلسین راجع باصول و هدفهای برنامه چهارم عمرانی کشور میباشد .
رئیس مجلس شورای ملی - عبدالله ریاضی